

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

รวมธรรมเทศนา
และบทสวดธรรมจักรพร้อมคำแปล

จัดทำโดย กรุธรรม

คำนำ

บทเทศนา ธรรมจักร หรือ ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร (หรือ บ้างก็สะกด ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร) เป็น พระปฐมเทศนา หรือ พระธรรมเทศนาแรกที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านได้ ทรงแสดงหลังจากที่ท่านได้ตรัสรู้ ด้วยพระพรหมวิหารธรรมที่ พระองค์ทรงมีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ท่านได้เริ่มออกเทศนาสอน ธรรมเป็นครั้งแรกแก่ ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ซึ่งได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

ขอยกคำบอกเล่าจากพระอุดมญาณโมลี (หลวงปู่จันทร์ศรี จันททีโป) เกี่ยวกับพระปฐมเทศนານี้ จากหนังสือ “สุขทุกข์อยู่ที่ใจ” หน้า ๑๗ ดังนี้

“...พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดง ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร อย่างที่ท่านทั้งหลายได้ฟังบ่อยๆ คือจะแสดงในวันที่จะ เข้าพรรษา คือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งเป็นวันแสดงปฐมเทศนา เราทั้งหลายจึงได้พากันบูชา เรียกว่า **อาสาฬหบูชา** ได้

ทำสืบๆกันมา ใจความในธรรมจักรก็ปวัตตตสนสูตรนั้น กล่าวโดยย่อ พระองค์แสดงความเป็นที่สูงสุด ๒ อย่างคือ **กามสุขัลลิกานุโยค** การประกอบตนไปในทางกาม **อตถกิลมถานุโยค** การทรมานตนอย่างยอดเยี่ยม อันนี้พระองค์ก็ได้ทางกระทำมาแล้ว ก็ยังไม่ได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่นี้ต่อจากนั้น พระองค์จึงได้แสดงมรรคทั้ง ๘ ประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มี **สัมมาทิฐิ** **สัมมาสังกัปปะ** เป็นต้น จนกระทั่งถึง **สัมมาสมาธิ** ท่านทั้ง ๕ นั้นได้ใช้ปัญญาพิจารณาตามกระแสของพระธรรมเทศนาของพระองค์นั้น ส่วนพระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้เป็นหัวหน้าของปัญจวัคคีย์นั้น ได้ดวงตาเห็นธรรมว่า **ยังกิัญจิ สมุถะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ** สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา เมื่อท่านมาพิจารณา น้อมเข้ามาหาสังขารคือร่างกายของตน จะต้องดับไปในวันหนึ่งจนได้ ในขณะที่นั้นท่านก็ได้โสดาบัน คือละกิเลสที่ยึดในตัวของตนนั้น”

ทางที่มกรุธรรมขออนุญาตอัญเชิญพระธรรมเทศนาที่
เกี่ยวกับพระสูตรธรรมจักรจาก หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน,
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป, และหลวง
พ่อประสิทธิ์ ปุณฺณมากโร ด้วยหวังว่าท่านผู้อื่นจะได้รับ ความ
กระจ่างในเรื่องที่เกี่ยวกับพระปฐมเทศนานี้ บทสุดท้ายทาง
ที่มงานกรุธรรมได้แนบบทสวดธรรมจักร พร้อมคำแปลไว้
สำหรับท่านผู้ใดที่สนใจศึกษาบทสวดและความหมายของพระ
ธรรมเทศนานี้

ที่มงานกรุธรรมขอขอบคุณ คุณลลนา จิตต์ศรัทธาพันธ์
สำหรับรูปภาพบริจาควงเมืองสารนาถ (อดีตเป็นป่าอิสิปตน
มฤคทายวัน) และขอมอบหนังสือธรรมะเล่มนี้เป็นธรรมทาน ซึ่ง
ทางที่มงานมีความมุ่งมั่นตั้งใจให้พระพุทธศาสนาได้ยืนหยัด
ครบ๕๐๐๐ ปี ขอผลบุญในธรรมทานทั้งหลายที่ทางกรุธรรมได้
พยายามนำเสนอจงโปรดคลบ้นดาลให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายจง
ประสบความสุข พร้อมด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ

ขอสงวนสิทธิ์ห้ามนำไปจำหน่ายทางการค้า แต่ท่าน
สามารถนำไปแจกจ่ายเพื่อเป็นธรรมทานได้ตามความประสงค์
หากมีข้อผิดพลาดประการใด ทางทีมงานกราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้
ด้วย

ทีมงานกรูธรรม

www.grudhamma.com

สารบัญ

ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร โดย หลวงตามหาบัว	๖
ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร โดย หลวงปู่เทสก์	๓๕
หัวใจของบทสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โดย หลวงปู่เปลี่ยน	๕๑
ปริวัฏฏ์ทั้ง ๓ โดย หลวงพ่อประสิทธิ์	๗๙
บทสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พร้อมคำแปล	๑๐๕

ธรรมจักร (ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร)

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

(เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด)

(เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖)

คำว่าธรรมมีอยู่ คำว่าธรรมประเสริฐสุดในโลก ไม่มีอะไร
เสมอไม่มีอะไรเทียบได้ คือ ศาสดาองค์เอก ได้แก่ พระพุทธเจ้า
แต่ละพระองค์ ท่านทรงแสดงมาจากคำที่ว่า “ธรรมมีอยู่” คือมี
อยู่ในพระทัยท่าน ธรรมประเสริฐ คือ ประเสริฐในพระทัยท่าน
ท่านทรงรู้ทรงเห็นทรงสัมผัสสัมพันธ์ ทรงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ระหว่างจิตกับธรรม ไม่ได้แยกได้แยกไปที่ไหน ๆ เลย นี่คือท่านผู้
มีพระเมตตาสงสารและรื้อขนสัตว์โลกจำนวนมากมายแต่ละ
พระองค์ ๆ ทรงนำมาสั่งสอนโลก ไม่ใช่คนมีกิเลสหนาปัญญา
หยาบ หรือปัญญาที่บฏุกกิเลสครอบงำหัวใจ แล้วนำโอวาทของ
กิเลสออกมาหลอกหลวงโลก แต่เป็นศาสดาองค์เอกไม่มีกิเลสแม้
นิดหนึ่งเข้าเคลือบแฝงในพระทัยนั้นเลย พระทัยทั้งดวงเป็นธรรม

ทั้งแท่ง ว่าธรรมมีอยู่เท่านั้นก็กระเทือนพระทัย ธรรมประเสริฐ
เลิศโลกคือเหนือกว่าโลกก็กระเทือนในพระทัย

การแสดงออกด้วยพระเมตตา พระเมตตานั้นก็เต็มอยู่ใน
พระทัย ไม่มีคำว่าตัน ๆ เคา ๆ ไม่มีคำว่าเป็นเงา ๆ ดำ ๆ ต่าง ๆ
แต่เป็นเนื้อเป็นหนังเป็นองค์แห่งธรรมแท้เต็มอยู่ในพระทัย สิ่ง
สอนโลกด้วยพระเมตตาจริง ๆ และสอนด้วยความถูกต้อง
แม่นยำตามธรรมชาติที่มีอยู่นั้น คือตามธรรมที่มีอยู่ลึกตื้นหยาบ
ละเอียดหนาบาง ในขณะที่เดียวกันสิ่งใดที่เป็นภัยต่อความสว่างก็
คือความมืด สิ่งที่เป็นภัยต่อธรรมก็คือกิเลส ซึ่งถือสถานที่คือจิต
ดวงเดียวเป็นที่อยู่เป็นที่อาศัยเช่นเดียวกันหมด และคำว่าธรรม
มีอยู่แต่ที่ยังไม่ได้ตรัสรู้ก็ไม่ได้ทรงแสดงว่าอย่างไรเลย เพราะไม่
มีไม่รู้ไม่เห็น กิเลสก็ไม่สามารถจะแจงออกมาได้ว่าเป็นประเภท
ใด ๆ ต่อประเภทใดบ้าง ทั้ง ๆ ที่เป็นข้าศึกอยู่เต็มหัวใจ เต็ม
พระทัยของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์

แต่เมื่อได้ทรงรู้หรือพินหรือได้ทรงชูดคั่นอรรถธรรมโดยหลัก
ธรรมชาติ โดยหลักสัมพัทธ์ที่ทรงชวนชวนเอง ทรงรู้เองเห็น
เองได้ประจักษ์พระทัยแล้ว จึงได้นำทั้งเหตุทั้งผลของธรรม นำ
ทั้งเหตุทั้งผลของกิเลสซึ่งเป็นตัวภัย ประกาศแก่สัตว์โลกซึ่งมี
จิตนิสัยหรือพินแพต่าง ๆ กัน ให้เป็นที่เข้าใจโดยลำดับลำดับ
เฉพาอย่างยิ่งท่านผู้ที่เห็นโทษเห็นภัยเต็มหัวใจอยู่แล้ว แต่ไม่
สามารถที่จะเสาะแสวงหาทางออกได้ เมื่อได้ฟังกระแสเสียงแห่ง
ธรรมจากพระพุทธเจ้าเพียงเท่านั้น ก็เป็นเหตุให้กระเทือนจิตใจ
ทั้งฝ่ายโทษทั้งฝ่ายคุณ แล้วพยายามชวนชวนหรือ
ตะเกียกตะกายสุดความสามารถตั้งแต่ขณะเริ่มแรกนั้นเลย

ในศาสดาองค์ปัจจุบันของเรานี้ก็คือพระเบญจวัคคีย์ (ปัญจ
วัคคีย์) ทั้งห้า พอทรงแสดง **เทวเม ภิกขเว อนฺตา ปพฺพชิตน
น เสวิตพฺพา** เท่านั้น ก็ได้ทราบว่าเป็นทางเครื่องหลอกลวง
สัตว์โลก ยังไม่ใช่ทางแห่งธรรม แม้จะปฏิญาณตนหรือเข้าใจว่า
ตนดำเนินว่าถูกทางก็ตาม แต่ยังเป็นทางของกิเลสไม่ใช่ทางของ
ธรรม การทำตนให้ลำบากเปล่า ๆ โดยเจตนาที่มุ่งอรรถมุ่งธรรม

แต่ทำไมไม่ถูกต้อง มันเป็นแผนการของกิเลสไปเสียนี้หนึ่ง การ
ประกอบตนให้หมกมุ่นอยู่กับกิเลสราคะตัณหาทั้งมวล ซึ่งเป็นรัง
ของกิเลสล้วน ๆ นั่นก็คือดำเนินหรือถูกกิเลสดูดลากไปโดยไม่
ต้องสงสัยหนึ่ง สิ่งที่จะทวนกระแสแห่งทางทั้งสองเงื่อนนี้ก็คือ
**มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุภรณิ ญาณ
ภรณิ อุปสมาย อภิญญาย สมุโพธาย นิพพานาย สํวตฺตติ
เสยฺยถิํ สมมาทิฏฺฐิ สมมาสงฺกปโป** ไปเลย ในส่วนที่เป็น
ข้าศึกก็ทรงแสดงให้ทราบในเบื้องต้นแล้วว่า **เสยฺยถิํ กามตณฺ
หา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา** อันนี้เป็นเรื่องของกิเลส

เรื่องการทำตนให้ลำบากเปล่า ๆ ก็บอกแล้ว ไม่เกิด
ประโยชน์อะไร ประกอบขึ้นด้วยทุกข์ต่างหาก นี้ก็ได้แสดงไว้แล้ว
มาอันดับ ๒ เป็นเรื่องของสมุทัยอย่างชัดเจนก็บอกไว้ว่า
กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา นี้คือธรรมชาติที่จะสั่งสมกอง
ทุกข์ หรือพอกพูนทุกข์ให้ทับถมจิตใจของสัตว์โลกไม่มีประมาณ
กาลสถานที่เลย ก็ทรงแสดงให้ทราบ จากนั้นก็ทรงแสดง **มชฺฌิ
มา** คือความเหมาะสมในการก้าวเดินออกจากสิ่งที่เป็นข้าศึก

หรือเป็นเครื่องมือที่ทันสมัย เหมาะสมกับการปราบสิ่งที่เป็น
ข้าศึกทุกประเภทออกได้โดยสิ้นเชิงไม่สงสัย

ได้แก่ **สมมาทิฏฐิ สมมาสงกปะโป** นี้ก็หมายถึงความฉลาด
ที่ทรงดำริด้วยความฉลาดแหลมคมโดยธรรม ไม่ใช่เป็นความ
ฉลาดดังที่โลก ๆ ทั้งหลายใช้กัน **สมมาทิฏฐิ สมมาสงกปะโป** นี้
เป็นความฉลาดทางด้านธรรมะล้วน ๆ ที่จะสามารถแก้กิเลสให้
หมดไปจากใจได้โดยสิ้นเชิง อุบายที่ออกมาจากความฉลาดนั้น
คืออะไรอีก ที่จะแสดงออกในการต่อสู้ในการดำเนิน ก็คือ **สม
มาวาจา** กล่าวชอบด้วยปัญญา แน่ะ **สมมากมมุนโต** กระทำ
ชอบด้วยปัญญาด้วยความฉลาด **สมมาอาชีโว** เลี้ยงร่างกาย
และจิตใจด้วยความชอบธรรมด้วยปัญญา **สมมาวายาโม** เพียร
ชอบด้วยอุบายแห่งปัญญา **สมมาสติ สมมาสมาธิ** ระลึกรด้วย
อุบายของปัญญาพาให้ระลึก แล้วมีความเหนียวแน่นมั่นคง
ทางด้านจิตใจด้วยอำนาจของปัญญาเป็นผู้นำทาง

ธรรมเหล่านี้แล คือธรรมเครื่องถอดถอนกิเลสทุกประเภทซึ่ง
เป็นข้าศึกของธรรม เป็นข้าศึกของใจซึ่งเป็นคลังแห่งกิเลส ให้

หมดสิ้นไปโดยไม่ต้องสงสัย จะประกอบด้วยดังที่กล่าวมา
เบื้องต้น พระพุทธเจ้าท่านทรงไว้ **จกฺขุภรณิ** ญาณจักขุก็เกิด
คือคำว่าจักขุก็หมายถึงจักขุญาณภายในใจล้วน ๆ ไม่ได้นำตา
เนื้อไปใช้เลยแม้แต่นิดหนึ่ง ญาณภรณิ ซึ่งเป็นความละเอียด
แหลมคมของญาณ คือว่าจักขุก็หมายถึงว่าเห็นอย่างชัดเจน
ด้วยพระจิตที่บริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งใดมาปิดบังหุ้มห่อเหมือนอย่างแต่
ก่อน ญาณภรณิ ทรงหยั่งทราบตามหลักความจริง ไม่ลบล้าง
ความจริงที่มีอยู่ มีอยู่อย่างไรทรงรู้ทรงเห็นอย่างนั้น เห็นก็คือ
จักขุญาณ รู้ก็คือญาณความหยั่งทราบ จึงทั้งทรงรู้ทรงเห็นในสิ่ง
ที่มีอยู่ทั้งหลาย และวิธีการบำเพ็ญ วิธีการหลีกเลี่ยง จะ
หลีกเลี่ยงอย่างไร วิธีการละการถอดการถอนถอดถอนอย่างไร
ทรงสั่งสอนไว้โดยถูกต้องแม่นยำสมบูรณ์เต็มที่

อุปสมาย นี้เป็นไปเพื่อความสงบ ท่านบอกไว้ว่าจะเป็นไป
เพื่อจักขุญาณ เป็นไปเพื่อจักขุ เป็นไปเพื่อทำญาณให้แจ้งให้รู้
ชัดเห็นชัด เป็นไปเพื่อความสงบร่มเย็น เป็นไปเพื่อความรู้ในแง่
ต่าง ๆ **อภิณฺณาย** เป็นไปเพื่อความรู้แจ้งแทงทะลุ **สมโพธาย**

เป็นไปเพื่อนิพพาน ธรรมคือ **สมมาทิฏฐิ สมมาสงกปโป** เป็น
ต้น จนถึง **สมมาสมาธิ** นี้เป็นเครื่องมือที่จะยังผู้บำเพ็ญให้
เป็นไปเพื่อความเห็นแจ้ง เพื่อความหยั่งทราบ ด้วยความรู้แจ้ง
เห็นจริง เพื่อความสงบราบคาบ เพื่อความรู้ในสิ่งทั้งหลายที่
เรียกว่า ทิปโสตะ ทิปยจักขุ เหล่านี้เป็นต้น เป็นไปเพื่อความรู้แจ้ง
แทงทะลุในกิเลสประเภทต่าง ๆ ไม่มีสิ่งใดเหลือหลอ เป็นไปเพื่อ
นิพพาน มี**มัชฌิมาปฏิปทา**นี้แลที่เป็นเครื่องมือ นี้ทรงสอน
ออกมาจากพระทัยที่ทรงบรรจุเหตุทั้งผลไว้โดยสมบูรณ์อยู่
แล้ว จึงไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง อะไรที่เป็นภัยก็ทรงแสดงให้
ฟังแล้ว สิ่งที่จะเป็นคุณจนกระทั่งถึงมหาคุณก็แสดงไว้โดย
ถูกต้อง รวมความลงแล้วว่าเป็นศาสดาองค์เอกเป็นผู้ทรงสั่ง
สอนไว้

ความรู้ทั้งหมดออกมาจากความเป็นศาสดาองค์เอก
ออกมาจากความเป็นสัมพัญญ ไม่ได้รับรู้ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน
ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดมาให้อุบาย อุบายที่จะแก้กิเลสทั้งหมดด้วยธรรม
นี้เป็นอุบายของธรรมล้วน ๆ เกิดจากสัมพัญญ คือรู้เองเป็นเอง

ขวนขวายเอง ละได้เอง รู้แจ้งแทงทะลุเอง ทรงนำมาสั่งสอนสัตว์
โลกด้วยความรู้ความเห็นความเป็นจริงของพระองค์แต่ละ
พระองค์ ๆ บรรดาพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลายทรงสั่งสอนอย่างนี้
จนกระทั่งได้รู้แจ้งแทงทะลุไปหมดไม่มีสิ่งใดเหลือ การสอนจึงไม่
มีแง่สงสัยแม้แต่แง่เดียวหรือแง่หนึ่งแง่ใดเลย สอนเต็มเม็ดเต็ม
หน่วย สอนเต็มอรรถเต็มธรรม ผู้ฟังซึ่งมุ่งต่อความจริงตาม
หลักธรรมซึ่งเป็นธรรมชาติที่จริงล้วน ๆ แล้ว จึงได้ฟังอย่างถึงใจ

ดังเบญจวัคคีย์ทั้งห้า พอแสดง **เทวเม ภิกขเว** ขึ้นแล้วก็
แสดงมัชฌิมาปฏิปทา ท่านเหล่านี้ก็ได้รู้แจ้งเห็นจริง คือรู้แจ้ง
แทงทะลุในสติปัญญาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จุดที่ทำงานท่านก็
รวมลงว่า**อริยสัจ ๔ ทุกข์ อริยสัจจ์ สมุทัย อริยสัจจ์ นิโรธ**
อริยสัจจ์ มคฺค อริยสัจจ์ รวมลงที่กายที่จิตนี้ทั้งนั้น แน่ะ นี่ละ
ท่านแสดงเรื่องอริยสัจ ๔ แสดงสถานที่ทำงานลงที่กายที่จิต ขึ้น
ที่กายท่านก็ว่า **ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา** ถึงเรื่องความทุกข์
เรื่องร่างกายนี้เป็นทุกข์ เป็นทุกข์เพราะอะไร

ก็บอกชาติก็เป็นทุกข์ ความเกิดขึ้นมา ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ก็
เริ่มแรกตั้งกองทุกข์ขึ้นมาพร้อม ๆ ในครรภ์นั้น ตั้งเป็นรูปร่าง
ใหญ่โตขนาดไหนกองทุกข์ก็เริ่มเท่ากัน ๆ มาโดยลำดับ
จนกระทั่งขณะตกคลอดก็เรียกว่ากองทุกข์ ถึงขั้นสลบไสลทน
ไม่ได้ ตายมีเยอะ นี่คือความทุกข์ในการเกิด

ชราปี ทุกฺขา เวลาเฒ่าแก่ชราแล้วเป็นยังไง กำลังวังชา
ลดหย่อนลงไปหมดจนถึงกับว่าช่วยตัวเองไม่ได้ นอนอยู่เหมือน
ท่อนไม้ท่อนฟืน เป็นแต่वलมหายใจครองตัวอยู่เท่านั้น
ความรู้สึกก็มีแต่ไม่มีกำลังที่จะช่วยพยุงตนเอง ทุกข์แค่นี้
มนุษย์เราสัตว์เรา เพราะช่วยตัวเองไม่ได้ แต่ความทุกข์มัน
เหยียบย่ำทำลายขึ้นเป็นลำดับลำดับ ไม่ได้ลดน้อยลงเหมือนกับ
กำลังวังชาที่จะช่วยตัวเองนั้นเลย

มรณมุปี ทุกฺขํ ในขณะที่จะตาย ทุกข์บีบคั้นเสียจนกระทั่ง
สลบไสล ถ้าสติไม่มีเพราะไม่ได้มีการอบรมก็คิดว่าโน้นคือนี่ ไม่มี
อะไรเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นตัวของตัวเอง คว่าลมคว่าแล้ง คว่าด้วย
ความสำคัญเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสทั้งหมด ทุกข์ก็บีบ

บังคับเข้าไป จนทั้งเนื้อทั้งตัวตกเตียงไปก็มีมากผู้นอนอยู่บน
เตียง เพราะอะไร เพราะความทุกข์บีบบังคับให้ตกกระเด็นไป
โน้นตกกระเด็นไปนี้ อยู่ด้วยความสงบไม่ได้ นี่คือกองทุกข์ ท่าน
บอกอย่างชัดเจนอย่างนี้ ทุกข์หรือไม่ทุกข์เราวาดภาพดูที่กล่าว
มานี้

ปรารถนาอะไร ๆ ไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ ความปรารถนา
ส่วนมากท่านหมายถึง เรื่องปรารถนาของโลกทั้งหลายอันเป็น
เรื่องของกิเลส ตั้งความปรารถนามากน้อยเพียงใด ก็ชื่อว่าสั่งสม
ความทุกข์ขึ้นมากน้อยเพียงนั้นโดยลำดับลำดับ ถ้าได้มาแทนที่
ความสุขจะอยู่กับความได้มามันก็ไม่อยู่เสีย ความปรารถนานั้น
มันก็ไปของมันอีกเหมือนกับไฟได้เชื้อ เพราะฉะนั้นผู้ที่มีความ
ปรารถนามาก ผู้ที่มีความโลภมาก จึงหาความสุขไม่เจอเลย
นอกจากเพิ่มความทุกข์เข้าโดยลำดับลำดับเพราะความโลภของ
ตน

ความสุขหาได้อยู่ในความไม่พอดีไม่ เพราะคำว่ากิเลสแล้ว
หรือคำว่าความโลภความปรารถนาแล้ว จะไม่มีความพอดี จะ

เพิ่มตัวขึ้นโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งถึงผู้ปรารถนาตายทิ้งเปล่า ๆ
ด้วยอำนาจแห่งการแบกกongทุกข์ทนไม่ไหว ก็ไม่ปรากฏว่าใคร
ได้รับความสุขเพราะความสมหวังนั้นเลย เพราะกิเลสไม่ให้ใคร
สมหวัง นอกจากกรรมเท่านั้นจึงให้โลกมีความสมหวังได้ นี่ก็เป็น
ความทุกข์ ท่านว่าปรารถนาไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ **โสภปริเทว**
ทุกขโทมนสสุปายาสา เหล่านี้มีตั้งแต่เรื่องkongทุกข์แสดงตัว
เต็มธาตุเต็มขั้นเต็มจิตใจทั้งนั้น เป็นไฟทั้งkong เอาความสุขมา
จากไหน

นี่ท่านพูดถึงเรื่องทุกข์สัก มันเป็นทุกข์อย่างนี้ ให้ทราบเรื่อง
ของมัน แล้วอะไรที่เป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ เฉพาะอย่างยิ่ง
เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยปวดหัวตัวร้อน หรือเวลานั่งภาวนานาน ๆ เรา
เป็นนักปฏิบัติเอากันในวงปัจจุบันนี้ อันนั้นพรรณนาไปเพื่อให้
ทราบสาเหตุ เพื่อจะได้ประมวลเข้ามาสู่หลักปัจจุบันซึ่งมีอยู่กับ
ตัวเราทุกรูปทุกนามนี้ แล้วพิจารณาในวงปัจจุบันนี้ว่าอะไรมัน
เป็นทุกข์

ทุกข์ อริยสัจ ท่านบอกว่าทุกข์เป็นของจริง นี่ถึงขั้นจะเอากันจริง ๆ ขั้นอนุโลมเป็นอย่างหนึ่ง ขั้นปฏิโลมเป็นอย่างหนึ่ง ขั้นอนุโลมหมายถึง **ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา** เรื่อย นี่ขั้นปฏิโลม ย้อนเข้ามาว่าใครเป็นทุกข์ ตัวทุกข์จริง ๆ เขาได้บอกว่าเขาเป็นทุกข์ใหม่ เราผู้ไปทราบเขาว่าเป็นทุกข์นั้นต่างหากเป็นผู้จะได้รับความทุกข์ เพราะความมุงมาย เพราะความลุ่มหลงของตัวเองไปยึดไฟทั้งกองเข้ามาเผาตนเอง นี่คือความหลงของจิต

แยกดูทั้งกาย กายก็เป็นความจริงอันหนึ่งเท่านั้น แต่ละสัด ละส่วนมันมีอยู่ของมันตั้งแต่วันเกิดมา ทุกข์เกิดขึ้นมาเป็นกาลเป็นเวลา มันก็ดับไปของมันตามหลักความจริง ทั้งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปของมัน กายก็เป็นเช่นนั้น พิจารณาแยกแยะให้เห็นตามหลักความจริงโดยทางปฏิโลม คือหมายความว่าย้อนหาความจริง ไม่อนุโลมตาม

การพิจารณาค้นคว้าอย่างนี้คืออะไร ถ้าไม่ใช่สติ ถ้าไม่ใช่ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ความอุตสาหะพยายาม จะเอาอะไรมาใช้คนเรา นี่ละสังขารทำงานอยู่ในวงเดียวกัน พอทุกข์

เกิดขึ้น ค้นหาเหตุของทุกข์ว่ามันเกิดขึ้นเพราะเหตุผลกลไกอะไร
นี่คือเรื่องของปัญญา สมุทัยได้แก่ความปรารถนาอยากให้หาย
อยากให้ทุกข์ทั้งหลายสลายตัวไป อยากอยู่สบาย เหล่านี้เป็น
เรื่องของสมุทัย แต่เรื่องของมรรคไม่ต้องการ หายหรือไม่หายก็
ตาม ต้องการทราบความจริงนี้เท่านั้น เมื่อทราบความจริงไป
มากน้อยเพียงไร เรื่องของทุกข์จะเป็นของจริงขึ้นมาเองตาม
ความรู้ของตนที่พิจารณารอบตัว สมุทัยจะสงบตัวลงไปเองโดย
ลำดับลำดับ เพราะมรรคมีกำลังพิจารณาพิจารณา รอบตัว ไม่ทำลาย
ตัวเองเพราะมรรคมีกำลังมาก

สุดท้ายทุกสิ่งทุกอย่างก็เป็นของจริงขึ้นมาให้เห็นประจักษ์
ใจ **ทุกข์ อริยสัจ** ก็จริงเต็มส่วน ประจักษ์กับใจโดยไม่ต้องไป
ถามใคร อ้อ คำว่าทุกข์เป็นของจริงจริงอย่างนี้เอง สมุทัยเป็น
ของจริงก็จริงอย่างนี้เอง นิโรธเป็นของจริงก็เหมือนกัน ดับทุกข์
ไปโดยลำดับลำดับตามหน้าที่ของตน มรรคเป็นของจริงก็รู้รอบ
ขอบเขตด้วยปัญญา ดูตามสภาพความจริงของตนที่มีความ
ฉลาดรอบตัว ต่างอันต่างจริงเป็นขั้น ๆ ขึ้นไป จนกระทั่งถึงจริง

สุดยอด เมื่อถึงจริงสุดยอดแล้วทั้งสี่นี้ก็ผ่านไป เหลือแต่ความ
บริสุทธิ์ล้วน ๆ ที่พ้นจากสังขารทั้งสี่นี้แล้ว

นี่ละในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรท่านแสดงไว้ นี่คือศาสดาองค์
เอกแสดงไว้เป็นปฐมเทศนา เป็นปฐมฤกษ์แก่บรรดาสาวก
ทั้งหลาย ผู้ที่สนองพระโอรุขของพระองค์ได้เต็มภูมิก็เบญจ
วัคคีย์ทั้งห้า เป็นสาวกอรหันต์ขึ้นมาทั้งห้าองค์ ออกจากธรรม
ของจริงของพระพุทธเจ้า นี่คำว่าธรรมมีอยู่ สาวกทั้งหลาย
เหล่านั้นหายสงสัยเต็มหัวใจแล้วไม่มีอะไรเหลือ ธรรมมีอยู่
อย่างไร ธรรมประเสริฐไม่ไปถามใคร พระพุทธเจ้าเป็นศาสดา
องค์เอกเพราะอะไรไม่ต้องถาม เพราะธรรมชาตินั้นก็เอกอยู่แล้ว
ต่างอันต่างเอก ต่างองค์ต่างเอก เป็นสภาพเดียวกันหาที่ค้านกัน
ไม่ได้

นี่เห็นแล้วเห็นพระพุทธเจ้าเต็มองค์ คือเห็นความบริสุทธิ์
ของตนเอง นี่ที่นี้ธรรมมีอยู่ไม่มีปัญหาสำหรับท่านเหล่านี้ เพราะ
จิตเป็นคู่ควรกับธรรมมีอยู่ทั้งหลายนั้นได้สัมผัสสัมพันธ์กันโดย
ลำดับลำดับ จนกระทั่งเต็มภูมิแห่งจิตเต็มภูมิแห่งธรรม ในความ

ว่ามีอยู่และในความเป็นจริงว่าประเสริฐแห่งธรรมแห่งจิต มีสมบูรณ์
เต็มทีในหัวใจแล้วหายสงสัย นี่ท่านเหล่านี้แลท่านผู้รับทราบ
ท่านผู้ยืนยันในธรรมมีอยู่และในธรรมประเสริฐ สามัญเรา
ธรรมดาไม่สามารถ จะจิตก็ดวงก็ตาม เช่นเดียวกับหม้อที่ถูก
คว่ำปากลงไว้แน่นแล ไม่สามารถจะรู้จะเห็น ถ้าอยากจะรู้จะเห็น
ธรรมให้หงายปากหม้อขึ้นมาเพื่อรับธรรมทั้งหลาย หงายความ
เพียรขึ้นมา

ศรัทธาความเชื่อตามหลักความจริงของพระพุทธเจ้านี้ เป็น
ความเชื่อที่ไม่ขาดทุนสูญุดอก เป็นความเชื่อที่ไม่เสียเวล่ำเวลา
เป็นความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักธรรม และเป็นความเชื่อที่จะ
หยั่งความอุตสาหกรรมทุกด้านทุกทาง ที่จะให้โหมตัวเข้า
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อชำระสิ่งที่ป็นข้าศึก เพื่อปราบปราม
สิ่งที่ป็นข้าศึก อันเป็นตัวจอมปลอมทั้งหลายออกไปจากใจโดย
ลำดับลำดับ จนกระทั่งไม่มีอะไรเหลือภายในใจ เป็นความเชื่อที่
เกิดขึ้นกับตัวเอง เชื่อพระพุทธเจ้าเชื่ออย่างนี้ ศรัทธาเป็นมาเอง
วิริยะเพียรเอง เพราะเกี่ยวโยงกัน คนเราเมื่อมีศรัทธาถึงใจทำไม

ความเพียรจะไม่ถึงใจ สติก็ต้องถึงใจ สมาธิถึงใจ ปัญญาถึงใจ
ธรรมถึงใจ กิเลสกระจายออกไปโดยลำดับลำดับจนไม่มีอะไร
เหลือ

นี่แหละธรรม ความเพียรโดยหลักธรรมชาติ ความเพียร
ประจักษ์ใจเป็นอย่างไร ไม่ต้องบังคับบัญชาหากหมუნตัวไปเอง
สติก็เหมือนกัน ความรู้อยู่ที่ไหนสติจะกลมกลืนกันไป ปัญญาจะ
กลมกลืนกันไป สมาธิมันคงทั้งเหตุคือการบำเพ็ญไม่
เหลาะแหละ มันคงทั้งผลคือสิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นความร่มเย็นเป็น
สุขหนาแน่นมันคงภายในจิตใจ ปัญญามีความรอบตัว รอบทุก
อาการของจิตที่แสดงออกมา รอบทุกอาการของอวัยวะที่แสดง
ตัวออกไป รอบทั้งภายนอกที่เข้ามาสัมผัสสัมพันธ์ จึงเรียกว่า
ปัญญารอบตัว นี่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นปรากฏขึ้นในใจของผู้
บำเพ็ญเองไม่ต้องถามผู้ใด ๆ ทั้งหมด จะเป็นสิ่งที่ประจักษ์
ยอมรับตัวเองภายในนั้น นี่ชื่อว่าธรรมแท้ขึ้นภายในจิต

เรายังไม่สามารถมองเห็นธรรมแท้รู้ธรรมแท้ ต้องอาศัย
ตำรับตำราทางเสียก่อน เหมือนเป็นแบบแปลนแผนผัง แล้ว

พยายามตะเกียกตะกายไปตามนั้น หนักบ้างเบาบ้างต่อสู้กันไป
ทนกันไป จนถึงขั้นรู้ประจักษ์ตัวเองแล้วไม่ต้องมีอะไรมา
สนับสนุนก็เป็นไปได้เอง นี่แหละการปฏิบัติธรรม

คำว่าธรรมมีอยู่ มีอยู่อย่างนี้แหละ ธรรมทั้งหลายนั้นไม่ใช่
ดิน ไม่ใช่ น้ำ ไม่ใช่ลม ไม่ใช่ไฟ ไม่ใช่ดินฟ้าอากาศ ไม่ใช่อวกาศ
ไม่ใช่วัตถุสิ่งใดทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นตา หู จมูก ลิ้น กาย ซึ่งเป็น
วิสัยของสิ่งเหล่านี้ จึงสามารถรับได้เพียงสิ่งเหล่านี้เท่านั้นแต่ไม่
สามารถรับธรรมได้ เพราะธรรมไม่ใช่สิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่สิ่งที่ตา หู
จมูก ลิ้น กาย ของเรสัมผัสสัมพันธ์ได้นี้เป็นธรรม แต่จะ
สามารถสัมผัสสัมพันธ์ได้ด้วยใจที่ประกอบด้วยองค์ธรรมที่
ถูกต้องดังที่กล่าวมาเหล่านี้ เช่น ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ
ปัญญา

นี่แหละเป็นทางที่ไหลมาแห่งธรรม เป็นเครื่องมือที่จะสัมผัส
สัมพันธ์ธรรมได้ทุกประเภท ตั้งแต่ความสงบเย็นใจขึ้นมาโดย
ลำดับ ความสงบก็ไม่ต้องไปถามที่ไหน จะปรากฏขึ้นที่ใจของผู้
บำเพ็ญนั้นแล นี่จึงว่าธรรมแท้ ๆ เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติ ปริยัติ

ศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่วันบวช **เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ**
นี้ได้เรียนแล้ว ปริยัติอุปัชฌายะมอบให้ทุกรูปทุกนามที่บวช
ตั้งแต่เณรขึ้นไป แล้วนำนี้เข้าไปคลี่คลายขยายดูเป็นภาคปฏิบัติ
เป็นยังไง เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ อันเป็นเส้น ๆ นี้หรือเป็น
คน ทั้งผมทั้งชนเส้น ๆ นี้หรือเป็นคน นี้หรือเป็นของสวยของงาม
อันเป็นเส้น ๆ นี้หรือ เส้นหญ้ามันก็เหมือนกันไม่เห็นสวยเห็นงาม
ทำไมผมอันนี้มันงามมันสวยนัก อะไรพาให้สวยอะไรพาให้งาม
อะไรมาหลอก ค้นหาความจริงให้เจอ เมื่อค้นหาความจริงสิ่ง
ที่มาหลอกแล้ว มันก็จริงมันก็เจอเท่านั้นเอง

ดูตามความจริงแล้วมันมีอะไรสวยงาม **ผม ขน เล็บ ฟัน**
หนัง ดูเข้าไปทั้งภายนอกภายในตลบตบทวนหลายครั้งหลาย
หน บังคับบัญชาดูตามความจริง อย่าให้จิตเถลไถลออกไปสู่
ความจอมปลอมซึ่งกิเลสปักเสียบเอาไว้รอบด้าน อันนี้ถ่ายนัก
เร็วนักนะ เพราะกิเลสเคยคล่องตัวบนหัวใจเรามา นาน ธรรมยัง
คล่องไม่ได้ พอจะเริ่มทำนี้ถูกมันมัดมือตกไปหมด ๆ มัดมือหัก
มือขาด แขนหักแขนขาด หัวกุดหัวด้วนไป มันตั้งไม่อยู่นะซี จะ

ตั้งความเพียรก็ถูกมันปิดเสีย ตั้งทำอะไรก็ถูกมันปิดเอาลุ่มไปเสีย
ๆ ลุ่มก็ลุ่มลงหมอนนั่นแหละ ความขี้เกียจขี้คร้านมันก็จมอยู่ใน
หัวใจนี้เสียก้าวไม่ออก เพราะกำลังของกิเลส กำลังของสิ่ง
จอมปลอมมีมาก มันเป็นอัตโนมัติของมันคล่องตัวที่สุด

เพราะฉะนั้นจึงต้องได้พยายามต่อสู้กับมันอย่างหนักด้วย
ความพากเพียร ความอุตสาหะพยายาม เพราะเล็งประจักษ์ใจ
แล้วว่าธรรมเป็นของประเสริฐต่างหาก กิเลสไม่ได้ประเสริฐ
ธรรมต่างหากประเสริฐ กิเลสเป็นตัวหลอกหลวง เป็นตัว
จอมปลอมร้อยเปอร์เซ็นต์ ๗ ธรรมเป็นธรรมที่แท้ที่จริงร้อย
เปอร์เซ็นต์ ๗ สอนทางกันไป เราเชื่อเชื่อพระพุทธเจ้าหรือเชื่อ
กิเลส เราต้องถามตัวของเราเองด้วยสติปัญญาของเราเอง จึงชื่อ
ว่าเป็นผู้ชักตัวเองกับกิเลส อยู่กับตัวเองแก้ตัวเองด้วยอำนาจ
ของธรรม กิเลสเป็นเครื่องผูกเครื่องมัด เราแก้ด้วยอรรถด้วย
ธรรม เราจะเชื่อใคร พุทธัง ธมมัม สังขัม สรรณัง คัจฉามิ เราเปล่งวาจา
มาตั้งแต่ไหนแต่ไร เฉพาะอย่างยิ่งขณะที่บวชมาจนกระทั่ง
ปานนี้

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์หรือองค์หลอกลงโลกมี
ใหม่ เราถือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ถืออย่างไร
พระพุทธเจ้าจริงอย่างไรในภาคปฏิบัติที่ดี ทั้งผลเป็นที่ได้รับ
เป็นที่พอพระทัยอยู่แล้ว ธรรมะที่ว่า **ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ** นี้ก็
เหมือนกัน อยู่ในพระทัยของพระพุทธเจ้าเต็มดวงอยู่แล้ว **สงฺฆํ**
สรณํ คจฺฉามิ พระสงฆ์สาวกแล้วตั้งแต่เป็นผู้ทรงธรรมอัน
บริสุทธิ์นี้ทั้งนั้น ท่านเหล่านี้ไม่ใช่ผู้หลอกลง ไม่ใช่ผู้ต้อนสัตว์
โลกทั้งหลายให้ล่มจมไป มีกิเลสเท่านั้นเป็นธรรมชาติที่
หลอกลงสัตว์โลกทั้งหลายให้ล่มจมไป ไม่ว่าจะสัตว์ไม่ว่าบุคคล
หญิงชาย ชาติชั้นวรรณะใดก็ตาม ถูกต้อนจากกิเลสนี้ทั้งนั้น
ทำไมเราก็เป็นคนหนึ่งซึ่งถูกต้อนจากมันมานานแสนนาน
แล้ว จึงยอมเชื่อมั่นอยู่ตลอดเวลา ไม่ไผ่หน้าขึ้นมาด้วย
สติปัญญาอดดูหน้ามันบ้าง ให้แต่มันมองดูหน้า สับหน้าผาก
เราอยู่เรื่อย ๆ มีอย่างเหรอ เราเป็นนักปฏิบัติต้องพิจารณาอย่าง
นั้น ต้องใช้สติปัญญาพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงไปมาให้เป็นอย่าง

สั้นหลายคม สม่กับกิเลสมีหลายสั้นหลายคม ไม่อย่างนั้นไม่ทัน
กันนักปฏิบัติ พลิกขึ้นมาใช้ให้ทัน

นี่เราพูดถึงเรื่องปริยัติ พอได้เรียนแล้วแยกมาเป็น
ภาคปฏิบัติ ไม่เพียงแต่ ตใจ เท่านั้นแหละ เมื่อเข้าไปถึงนี้แล้ว
อวัยวะน้อยใหญ่ในสกลกายนี้มันจะตลอดทั่วถึงไปหมด เป็น
สภาพเหมือนกัน ถ้าว่า **อนิจจัง ทุกขัง อนตตา** เต็มหมดทั่วตัวนี้
ถ้าว่า**อสุภะอสุภัง** ตรงไหนมันสะอาดพอที่จะไว้วางใจได้มีไหม
มันไม่มี เต็มหมดตัว แต่กิเลสมันบอกว่าดีว่าสวยว่างาม มันเอา
ลม ๆ แล้ง ๆ มาหลอกเราก็เชื่อมั่น มันไม่มีความจริงอะไรเลย
เรายังเชื่อมั่นจนกระทั่งปานนี้ เอาธรรมพระพุทธเจ้าจับเข้าไป
จับเข้าไป จับเข้าไปตรงไหนไม่หยุดไม่ถอยแล้วก็พัง ๆ เมื่อความ
จอมปลอมมันพังแล้วอยู่สบาย เพราะมีแต่ความจริงล้วน ๆ อยู่
ด้วยกันสบายไปหมด แม้ทุกข์จะมีอยู่ในธาตุในขันธเจ็บไข้ได้
ป่วยก็ตาม มันก็เป็นความจริงอันหนึ่งของมัน เพราะใจของเรา
เป็นความจริงแล้วไม่เป็นทุกข์ต่อกัน ไม่กระทบกระเทือนกัน
ไม่ได้หวั่นไหวต่อกันเลย นี่การพิจารณาให้พิจารณาอย่างนี้

นี่เป็นสนามรบ นี่เป็นสถานที่ทำงานของนักปฏิบัติเพื่อความ
หลุดพ้น ไม่หลุดพ้นที่ตรงไหน หลุดพ้นที่ถูกผูกถูกมัดนั่นแหละ
สิ่งเหล่านี้แหละเป็นเครื่องผูกมัดจิตใจของเราอยู่เวลานี้ ให้ได้
กระเสือกกระสนกระวนกระวาย ดิ้นอยู่อย่างนั้นภายในจิตใจใคร
ๆ ก็รู้ เพราะมีสิ่งพาให้ดิ้น ไม่ต้องถามกันก็รู้ ให้ธรรมจ่อเข้าไปซิ
ตรงไหน ความสงบจะปรากฏขึ้นมา ง่ายๆ จนกระทั่งกิเลส
พังลงไปหมดเพราะอำนาจแห่งธรรมปราบปรามมันแล้ว ไม่มี
อะไรดีไม่มีอะไรดี มีก็แต่เรื่องชั้นธลัวน ๗ เท่านั้นแหละ

รูปก็มีอยู่ตามสภาพของมัน ก็รู้อยู่แล้วว่ารูปนี้คือธาตุ ๔
แฉะ ดิน น้ำ เป็นสำคัญ ที่เด่นเพราะเป็นธาตุที่หายาก ก็อน
ร่างกายของเรานี้มันก็ก้อนดินเหนียวนั่นเอง ฉาบทาด้วยน้ำขึ้น ๗
แฉะ ๗ อยู่ในตัวของเรา ไม่ผิดอะไรกับขี้ตมขี้โคลนที่เปียกแฉะ
และชื้น ๗ อะไรเลยแหละ ความร้อนเราก็เห็นอยู่แล้ว ไฟที่มัน
อะไร ไฟในร่างกายนี้ก็เหมือนกัน ลมก็ลมหายใจ หายใจ
เข้าหายใจออกตื่นอะไรลม ลมนั่นหรือเป็นคน ลมทั่วโลกทั่ว
ดินแดนไม่เห็นเป็นคน ทำไมลมในจมูกเป็นคนได้ ถ้าไม่ถูกหลอก

เอาเสียอย่างเปื่อย นั่นถามตัวเองบ้างซิ กิเลสอยู่กับตัวเองต้อง
ถามตัวเอง สติปัญญาซึ่งเป็นเรื่องของอรรถของธรรมอยู่กับ
ตัวเองคั่นขึ้นมาใช้ คั่นขึ้นมา ขุดคั่นมันทำลายมัน สิ่งจอมปลอม
ทั้งหลายเหล่านี้

ดูให้เห็นชัดธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มีเท่านั้น มีความวิเศษ
วิโสอะไรดินน้ำลมไฟ เหยียบบ่ย่ำไปมากก็มีแต่ดินแต่น้ำแต่ลมแต่
ไฟทั้งนั้น อยู่ในตัวของเรานี้ก็ตั้งแต่วันเกิดมาจนกระทั่งเดี๋ยวนี้
มันให้ความวิเศษวิโสอะไรต่อเราบ้างอันดินน้ำลมไฟ ทำไมจึงไป
เสกสรรปั้นยอมน่านักหนา เสกสรรเท่าไรยิ่งพันเข้าไป ๆ
เหมือนลิงทอดแหนี้ เอ้า คลี่คลายออกซิด้วยสติปัญญามีเท่าไร
ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมะที่เปิดเผย เป็นธรรมะที่เป็น
ความจริง องอาจกล้าหาญมาก นำเอามาใช้แก้กิเลสให้หมอบ
ราบไปหมดไม่ให้มันเหลือ สิ่งจอมปลอมทั้งหลายหมดไปแล้วยัง
เหลือแต่ความจริงล้วน ๆ อยู่แสนสบาย ไม่มีอะไรมากวนใจ
แหละ ที่เรียกว่าชั้นล้วน ๆ คืออย่างนี้แหละ มีแต่ชั้น รูปชั้นก็
เป็นชั้นล้วน ๆ เสีย ไม่มีกิเลสตัวใดเข้าไปแทรก ถึงจะมีกำลัง

วังซาก็เป็นกำลังวังซาของธาตุของชั้นนี้ ไม่ใช่เป็นกำลังวังซาของ
อำนาจกิเลสราคะตัณหาอะไร

เวทนา ความสุข ความทุกข์ เจย ๆ ที่เป็นอยู่ในร่างกาย
นี้ก็เห็นกันอย่างชัด ๆ อยู่ที่นี่ มันก็มีแต่เกิด ๆ ดับ ๆ ก็รู้กันอยู่จน
จำเจ ทำไมพิจารณาไม่เห็นชัดตามสิ่งที่มีอยู่อย่างจำเจเปิดเผย
อยู่ตลอดเวลา มันน่าจะรู้จะเห็นกันด้วยปัญญาถ้านำมาใช้
สัญญาที่พึงชี้ จำได้เท่าไร เรียบจบพระไตรปิฎกก็จำทั้งนั้นแหละ
กิเลสตัวหนึ่งก็ไม่ถลอกเพราะเป็นสัญญา จะเอาอะไรมาแก้
กิเลส ถ้าเป็นปัญญาแล้วพึงเลยกิเลสไม่มีเหลือ ต้องจำเอามาให้
เป็นปัญญาชี้ ถ้าเป็นปัญญาแล้วก็ทำลายกิเลสได้ สังขารก็ปรุง
อยู่อย่างนั้นยิบ ๆ แยะ ๆ

เมื่อเป็นชั้นนี้ล้วน ๆ แล้วมันมีเท่าที่นั้นแหละ มันไม่กำเริบเสิบ
สานไปมากกว่านี้ อะไรเกิดขึ้นก็ตามสภาพของตน ๆ ไม่มีอะไร
มาหนุนมาจุดมาลากไปให้เป็นอย่างอื่น กายก็สักแต่ว่ากายอยู่
อย่างนั้น เวทนา ความสุข ความทุกข์ ที่เป็นอยู่ในชั้นนี้ก็เป็นอย่างนี้
ตามธรรมชาติของมัน รู้ตามความจริงไม่ตื่นไม่เต้น ไม่หลงไหล

ต่างอันต่างจริง สัญญาก็จำได้จำไป ลืมได้ลืมไป ก็รู้กันอยู่แล้ว
ความจำกับความหลงลืมเป็นคู่เคียงกันก็รู้กันอยู่แล้ว สังขาร
ความคิดความปรุง ก็ปรุงไปอย่างนั้น ไม่มีตัวใดที่เข้ามาถือ
บังเหียน อวิชชาปัจจุญา ไม่มี ตัววิชชานั้นแหละตัวถือบังเหียน
ของขันธ์ทั้งห้านี้ ถูกพังทลายลงไปหมดแล้วก็เป็นขันธ์ล้วน ๆ จะ
มีอะไรเหลืออยู่ รับทราบกันไป พอถึงกาลอวสานของมัน พอ
หมดแล้วก็สลายตัวของมันลงไป ใครจะไปให้ชื่อให้นามมันที่นี่ ก็
มีแต่จิตดวงเดียวไปให้ชื่อให้นาม ไปหลงมัน

พอจิตดวงนี้รอบตัวแล้ว มันยังอยู่มันก็รู้กันอยู่อย่างนั้นจะไป
ตื่นกันอะไร นี่ภาคปฏิบัติ ให้เห็นว่าธรรมมีอยู่จะเปิดเผยขึ้นที่ใจ
เวลานี้ก็เลสปกปิดไว้ไม่ให้เห็นธรรม ธรรมประเสริฐก็กิเลสแทรก
เข้าไป แล้วเหยียบหัวใจเราเสียด่ากิเลสประเสริฐ ความโลภ
เกิดขึ้นก็ประเสริฐ ความหลงเกิดขึ้นประเสริฐ ราคะตัณหา
เกิดขึ้นประเสริฐ มีแต่ประเสริฐไปหมดเรื่องของกิเลส แต่หาตัว
ประเสริฐอันแท้จริงที่จะมาหนุนใจให้ได้รับความสุขไม่มีเลย มี
แต่ฟันแต่ไฟวิเศษอะไร ประเสริฐอะไร คุณันบ้างสิ

มันประกาศกังวานอยู่ในหัวใจ หลอกอยู่ตลอดเวลา ทำไม
ไม่เอาธรรมเข้าจับกันบ้างว่าความโลภเคยให้คนเป็นสุขที่ไหน
โลภมากเท่าไรยิ่งเป็นทุกข์มาก เป็นไฟเป็นไฟไปหมดนั่นแหละ
หมุนตัวเป็นเกลียวยิ่งกว่ากังหัน คนโลภมากเป็นอย่างนั้น อยู่ไม่
เป็นสุขคืนรอนกระวนกระวาย ความโลภมันเหยียบย่ำทำลาย
หัวใจ ได้มาเท่าไรแทนที่ความโลภจะสงบไปใจจะได้รับความสุข
ยิ่งเพิ่มไฟเพิ่มไฟขึ้นไปมีความสุขที่ตรงไหนนั้น เอาให้มันเห็น
จริง ๆ อย่างนั้นชินักปฏิบัติ ธรรมเป็นของจริง ให้เห็นทั้งของจริง
ทั้งของปลอมสิ ว่าความโลภมันเป็นของวิเศษเป็นความสุขได้
อย่างไร อันนี้เป็นเรื่องของกิเลส สำหรับธรรมท่านไม่ว่าอย่างนั้น
ท่านปราบเอาเลย ท่านลบล้างไปเลย มันสุขที่ตรงไหน คนโลภ
นั้นละคือคนจะตาย นั้นพุดง่าย ๆ ว่าจัน โลภมากเท่าไรมันจะ
ตายสด ๆ ร้อน ๆ

ความโกรธก็เหมือนกัน เกิดขึ้นมาก ๆ นี้ตัวแดงเป็นพริกเผา
ไปเลย นั้นหรือคนเป็นสุข ตัวแดงเป็นพริกเผา นั้นหรือ ผู้ไม่โลภ
อยู่สงบสบายไม่มีอะไรกวนใจต่างหากเป็นผู้มีความสุข เป็นผู้

ทรงความสุข ผู้ไม่โกรธอยู่ด้วยความสะดวกสบายด้วยจิตที่
บริสุทธิ์ต่างหากเป็นผู้มีความสุข ทรงไว้ซึ่งความสุข ไม่หลงม
งายไม่หลงอะไรทั้งนั้น ตัวหลงตัวเหิงนี้ออกไปหมดไม่มีอะไร
เหลือ ปราบมันออกหมด ยังเหลือแต่ความสุขที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ
นั่นคือผู้ประเสริฐ นั่นคือผู้เป็นบรมสุขต่างหาก

ราคาตัณหาเป็นเครื่องเขย่าก่อกวนให้ตื่นรณกวัตแกว่ง
เหมือนสุนัขเหิน ๙ เดือน ๑๐ ตื่นรณกระวนกระวาย นั่นละตัว
มันตื่นที่สุดตัวนี้ เมื่อฆ่าสาเหตุตัวมันตื่นเสียแล้วอะไรจะมาตื่น
คนตื่นตายมีความสุขใหม่ คนไม่ตื่นต่างหากมีความสุข นี่ตัณหา
ราคาพาตื่นล้มตื่นตายอยู่ทั้งวันทั้งคืนยืนเดินนั่งนอน ทุกเพศทุก
วัย มันมีความสุขหอมมันพาตื่นอยู่นั่น ความไม่ตื่นต่างหาก
ความสลัดปัดทิ้งสิ่งที่พาให้ตื่นทั้งหลายนี้ออกเสียจากใจ ใจไม่
ดีใจไม่ตื่น ใจอยู่ด้วยความสงบร่มเย็นต่างหากเป็นใจที่ทรง
ความสุขไว้ เป็นผู้หาความสุขได้ นี่ละปรารถนาสิ่งนี้เจอเพราะ
เป็นความจริง ถ้าเป็นความจอมปลอมปรารถนาเท่าไรก็ไม่เจอ

ท่านจึงว่าเป็นทุกข์ ๆ เรื่อย **ยมปิจจัน** น **ลภติ** **ตมปิ** **ทุกขั** **ทุกขั**
เรื่อย ไม่มีคำว่า สุขั สุขั

ถ้าดำเนินตามทางมรรคที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนแล้ว **ปรหมั**
สุขั **ปรหมั** **สุขั** ไม่ต้องถาม นี่ละธรรมจะเปิดเผยขึ้นที่ใจ ความ
วิเศษจะเปิดเผยขึ้นที่ใจ จะไม่เปิดที่ตรงไหน ใจเท่านั้นจะเป็นผู้
สัมผัสสัมพันธ์ธรรม ขอให้ปราบกิเลสให้พังทลายไปเถอะ ความ
ปิดบังมันจะหายไปพร้อมกับตัวกิเลสซึ่งเป็นตัวปิดบังนั้นแล
ความเปิดเผยแห่งธรรมทุกชั้นทุกภูมิจะขึ้นในทันทีทันใด สว่าง
จ้าไปหมดเลย

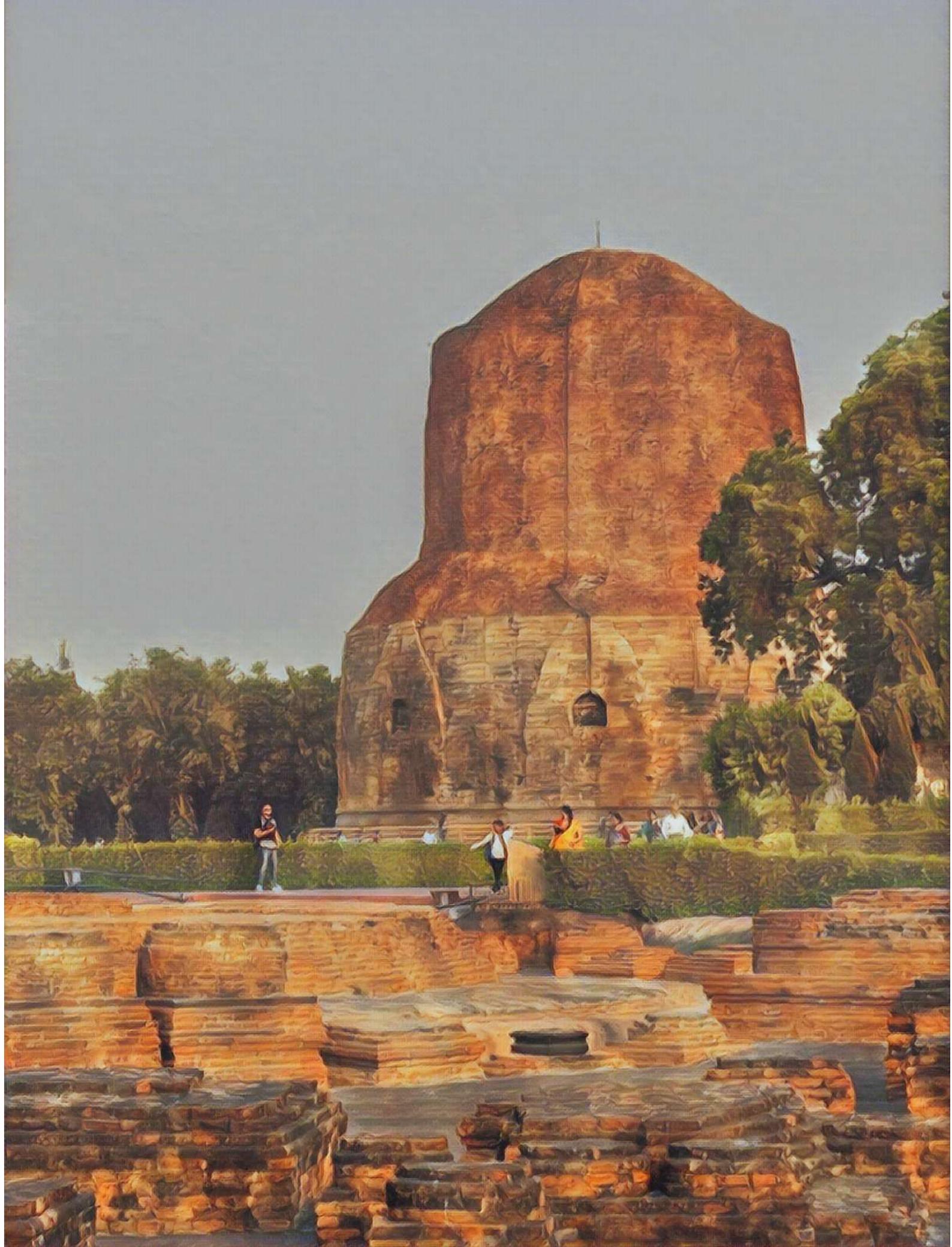
ปฏิบัติเอาให้จริงให้จ้งนักปฏิบัติ อย่าไปเสียตายเรื่องของ
กิเลส มันมีแต่เรื่องของกิเลสทั้งนั้นรอบอยู่ในหัวใจของเรา เว้น
แต่ไม่พูดเท่านั้นนะ มันเต็มอยู่ที่จิตใจ เอาธรรมเปิดขึ้นมาซิ ให้
ได้เห็นความวิเศษศักดิ์สิทธิ์ ความทุกข์ความลำบากทั้งหลายจะ
กลายเป็นปุ๋ยขึ้นมาสนับสนุนจิตใจให้มีความร่มเย็นเป็นสุข
สมาธิไม่เคยปรากฏก็จะปรากฏที่ใจ ปัญญาไม่เคยปรากฏก็จะ
ปรากฏ วิมุตติหลุดพ้นไม่เคยปรากฏจะสง่างามขึ้นที่ใจนี้ ปรหมั

สุขุํ ปรมํ สุขุํ ไปถาฆหาที่ไเหน รู้ยู่ในใจแล้วถาฆที่ไเหน ให้พากัน
ตั้งอกตั้งใจ

เอาละเทศน์เท่านี้ เหนื่อยมากวันนี้

(ถอดเสียงธรรมโดย www.luangta.com)

ที่มา: <https://youtu.be/PR4cRBC0xr4>

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี

วันนี้เป็นวันเข้าพรรษา บรรจบครบรอบมาอีกวาระหนึ่งซึ่ง
ภิกษุสามเณรที่อยู่จำพรรษา นี้ก็ พຽງนี้จะได้อธิษฐาน
เข้าพรรษาพຽงนี้แหละ และพร้อมกันนั้นก็เป็นวันอาสาฬห คือ
วันพระพุทธเจ้าเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ให้ภิกษุทั้ง ๕
องค์ คือปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ องค์ พຽงเป็นธรรมเทศนากัณฑ์แรก
เหตุนี้พวกเราจึงพากันทำอาสาฬหบูชาระลึกถึงวันนั้นแหละ
พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้เดือน ๖ เพ็ญ คือเดือน ๖ เพ็ญนั้น
ท่านตรัสรู้ พอมาเข้าพรรษานี้ เดือน ๘ เพ็ญก็พอดีได้สองเดือน
พอดี มาถึงวันนั้นพระองค์จึงเทศนาให้ปัญจวัคคีย์ฟัง แท้ที่จริง
ปัญจวัคคีย์นั้นก็เคยเป็นลูกศิษย์ของพระองค์มาก่อน เมื่อ
พระองค์ทำทุกรกิริยาอยู่ ปฏิบัติอุปัฏฐากพระสีหัตถะราชกุมาร
เมื่อยังไม่เป็นพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ทำทุกรกิริยาไม่ใช่
หนทางเสียแล้ว จึงได้ปลีกตัวออกไป ทำความเพียรผู้เดียว

พวกปัญญาวัคคีย์ทั้งหลาย เห็นพระองค์ลดละความเพียร คือทำ
ไม่ถูกหนทาง เช่นพระองค์อดข้าวจนกระทั่งชুবดม พระองค์
เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นหนทางตรัสรู้ พระองค์ก็กลับคืนมา
ฉัน พวกปัญญาวัคคีย์นั้นเห็นว่ามักมาก จึงหลบหลีกหนีไป
พระองค์จึงได้ประกอบความเพียรแต่ผู้เดียว

ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานแล้วจึงมาคิดถึงเรื่องผู้ที่จะได้
สำเร็จ ผู้ที่จะมาฟังเทศนา ใครหนอจะได้รู้มรรคผลกับเราหนอ
ใครจะมาเห็นแจ้งแทงตลอดอย่างเรานี้ได้หนอ ธรรมะนี้เป็นของ
ลึกละเอียดเหลือเกิน พิจารณาไปๆ นึกถึงอาฬารดาบส อุทก
ดาบส ก็ตายเสียแล้ว ยังเหลือแต่ปัญญาวัคคีย์เนี่ยแหละพอจะมีหู
ตาสว่างพอสมควร พระองค์จึงได้เสด็จป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
พอเห็นพระองค์ก็กลับคืนมาอีก ปัญญาวัคคีย์ ถาชี้ทั้งห้า โน่น
มาแล้ว คนมักโลภมากมายมาแล้ว มากก็อย่าเถอะ พวกเราอย่าไป
รับต้อนเลย เพียงแต่ปูอาสนะแล้วก็แล้วกัน

พอพระองค์ไปถึงที่ไหนได้ พากันกุลิกุจอพากันต้อนรับทุก
คน เมื่อพระองค์ไปถึงที่ประทับแล้วจึงเทศนาให้ฟัง ที่แรกก็คือ

ด้านไม่ยอมฟัง ในผลที่สุดพระองค์ก็บอก เราตรัสรู้แล้ว เราเป็น
พระพุทธเจ้าแล้ว อันคำนี้เธอเคยได้ยินมั๊ย เธอทั้ง ๕ เคยได้
ได้ยินมั๊ย เราเคยพูดมั๊ยแต่ก่อน จึงค่อยสะดุดใจ จึงค่อยน้อมใจฟัง
พระองค์เจ้าจึงเทศนาถึงเรื่อง ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร นี่แหละ
เรื่องเป็นมาอย่างนี้ วันนี้แหละ คล้ายกับวันนี้แหละ ที่วัน
พระองค์จะเทศนา

เหตุนี้เราจึงระลึกถึงพระธรรมเทศนากัณฑ์แรกที่พระองค์
เจ้าตรัสรู้ การระลึกถึงนี้ถึงหากเราไม่ไปเห็น อย่างเค้ไปอินเดีย
เค้ไปเห็นที่พระองค์เจ้าตรัสรู้ ครั้นผู้หากลึกคิดถึง
พระพุทธเจ้าแล้ว คำว่าระลึกคิดถึงนั้นนั้นก็ปรากฏเหมือนกับ
พระพุทธเจ้ายังเทศนาปรากฏอยู่ที่นั่น เสียงแว่วๆปรากฏอยู่
ในหู เกิดปลื้มปีติ เกิดอิมอกอิมใจ ปราโมทย์ขึ้นมา ได้ปสาธะ
ศรัทธาเลื่อมใสเป็นบุญอันยิ่งใหญ่ เราไม่ได้ไป ผู้ที่ไม่ได้ไป ก็
ระลึกถึงวันนั้นแหละ ระลึกถึงอย่างนั้นแหละ อย่างวันนี้แหละ
คล้ายกับวันพระพุทธเจ้าตรัสเทศนาธรรมจักกัปปวัตตนสูตร

กัณฑ์แรกแหละ เราเกิดความพอใจ ปลื้มปีติขึ้น มันก็เป็นบุญกุศล
เหมือนกัน มันไม่ต้องเสียเงินเสียทองมาก

คราวนี้จะเทศนาธัมมจักร์ให้ฟัง เอาย่อย่อ อรรถเทศนาที่
พระองค์จะเทศนานั้น ใจความก็ไม่มีอะไรหรอก **อริยสัจ ๔** เนี่ย
แหละ คือ **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค** มีสี่อย่างเนี่ยพระองค์ก็
เทศนาทั้งหมด แต่ว่าพระองค์เทศนานั้น เทศนาโดย **อาการ ๔**
เรียกว่า **ปรีวัฏฐ์ ๓** คืออาการ ๔ นั่นคือ ทุกข์หนึ่ง สมุทัย นิโรธ
มรรค อันนี้ ๔ แต่ละอันๆ แต่ละอย่างๆนั้นมีปรีวัฏฐ์ ๓ คือ
หมายความว่าทุกข์เป็นหนึ่งแล้ว เป็นของควรกำหนด นี่เป็น
สอง เราได้กำหนดแล้ว นี่เป็นสาม

ทุกข์นี่เขากำหนดอย่างไร ทุกคนมีอยู่ในตัวตนทุกคนแล้ว จึง
ว่าควรกำหนด ถ้าไม่กำหนดก็อย่างพวกเราๆทั้งหลายนี้แหละ
ทุกข์ซึกเท่าไรๆก็ไม่เห็น ไม่เคยเห็นทุกข์ในตัว เห็น ทุกข์แต่คนอื่น
ถึงอาจทุกข์ในตัวก็เจ็บหนักพักใหญ่กระทั่งนอนเสื่อ อยู่กับเสื่อ
กับหมอนโน่นนะ เราค่อยจะเห็นทุกข์ แต่พอหายจากนั้นไปแล้ว
ก็เลยละเลยมันซะ ไม่เห็นเป็นทุกข์ แต่พระองค์เจ้าพิจารณาจึง

ว่า ควร ท่านว่าฉัน คำว่า ควร นี้ ไม่ใช่บังคับ มันเป็นการรำพึง
เป็นคำรำพึง คำว่า ควร นะ ควรกำหนดด้วยแท้ คือว่าจะให้
บังคับให้กำหนดก็ไม่ได้ จะใช้บังคับก็ไม่ได้ ต้องใช้คำว่า ควร คือ
เห็นด้วยตนเอง จึงเรียกว่าควรกำหนด ทุกข์เป็นของควรกำหนด

ทุกข์คืออะไร ตั้งแต่เกิดมา ทุกคนเกิดอยู่ในห้องกรรม

มารดา ก็ทุกข์อยู่แล้ว แต่ว่าไม่รู้จักว่าทุกข์ ก็ลองคิดดูสิ เด็กนอน
อยู่ในห้องมารดา มันนอนได้ทำเดี๋ยวก็เดือนมาแล้ว เจ็ดแปด
เดือนมาแล้ว จะไม่ทุกข์ได้ยังไง ถ้าหากพวกเราลองดู ไปนอนอยู่
นี้ลองดู มันจะนอนได้หรือ นั่นจึงว่ามันเป็นทุกข์ คลอดออกมา
ก็
เป็นทุกข์ เติบโตมาก็เป็นทุกข์ จนทุกวันนี้ก็เป็นทุกข์ เรานั่งอยู่ก็
เป็นทุกข์ นอนอยู่ก็เป็นทุกข์ ยืนก็เป็นทุกข์ เดินก็เป็นทุกข์ จึงว่า
เป็นของควรกำหนดโดยแท้ แต่เราไม่คิด ไม่คำนึงถึง จึงค่อย
ประมาทมัวเมา ทุกข์คือของกำหนดอย่างนี้ แต่ว่าเราละเลยเสีย
จึงประมาท

พระพุทธเจ้าว่าพระองค์ได้ทำมาแล้ว เรียกว่าทุกข์ พระองค์
ก็ควรกำหนด มันเป็นอันหนึ่ง พระองค์ได้กำหนดแล้วคราวนี้

กำหนดแล้วเรียบร้อยแล้ว คือว่ากำหนดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างมัน
เป็นทุกข์อย่างนั้น ชัดเจนแจ่มแจ้งทุกเมื่อ เห็นแจ้งเห็นจริงด้วย
ตนเอง ถึงแม้จะมีทุกข์เกิดขึ้นมา พระองค์เจ้าก็อยู่ด้วยความ
พิจารณา อยู่ในปัญญาวิปัสสนาของพระองค์ ใครๆก็ทุกข์ทุกคน
ไม่มีใครจะเหลือหลอ ทุกข์อันนี้ของโลกมันเป็นอยู่อย่างนั้น
พระองค์จึงว่าเกิดขึ้นมาแล้ว มีแต่ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้นมาแล้ว จน
ดับไป ทุกข์นั้นดับไป ทุกข์อื่นเกิดขึ้นมาอีก แล้วทุกข์นั้นก็ดับไป
มันดับไปด้วยการอันใด คือนั่งมันทุกข์ แล้วคราวนี้ก็เปลี่ยน
อิริยาบถ ก็ค่อยเบาบางไปนิดหน่อย อันทุกข์นั่งมันหายดับไป
พวยขึ้น ทุกข์นั้นกลับขึ้นมาอีก จะไม่ใช่ทุกข์นั่ง ทุกข์ยืน พวยขึ้น
แล้วมันเหนื่อยก็เดินไปอีก ก้าวไปอีก ทุกข์ยืนนั้นหายไป แล้วก็
ทุกข์เดินนั้นกลับขึ้นมาอีก อย่างนี้แหละ เวียนไปเวียนมาทั้ง
อิริยาบถทั้ง ๔ อยู่ตลอดเวลา นี่พระองค์ได้กำหนดแล้ว ทุกข์เป็น
ของกำหนด เราได้กำหนดแล้ว นี่จึงเรียกว่าอาการสาม

สมุทัยแล้วคราวนี้ สมุทัยนั้นคือเหตุให้เกิดทุกข์ อะไรก็ตาม
เถอะ มันมีเหตุ มันก็เลยเป็นทุกข์ มีเหตุมีผลทั้งนั้น ทุกสิ่งทุก

อย่างมีเหตุมีผลทั้งนั้น ในโลกนี้มีเหตุมีผลด้วยกันทั้งนั้น
พระองค์จะตามสืบสวนหาเหตุของทุกข์ คือตัวสมุทัย อย่างเรา
ต้องการอยากได้ออยากดี อยากมีอยากเป็น เราก็ขวนขวายหา
ขวนขวายนั่นก็ต้องเดือดร้อนเป็นทุกข์ ได้บ้างไม่ได้บ้าง ถูกใจ
บ้างไม่ถูกใจบ้าง เศร้าโศกเสียใจ เดือดร้อนวุ่นวาย อันนั้น
เรียกว่ามันประสบ เรียกว่าเหตุให้เกิดทุกข์คือความอยาก
พระองค์เรียกว่าตัณหา ๓ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา
ไม่นอกเหนือจากสามประการนี้ คนเกิดขึ้นมา เกิดมาอยู่ในกาม
เกิดด้วยกาม ติดกาม นอนอยู่ในกาม นั่งอยู่ในกาม คือรูป เสียง
กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ไม่หนีจากหนีทั้งนั้น ผู้ใดเกิดมา
ต้องวุ่นอยู่กับของอันนี้แหละ เดือดร้อนอยู่กับของพวกนี้แหละ
เรียกว่าตัณหา คือว่ามันข้อง มันติด ไปไม่หลุด ไปไม่พ้น เรียกว่า
ตัณหา ๓ กามตัณหา

ภวตัณหา ความอยากเป็น อยากมี อยากอะไรต่างๆ ความ
อยากนั้นเรียกว่าภวตัณหา วิภวตัณหา ความไม่อยากเป็นก็
เดือดร้อนเป็นทุกข์อยู่เหมือนกัน ไม่ใช่อยากเป็นค่อยเดือดร้อน

ความไม่อยากเป็นอยากมีมันก็เดือดร้อนอีกเหมือนกัน ไม่พ้น
จากนี้ ท่านเรียกว่าสมุทัยเป็นของควรละควรทิ้งเราได้ทิ้งแล้ว
สมุทัยเป็นของละได้ ทุกข์ละไม่ได้ ถึงพระองค์เจ้าจะพิจารณา
เห็นทุกข์ก็ละไม่ได้ เหมือนกับเราทั้งหลายนี้แหละมันก็มีอยู่อย่าง
นั้น ติดตัวอยู่อย่างนั้น ถ้าหากว่ามีรูปกายนี้ตราบใด มันก็ต้องมี
ติดอยู่ตราบนั้น พระองค์เจ้าไม่เป็นทุกข์เพราะเหตุที่เห็นเป็นทุกข์
ที่พระองค์ได้กำหนด(ทุกข์)แล้ว ท่านบอกว่าได้กำหนดแล้ว
สมุทัยเป็นของควรละ เราได้ละแล้ว สมุทัยเป็นของควรละหนึ่ง
เราได้ละแล้วหนึ่ง สมุทัยหนึ่ง เป็นของควรละ เราได้ละแล้ว เป็น
สามเหมือนกัน อย่างความอยาก ลองดู ลองคิดดูก็แล้วกัน เรา
อยากได้โน่นอยากอันนี้ สละไป เราไม่เอาแล้ว ทิ้งเลย ปล่อยวาง
เลย สละได้จริงๆ นั่นนะสมุทัยเป็นของควรละ เราละแล้ว

นิโรธเป็นของควรทำให้แจ้ง เราทำให้แจ้งแล้ว คำว่านิโรธ
นั่นคือความดับทุกข์ เมื่อเราเห็นตัวสมุทัย เราละสมุทัย มันก็
เป็นอันว่านิโรธเป็นของควรทำให้แจ้ง เราทำให้แจ้งแล้ว เมื่อละ
สมุทัยมันก็เป็นนิโรธนั่นเอง

มรรคเป็นของควรเจริญ เราได้เจริญแล้ว มรรคนั้นคือ
สัมมาทิฐิเป็นตัวแรก สัมมาทิฐิตัวเดียวเท่านั้นแหละ เป็นมรรค
๘ เลข ถ้าความเห็นชอบแล้วนั้น ก็เป็นว่าถูกทั้ง ๘ อย่าง ท่านจึง
ว่า มรรคทั้ง ๘ มันรวมอันเดียวกัน รวมออกเป็นหนึ่ง ถ้าจิตรวม
ลงไปเป็นหนึ่งแล้ว มรรค ๘ ตัวเดียวนั้นแหละที่จะทำจิตให้เป็น
หนึ่ง เพราะสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปไป
สัมมาวาจา สัมமாகัมมันโต รวมกันหมด สัมมาด้วยกันทั้งนั้น
อะไรๆหมดรวมในที่เดียว ท่านเรียกว่า ปริวัฏฐิ ๓ อากาโร ๑๒ คือ
มี ๔ แล้วก็แต่ละอันๆนั้นมีปริวัฏฐิ ๓ จึงรวมเป็น ๑๒

ปริวัฏฐิ ๓ อากาโร ๑๒ นี้รวมเป็นธรรมในขณะเดียว ธรรมใน
จิตในขณะเดียวท่านว่าอย่างนั้น ไม่ต้องทำมันทุกข์แล้ว สมุทัย
นิโรธ มรรค ไม่ต้องไปทำมัน รวมเห็นในขณะเดียวเลย ยากอยู่
กับคนที่เราไม่ได้พิจารณา พุดยากที่จะเข้าใจ ถ้าพูดกันง่ายๆว่า
อย่างที่เราเห็นทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ใจเห็นทุกข์นั้นนะ
เป็นสัมมาทิฐิแล้วนะ เห็นทุกข์นั้นนะ เรียกว่าละสมุทัยแล้ว มัน

เป็นนิโรธ ละสมุทัยมาเป็นนิโรธ คำที่เห็นชอบตัวเดียวนั้นนะ เลย
เป็นอันเดียวกันหมด จึงว่าทำจิตในขณะที่เดียวกัน

นี่แหละที่ท่านเทศนาถึงเรื่องอริยสัจธรรมทั้ง ๔ ในปัญจวัคคีย์
นั้น มีเนื้อความรวบรวมลงเพียงแค่นี้ เพราะฉะนั้นวันนี้เรามาได้
ฟัง ธรรมจักกัปปวัตตนสูตรโดยย่อๆ ให้น้อมเข้ามาพิจารณาใน
ตัวของเรานี้ อย่าได้ส่งออกไปหาคนอื่น สิ่งอื่นภายนอกจากตัว
ของเรา ทุกข์ก็อยู่ในตัวของเรานี้ สมุทัยก็อยู่ในตัวของเรานี้ นิโรธ
ก็อยู่ในตัวของเรานี้ มรรคก็อยู่ในตัวของเรานี้ อยู่ในนี้แหละหมด
เรื่อง

พระพุทธศาสนาสอนให้เข้ามาในที่นี้ ไม่ได้สอนออกไปนอก
สอนออกไปกว้างขวางไปนอกนั้นไม่ใช่พระพุทธศาสนา มันเป็น
โลก ครั้นสอนธรรม สอนพุทธศาสนาต้องสอนเข้ามาในที่นี้ทั้งหมด
อันเมื่อเราเห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว เรา
เป็นผู้ถึงซึ่งธรรมะคำสั่งสอนพระพุทธเจ้าแล้ว **พระอัญญาโกณฑัญญะ**
ทัตถุญะ พระองค์ทรงแสดงว่า รู้แล้ว อัญญาโกณฑัญญะ ทัตถุญะ
เห็นธรรมแล้ว เห็นคืออะไร **ธัมมจักขุ** คือว่า ดวงตาเห็นธรรม

คือว่าเห็นภายนอกภายใน ภายนอกนั้นเห็นด้วยตาอย่างที่เล่า ให้ฟังนี้แหละ ตัวของเราเป็นก้อนทุกข์ เรียกว่าเห็นด้วยตา ถ้าเห็นด้วยตาแล้วก็ทั้งภายในใจก็เห็นชัดด้วยใจ นั่นเรียกว่าเห็นภายนอกภายใน พระอัญญาโกณฑัญญะ **ธัมมะจักจุง อุทะปาติ** เกิดขึ้นแล้วความรู้อันนั้น เห็นชัดขึ้นมาด้วยตนเองแล้ว

แล้วก็ **ปัญญาอุทะปาติ** คราวนี้ ปัญญา รู้รอบรู้ทั่วหมดทุกสิ่งทุกอย่าง **วิชาอุทะปาติ** รู้แจ้งเห็นจริงทุกประการ อันเดียวกันนั้นแหละ ธัมมะจักจุงก็อันเดียวกันนั้นแหละ ปัญญาก็อันเดียวกัน วิชาก็อันเดียวกัน **อาโลโก** ไม่มีเครื่องปกปิดในโลกว่าอันนี้ จะปกปิดอะไรอีก ตัวของเราก็เป็นอย่างนั้น ตัวคนอื่นก็เป็นอย่างนั้น ใครๆทั้งหมดก็เป็นอย่างนั้น มันจะปกปิดที่ไหน มันก็เห็นหมดนะสิ จะว่า**อาโลโก อุทะปาติ** แต่ว่าไม่มีโลก คือว่ามันเป็นธรรมทั้งหมด เห็นแจ้งประจักษ์ด้วยกันทั้งหมด

เราพากันฟังเทศน์ฟังธรรม มีอะไรบ้างก็เห็น เห็นกับท่านพอกลางๆบ้างม้าย ชัดเจนในใจของเราบ้างม้าย ให้ส่องเข้ามาภายใน อันเมื่อว่าเห็นในใจของตน รู้แจ้งในใจของตน อย่างที่อธิบายมา

นี้ แล้วจงพากันรักษาความสงบ อบรมสมาธิอันนั้นให้แน่นหนา
แล้วจงใช้ปัญญาอันนั้นแหละ ไม่ใช่ปัญญาอันอื่นหรือ กปัญญาที่
เกิดนั้นแหละ เกิดจากอันนั้นแหละ อย่าไปเห็นอื่นเลย เห็นเทว
บุตร เทวดา อินทร์ พรหม เห็นสวรรค์ เห็นนิพพาน อย่าไปเห็น
มันเลย ของที่เห็นไม่ใช่ตัวของเรา มาเห็นตัวของเรา นี้ อย่างที่
อธิบายให้ฟังนี้ชัดเจน ให้รักษาอันนั้นไว้ เนี่ยที่แสดงมาก็สมควร
ด้วยกาลเวลา ด้วยประการฉะนี้

(เทศนาต่อหลังจบเทศน์)

หายาก ที่จะได้มาอย่างนี้ มาพร้อมเพรียง มาฟังเทศน์ฟัง
ธรรม นี่หายาก ไหนๆก็เลยทำความดีแล้วก็จงทำดีต่อไป
อุตสาหะวิริยะพากเพียร เอาให้ถึงที่สุดตามความสามารถของ
เรา จงนั่งภาวนานั้นอีกต่อไป ใครจะภาวนาอะไรก็เอาเถอะ ไม่
ว่าหรือก บริกรรมเบื้องต้น จะเอาสัมมาอรหัง หรือว่าจะเอาอา
นาปานสติ จะเอาอุบหนอ พองหนอกก็ตามใจ เอาตามชอบใจ คือ
ว่าหัดเบื้องต้นให้มันชำนาญชำนาญ ทางไหนก็เอาทางนั้นแหละ
เมื่อจิตมันรวมเป็นสมาธิแล้ว มันวางเองหรือก คำบริกรรม

คำบริกรรมเป็นเพียงเครื่องล่อเครื่องปลอ่ย เครื่องล่อให้จิต
เข้ามาอยู่ในบริกรรมเท่านั้นแหละ ถ้าหากไปยึดเอาคำบริกรรม
นั้นถ่ายเดียว ไม่รู้เรื่องของจิต จิตไปอยู่นั้นก็เลยไปเข้าใจว่ามัน
เป็นจิตนั้นนะ ไปนึกแต่บริกรรมอันนั้นอยู่ ไม่แล้วซักที จิตมันก็
เลยไม่รวมเป็นสมาธิ

บางคนนะเข้าใจว่าเมื่อจิตรวมเป็นสมาธิแน่นเต็มที่แล้ว
มันวางคำบริกรรมแล้ว เลยหาว่าเสื่อมจากสมาธิ สมาธิถอนแล้ว
มันไม่ใช่ ความเป็นจริงจิตมันรวมแล้ว มันวางหมดทุกสิ่งทุก
อย่าง แต่คำบริกรรมก็วางทอดธุระกันไป อันนั้นมันเข้าถึงจิตแล้ว
ให้กำหนดเอาจิตนั้นจึงจะถูก

มันมีสามอย่าง อย่างหนึ่งนั้น เมื่อรวมมาอยู่ในคำบริกรรม ไป
ยึดเอาคำบริกรรมนั้น บางคนเจ็บหัวปวดสมอง อันนั้นก็เลยมัน
ไปยึดเอานั้น ไปยึดอันเดียว บางทีไปยึดเอาคำบริกรรมเอาไว้ที่
หัวใจนั้นนะ กำหนดเอาที่หัวใจหรือที่ปลายจมูกอยู่ที่นั้นนะ ไป
กำหนดไว้ที่นั่นแห่งเดียว เมื่อจิตมันรวมไปแล้ว เจ็บหัวใจก็มี
เจ็บปลายจมูกก็มี นั้นนะไปยึดเอาอันนั้น อย่างหนึ่งนั้น มันรวมลง

ไปแล้ว มันวางทอดธุระ ปล่อยวางหมดทุกสิ่งทุกอย่าง มันว่าง
มันสบาย ให้เอาความว่างอันนั้นเป็นเครื่องอยู่ ให้พิจารณา
ความว่างนั้นเป็นเครื่องอยู่ ให้อยู่ตลอดเวลา อย่าไปอยากรู้
อยากเห็น อย่าไปอยากเห็นโน่นเห็นนี่อะไรต่างๆ เลยจิตถอนอีก
หละ ให้เอาความว่างนั้นอยู่ซะก่อน อยู่นานๆ ไม่ใช่อยู่วันสองวัน
นะ อยู่ตั้งเป็นปี พอเข้าปีสองปีให้เข้าอยู่ตรงนั้นเสียก่อน

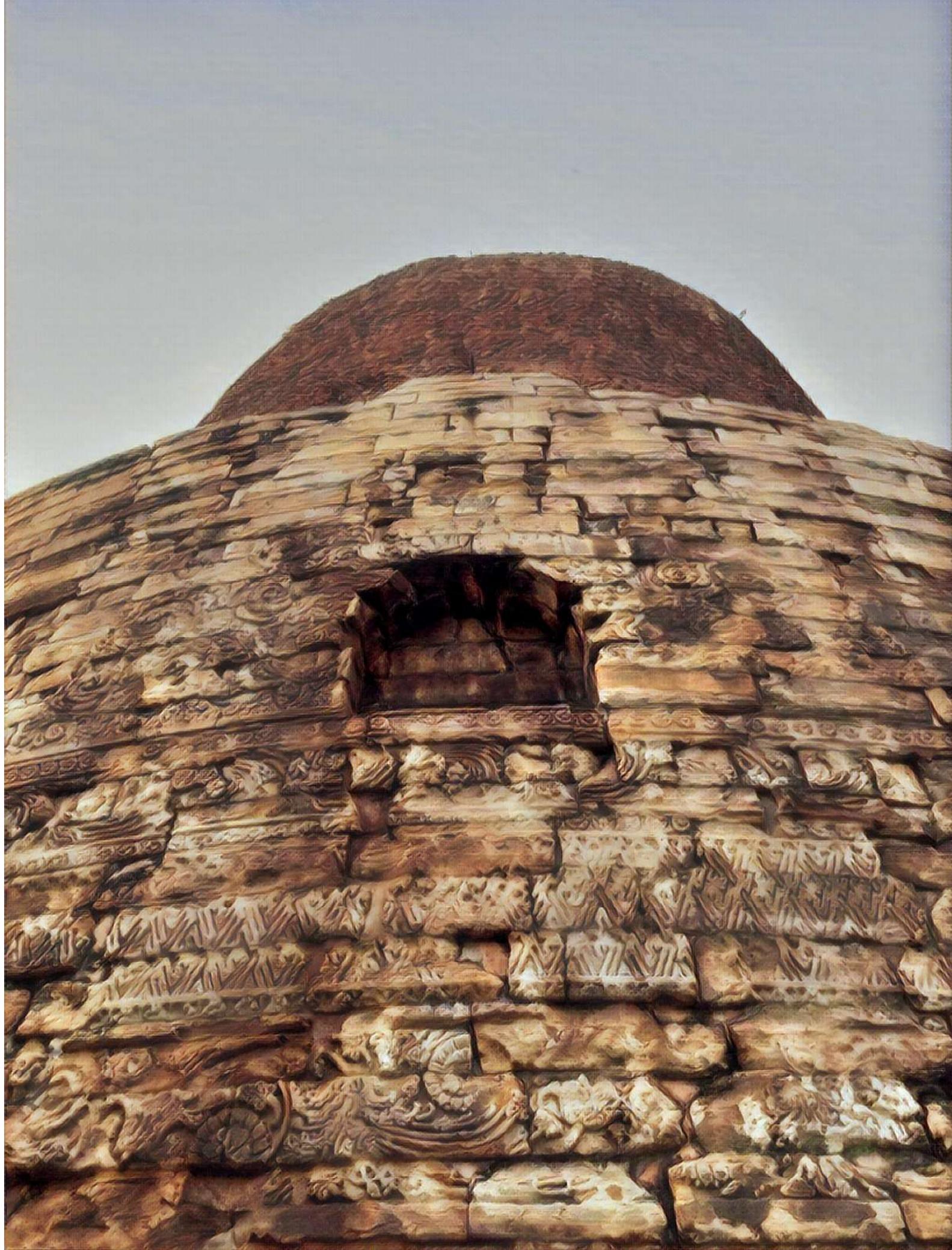
เมื่อพิจารณาความว่างให้เข้าถึงจิตเดิม ของเก่าจิตเดิม
ความว่างอันนั้นไม่มีอะไรหอก อาตมาเคยพูดถึงเรื่องจิตกับใจ
มันคนละอย่างกัน จิตอันหนึ่ง ใจอันหนึ่ง แต่ท่านก็พูดว่า
เหมือนกันนั่นแหละ จิตอันใดใจอันนั้น ใจอันใดจิตอันนั้น แต่
ทำไมจึงเรียกจิตเรียกใจ ทำไมจึงไม่เรียกอันเดียวกัน มันคงมี
แตกต่างกันอยู่ อาตมาจะอธิบายให้ฟังถึงเรื่องความแตกต่าง
ของจิตของใจ

ใจเป็นผู้วางเฉยอยู่ ที่เรียกว่า **จิตตั้ง ปภัสสรัง อาคันตูกะ
หิกิเลสเหหิ** จิตเป็นของเลื่อมใสปภัสสรอยู่ตลอดเวลา บางคนว่า
จิตเป็นของเลื่อมใสปภัสสรอยู่ตลอดเวลา ทำไมถึงต้องชำระ มัน

ยังไม่ทันผ่องใสเต็มที่ มันผ่องใสด้วยเพียงจิตเท่านั้น ไม่ใช่
ปัญญา ปัญญามันอีกต่างหาก ทำให้ผ่องใสต้องใช้ปัญญา
ด้วยสิ เหมือนกับเพชรนิลจินดาที่เขาเอามาได้ เป็นของใสจริงๆ
นั่นแหละ แต่มันมีเศร้ามองอยู่ ต่อเมื่อเจียรไนซะให้มันละเอียด
ลงไป มันจึงค่อยผ่องใสเต็มที่ อันนั้นแหละฉันใดใจก็อย่างนั้น
เหมือนกัน ใจนั้นนะ ผ่องใสสะอาดอยู่ตลอดเวลา อากันตุกะ
กิเลสนะคือจิตนั่นเอง ไปเกาะเกี่ยวพัวพัน เอาสิ่งอารมณ์ทั้งปวง
หมด เอามามัวหมองของใจ

เหตุนี้จึงว่าใจคือของกลาง อย่างที่เราเรียกว่ากลาง ใจมีอ
ก็กลาง ใจเท่าก็กลาง ใจอะไร ใจไม้ ใจอะไร ตรงกลางทั้งนั้น
แหละ แม้แต่ใจคน หัวใจตรงไหน ซี่เข้ามาท่ามกลางอกก็เรียกว่า
ใจ คือแสดงถึงเรื่องของกลางนั่นเอง เรียกว่าใจ ว่าใจ ใจไม่ใช่อยู่
ที่หัวใจอย่างเดียว อยู่ทั่วไปหมดทั้งร่างกาย ตั้งแต่ปลายผมถึง
ปลายเท้า มันอยู่ทั้งหมด มันไม่อยู่ที่เกาหรืออก มันรู้สึกตรงไหนก็
มีใจตรงนั้น เห็นมัยใจตรงกลางตัวนี้นะ ไม่เป็นบุญเป็นบาป เป็น
ของเฉยๆ ไม่มีอดีต อนาคต อยู่เป็นปัจจุบัน

ที่มา: <https://youtu.be/d2MT71fYNfU>

หัวใจของบทสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

ณ วันนี้อาตมาภาพจะได้แสดงธรรมีกถาอันเป็นธรรมคำสั่งสอนพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พอเป็นเครื่องประดับสติปัญญาพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกา ศรัทธาทั้งหลาย และบรรพชิตได้มานั่งอยู่ ณ สถานที่นี้

การแสดงธรรมในวันนี้เป็นการอันหนึ่งที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้แสดงปฐมเทศนาเนื่องในวันนี้เป็นวันอาสาฬหปุรณมี ดิถี ๑๕ ค่ำ พระจันทร์เต็มดวงที่พระศาสดาทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรเข้าจำพรรษาตามกาลตามเวลาที่พุทธาอนุญาต เหตุฉะนั้นในเบื้องต้นพวกเราเหล่าท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์หรือบรรพชิตได้ทำการบูชา คือได้สักการะบูชา ได้เวียนเทียนประทักษิณ ๓ รอบ เพื่อจะได้ระลึกถึงพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อเสร็จแล้วก็มาไหว้พระและทำวัดสวดมนต์เสร็จแล้ว มาบัดนี้ก็อยากฟังพระ

ธรรมเทศนาอบรมสมาธิภาวนา ทำจิตใจของตนให้สงบระงับ
เป็นสมาธิ

อันนี้การแสดงธรรมวันนี้เนื่องถึงการพระพุทธเจ้าของเรา
แสดงปฐมเทศนานั้น พวกเราเหล่าท่านทั้งหลายให้พากันตั้งใจ
ตั้งใจว่าเราจะฟังธรรมตามกาลตามสมัย เช่นวันนี้เป็นวันคล้าย
พระพุทธเจ้าของเราแสดงในที่ต้นเมื่อตรัสรู้ใหม่ๆ ได้แสดง **ธัมม**
จักกัปปวัตตนสูตร คือการเนื้อหาของธรรมะในธัมมจักกัปปวัต
ตนสูตรนั้น พระบรมศาสดาได้ชี้แจงจงเฉพาะแสดงซึ่ง **อริยสัจ**
๔ คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นหัวใจของการธรรมจักรนี้
เหตุฉะนั้นได้แสดงให้ปัญจวัคคีย์ ๕ องค์ ที่เป็นถาชีอยู่ ให้
ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตรนี้ เพื่ออบรมบ่มนิสัยให้ได้ปัญญาารู้ซึ่ง
ธรรมะที่พระพุทธเจ้าได้รู้เห็นแจ้งชัดเจนมาแล้ว นั้นพระพุทธเจ้า
ของเราเลยแสดงธรรมในวันนี้ คือว่าเป็นวันอาสาฬหปุรณมี
แสดงถึงความทุกข์และแสดงถึงเหตุให้ทุกข์เกิด และแสดงวิธีดับ
ทุกข์นั้น และแสดงปฏิบัติทางการดำเนินไปสู่การดับทุกข์คือมรรค

เหตุฉะนั้นการแสดงธรรมในวันนี้นั้น ก็กล่าวถึงว่าการที่เรา
จะรู้ทุกข์นั้นในแสดงในธรรมจักรในองค์มรรคนี่ คือ**สัมมาทิฐิ**
ปัญญาอันเห็นชอบ แสดงถึงปัญญาที่จะรู้จริงรู้ชอบในสมุทัย
นิโรธ มรรคนี่ คือรู้ชอบอย่างไร มารู้ซึ่งอะไรว่าเป็นทุกข์ ก็มารู้ซึ่ง
ร่างกายของเราเหล่านี้ทั้งหลาย ที่นั่งอยู่นี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว
มันเป็นทุกข์ ตั้งแต่ชาติเกิดตั้งอยู่ในครรภ์ก็ดี เกิดอยู่ในครรภ์
นอนอยู่ในครรภ์ก็มีความทุกข์อยู่ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว นี่ออกจาก
ครรภ์มาก็มาถูกร้อนถูกหนาว ถูกลมถูกแดดอย่างนี้ มามีโรคภัย
ไข้เจ็บ เบียดเบียนอย่ายิววิทา จนมาถึงหนุ่มถึงสาวก็ดี มาถึงเฒ่า
ถึงแก่ก็ดี ย่อมมีโรคภัยไข้เจ็บ ผ่านมาไม่รู้จักก็ร้อยห้อยครั้งแล้ว
มันแสดงถึงความทุกข์

เหตุฉะนั้นปัญญาที่จะรู้ชอบ รู้จักว่าร่างกายนี้แหละเป็นทุกข์
มีตาก็ย่อมมีโรคตา มีหูก็ย่อมมีโรคหู มีจมูกก็ย่อมมีโรคจมูก มี
หัวใจก็ย่อมมีโรคหัวใจอ่อน หัวใจวาย หัวใจโตอย่างนี้ มีไตก็
ย่อมมีโรคไต มีโรคนี้ไว้ในไตอย่างนั้นอย่างนี้ โรคตับก็ย่อมมีโรค
ตับ มีโรคตับแข็ง ตับบวม ตับโตอย่างนี้ มีปอดก็ย่อมมีโรคปอด

เป็นวัณโรค ปอดแข็ง ปอดบวม มีลำไส้ก็ย่อมนเป็นโรคลำไส้ มี
กระเพาะอาหารก็เป็นโรคกระเพาะอาหาร มีอะไรอยู่ในร่างกายก็
ย่อมนมีโรคภัยไข้เจ็บ แต่ละสิ่งละอย่าง แต่จะมีมากมีน้อย บาง
บุคคลก็มีโรคมาก บางบุคคลก็มีโรคน้อยเป็นธรรมดาของ
ร่างกาย เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ย่อมแสดงซึ่งความทุกข์อยู่ทั้ง
กลางวันและกลางคืน

การที่ปัญญาจะรู้ชอบอย่างนี้ จะเห็นชอบอย่างนี้นั้น มันก็
ยากก็ลำบาก พวกเราเหล่าท่านทั้งหลายส่วนมากมันไม่รู้ทุกข์
ไม่รู้ว่ร่างกายนี้เป็นทุกข์เวลาเมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บ จึงบ่นว่าทุกข์ๆ
ส่วนเวลาเมื่อมีร่างกาย ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นแล้ว ก็ว่ามันมี
ความสุขความสบาย ก็มาหลงอยู่เป็นธรรมดา มันจึงไม่รู้ทุกข์
เหตุฉะนั้นปัญญาจะรู้ชอบย่อมรู้จักทุกข์นี้เกิดขึ้นในสรรพางค์
ร่างกายของบุคคล ตั้งแต่ชาติมาเลย เกิดมาแล้วย่อมมีทุกข์ มี
ความชราถึงความแก่ ความแก่ของบุคคลนี้จะลูกก็โอย จะนั่งลง
ก็โอย เดินไปที่ไหนก็ลำบาก ตั้งแต่หนุ่มแต่แน่น ก็เดินสามศอก
ออกสามวา วิ่งไปที่ไหนก็สะดวกลสบาย ถือของหนักๆก็ได้ ทำ

กิจการงานก็แข็งแรง ส่วนมาถึงเต๋มาถึงแก่แล้วอันนี้แหละ ใช้ไม้
เท้าไปก็มี ถือของอะไรก็ว่าหนัก เดินไปแต่เปล้าก็ทุกข์ก็ลำบาก
นั่งลงก็โอย ยืนขึ้นก็โอย นอนลงก็โอยอย่างนี้ แสดงตั้งแต่ความ
ทุกข์ บางทีก็มีความร้อน บางทีก็มีความหนาว บางทีก็มีความ
หิวความกระหาย แสดงตั้งแต่ความทุกข์อยู่ทั้งกลางวันกลางคืน
เหตุฉะนั้นเมื่อปัญญาเห็นชอบจะรู้ทุกข์อย่างนี้

ถ้าเมื่อไหร่ปัญญาไม่เห็นชอบ ไม่เห็นจริง ย่อมไม่รู้ทุกข์ เหตุ
ฉะนั้นบุคคลไม่รู้ทุกข์ย่อมไม่อยากหนีจากทุกข์ แล้วเมื่อคนมารู้
ว่าร่างกายนี้แหละเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ เป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัยไข้
เจ็บแล้ว ก็จะเข้าใจถึงทุกข์นี้อย่างแน่นอน เมื่อบุคคลเห็นความ
ทุกข์ว่ามีความเดือดร้อนอยู่เหมือนไฟไหม้ตนเองอยู่ทั้งวันทั้งคืน
มีความทุกข์ ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ จึงอยากหาวิธีดับทุกข์ เหตุ
ฉะนั้นแหละพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงแสดงชี้แจงให้
เรารู้จักชาติเกิดก็เป็นทุกข์ ชราก็เป็นทุกข์ มรณะคือความตายก็
เป็นทุกข์ โสกะปริเทวะคือความโศกเศร้าโศกาอาดูร หม่นหมอง
ร้องไห้ร้องให้ น้ำตาเป็นฟองนองเนตรอันนี้ การประสบในสิ่งที่

ไม่รักไม่ชอบใจก็เป็นทุกข์ การพลัดพรากจากของรัก ของชอบใจ
ก็ย่อมเป็นทุกข์ เหตุฉะนั้นของเหล่านี้จึงจัดว่ามันเป็นทุกข์เป็น
ธรรมดาเมื่อเราเกิดมา

ให้มีสติ ตั้งสติปัญญาารู้ชอบให้เรียนรู้ดูให้เข้าใจซึ่งทุกข์นี้เสีย
เมื่อไหร่ปัญญาของเรารู้ซึ่งทุกข์ เราอยากหนีทุกข์เราจะทำ
อย่างไร ก็สมควรซึ่งร่างกายนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ บ่อ
เกิดแห่งความทุกข์นี้เกิดมาจากที่ไหน ร่างกายเกิดมาอย่างไร
เกิดมาจากเหตุอะไรแล้ว เราก็คิดว่าเข้าไปหากระแสซึ่งต้นเหตุ
ตามกระแสของบิดามารดา ว่าบิดามารดาของเราก่อให้เกิด ให้
เราเกิดขึ้นมาได้ สร้างให้เราเกิดขึ้นมาได้ เมื่อเรามาเกิดขึ้นมาเรา
มาอาศัยซึ่งอะไร เราจึงเกิดขึ้นมา คิดว่าเข้าไปตามกระแสของ
ต้นเหตุ เรียกว่าสมุทัยที่เป็นบ่อเกิดให้กองทุกข์ ที่ทำให้ทุกข์เกิดนี้
คือสมุทัยคือต้นเหตุ คือความอยาก

บัดนี้เราอยาก เรายินดีอยู่อย่างไร เราสร้างอะไร เราหลง
อะไร อวิชชา ต้นเหตุ อุปาทาน กรรมนำไปสัตว์เกิดเวียนว่ายตาย
เกิดอยู่ไม่รู้จักจบจักสิ้น เราก็มาพิจารณาพิจารณาอย่างนี้ ด้วย

สติปัญญาของเรา เราจึงจะรู้ รู้ว่าต้นหานี้แหละเป็นบ่อเกิดแห่ง
กองทุกข์ ทำให้ทุกข์เกิด เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดก็เพราะต้นหาอย่าง
นี้ เหตุฉะนั้นอวิชชาคือเราหลงอยู่ เราว่าคือเป็นมนุษย์หรือเกิด
เป็นเทวดาก็ดี มีความสุขความสบาย โลกนี้วิจิตรพิสดารอย่าง
นั้นอย่างนี้ น่าดู น่าชมชื่นรื่นรมย์อยู่สะดวกสบาย อันนี้แหละนี่
เรามาพิจารณาอยู่อย่างนี้ เรา รู้จักว่า โอ้ ความที่เราหลงอยู่อย่าง
นี้แหละ เรามาเกิดนี่อย่างหนึ่ง เราอยาก เรายึดมั่น จึงว่าอวิชชา
ต้นหาเราอยากมาเกิดอีก มาเกิดเป็นมนุษย์นี่แหละ
สะดวกสบาย เพลิดเพลินรื่นเริง โลกที่วิจิตรพิสดาร สนุกสนาน
จริงๆ เราก็อยากมาเกิด เรายึดมั่นถือมั่นเอาว่า มาเกิดเป็น
มนุษย์นี่แหละดี สุขสบาย

เมื่อยึดมั่นถือมั่นแล้วก็ย่อมสร้างกรรม บางบุคคลสร้างกรรม
สร้างกรรมดีก็ย่อมมาเกิดเป็นคนบริสุทธบริบูรณ์ บางบุคคล
สร้างกรรมไม่ดี เมื่อมาเกิดมาเป็นมนุษย์ก็แข่งขาด ขาขาด หู
หนวก ตาบอด เป็นบ้าใบ้เสียจริตผิดมนุษย์อย่างนี้ บางบุคคล
นั้นสร้างกรรมที่เป็นบาปหยาบช้ำมาก ก็ไปตกนรกอเวจี หรือมา

เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เหล่านี้เมื่อมาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็
ตาม มาเกิดเป็นมนุษย์ก็ตาม ก็ย่อมมีความทุกข์เหมือนกัน

อันนี้แหละ เมื่อเราสร้างกรรมแต่ละกรรมต่างๆนี้ อาศัยซึ่งว่า
จิตของเราที่ยึดมั่นถือมั่นในกรรมนั้น เราอยากสร้างกรรมให้มา
เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดาก็ดี เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ดี บาง
คนทำมากบาปมากอย่างนี้ ไปเกิดนรกอเวจีอย่างนี้ก็ดี เหตุ
ฉะนั้นท่านว่าเกิดมาแล้วก็ย่อมมีความทุกข์เป็นธรรมดา อันนี้
แหละเรามายึดมั่นถือมั่น เรามาหลงอยู่ เมื่อเราหลงแล้วย่อมมี
ตัณหา มีตัณหาความอยากอยู่แล้ว ย่อมมีอุปาทานยึดมั่นถือมั่น
แล้วก็สร้างกรรมดังที่กล่าวมานี้แหละ ทั้งกรรมดีและกรรมชั่วนี้
ย่อมตกแต่่งให้เราเกิด เวียนว่ายตายเกิดวนเวียนอยู่ตลอด อันนี้
แหละ กระแสของตัณหานี้แหละคือความยินดีความพอใจ ว่า
ความยึดมั่นถือมั่นอย่างนี้แหละ ทำให้เราเวียนว่ายตายเกิดอยู่
ไม่รู้จักจบจักสิ้นเป็นธรรมดา

นี่แหละเมื่อสิ่งเหล่านี้เป็นเหตุเกิดอย่างนี้ เมื่อเรามาตรึก
ตรอง มาพิจารณาพิจารณาเรียนให้รู้ดูให้เข้าใจว่า การที่เวียนว่าย

ตายเกิดอยู่ไม่รู้จักจบจักสิ้นนี้ เรามาเกิด มาทุกข์อยู่เดี๋ยวนี้ก็
อาศัยเพราะเหตุนี้คือสมุทัย คือตัณหานี้แหละ ทำให้ทุกข์เกิด
เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดอยู่ เหตุฉะนั้นเมื่อปัญญาารู้ซึ่งทุกข์แล้วก็
มารู้ซึ่งสมุทัยทำให้เกิดทุกข์ เราจะเบื่อหน่ายมัย หรือเราจะพอใจ
ที่จะมาเกิดอีก หลากๆภาพหลายๆชาติต่อไปอย่างนี้ เรามาพิจารณา
พิจารณาอย่างนี้ให้เข้าใจ แล้วเมื่อไหร่เรามีความปรารถนาอยู่
เราอยากมาเกิดกันอยู่ ถือว่าบุคคลนั้นยังไม่รู้ทุกข์ ยังไม่เข้าใจใน
ร่างกายนี้เป็นทุกข์เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ แม้เราจะมาเกิดใน
ชาติใดภพใดก็ดี มาเกิดร้อยชาติพันชาติก็ดี หมิ่นชาติแสนชาติ
ล้านชาติก็ดี ก็ย่อมมาเอาแข่งเอาชา เอาหูเอาตา เอาร่างกาย
ของเรานี้เกิดมาอีก ก็ย่อมมีโรคภัยไข้เจ็บ เบียดเบียนย่ำแย่วิทา
อยู่อีกเป็นธรรมดา แล้วก็จะบ่นว่าทุกข์ๆอยู่อย่างนี้ นี่แหละมัน
เป็นธรรมดาที่เรายังไม่รู้

เหตุฉะนั้นพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมา
ล่องรู้ รู้ต้นเหตุ ต้นเหตุที่ทำให้ทุกข์เกิด ทำให้ร่างกายเกิด
หมუნเวียนเปลี่ยนแปลงไปอยู่ไม่รู้จักจบจักสิ้นอย่างนี้แหละ เรียกว่า

ปัญญาเห็นชอบ ปัญญาารู้ชอบ รู้วิธี รู้วิธีว่าร่างกายเกิดมาเพราะเหตุอย่างนี้ เราก็จะดับคือความไม่ยินดี ความไม่ยินดีว่าร่างกายนี้มีความทุกข์ ย่อมมีความเบื่อหน่ายคลายความกำหนัด ไม่อยากมาเกิดอีก ถ้าบุคคลใดรู้ทุกข์จริงๆ บุคคลนั้นย่อมไม่อยากมาเกิดอีก เพราะมาเกิดอีกมันก็จะทุกข์อีก เหตุฉะนั้นแหละ เรามาพิจารณาไปตามที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านได้แสดงให้ปัญจวัคคีย์ฟัง

ปัญจวัคคีย์ฟังก็มาพิจารณา พระอัญญาโกณฑัญญะ มาตริกมาตรอง โอ มันเป็นอย่างนี้เป็นธรรมดา อันนี้แหละ มาพิจารณาของอันใดเกิดขึ้น ของนั้นก็ย่อมดับ มาพิจารณาอย่างนี้ ก็ย่อมได้รับกระแสธรรม คือเป็นพระโสดา อันนี้เรียกว่า พระอัญญาโกณฑัญญะได้รับก่อน ได้รับกระแสธรรมก่อนกว่าทุกองค์ที่อยู่ด้วย ๕ องค์นั้น เหตุฉะนั้นพวกเราเหล่าท่านทั้งหลายนี้คงเหมือนกัน มาพิจารณาตรอง ตริกตรอง ไตร่ตรองให้มีปัญญาเกิดขึ้น ว่าเรานั่งอยู่นี้แหละ หรือเราเดินไปเดินมาที่ไหน หรือวันต่อไป หรือเราตั้งแต่เกิดมา มันทุกข์มัย หรือ

มันมีความสุขสบายอยู่ตลอด มันไม่มีความทุกข์เลยร่างกายอัน
นี้ เป็นอย่างพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดมัย มีความ
ทุกข์อย่างนั้นมัย ถ้าบุคคลใดมารู้ทุกข์ บุคคลนั้นจึงอยากจะหนี
ทุกข์ อันนี้แหละเรามาเข้าใจ มาพิจารณาให้เข้าใจ

พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงชี้แจงแสดงให้ฟังใน
วันนี้ คล้ายๆว่าวันอาสาฬหปุรณมี ดิถี ๑๕ ค่ำ ก็แสดง**ทุกข์**
สมุทัย นิโรธ มรรค คือธรรมจักร ถ้าบุคคลใดมีความเบื่อหน่าย
คลายความกำหนัด สิ้นอาลัยอาวรณ์กับร่างกายอันนี้ ไม่พอใจ
ในร่างกาย ไม่อยากได้ ไม่อยากมาเกิดอีก อย่างนี้มาเรียนรู้ มาดู
เข้าใจเข้าใจอย่างนี้ ถือว่าร่างกายนี้เป็นของไม่เที่ยง ของเป็น
ทุกข์ ของย่อมนเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตนของบุคคลผู้ใด เมื่อมา
เข้าใจอย่างนี้ ก็ย่อมมีความเบื่อหน่ายคลายความกำหนัด สิ้น
ราคะ จึงจะดับหนทางที่ไม่มีทุกข์จะเกิดขึ้นมาอีก ก็เป็นนิโรธ
ความดับทุกข์ เหตุฉะนั้นนิโรธความดับทุกข์นี้จะรู้แจ้งแทงตลอด
ก็ต้องเรียนร่างกายนี้เรียนรู้ ดูให้เข้าใจว่าร่างกายนี้เกิดมา

อย่างไร แปรปรวนไปอย่างไร แตกดับหักพังไปอย่างไร ตาม
สภาพเดิมของเขา

เหตุฉะนั้นจักขุจึงได้เกิดขึ้น จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้
เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เราที่
พระบรมศาสดาว่าอย่างนี้ ให้เรามาเรียนรู้ มารู้จัก **ปะริญญะยัน**
ติเม ภิกขเว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเขาให้เรียนรู้ทุกข์ **ปะริญญ**
ญาตันติเม เรารู้ทุกข์แล้วนั้นพระพุทธเจ้าท่านรู้จักก่อน **ปะหาตัพ**
พันติเม ให้เสียสละให้ปล่อยวางซึ่งตัณหาที่มีความอยาก ความ
ยึดมั่นนั้นอยู่ **ปะหีนันติเม** อันเราเสียสละได้แล้ว เหตุฉะนั้นเมื่อ
เสียสละตัณหาคือความอยาก ความเพติดเพลิน ความมัวเมา
ลุ่มหลงอยู่ในโลกอันนี้ ในสมมุติที่ร่างกายอันนี้ เราจึงจะสิ้น
ตัณหาได้ อันนี้แหละ

สัจฉิกาตัพพันติเม ทำให้แจ้ง ทำให้ชัดเจน ทำให้รู้แจ้งแทง
ตลอดซึ่งร่างกายอันนี้แหละ รูปธรรม นามธรรมอันนี้ นี้แหละจึง
จะเป็นหนทางที่ดับทุกข์ได้ การปฏิบัติคือมรรค มรรคมีองค์ ๘
ประการนั้น ปัญญาเห็นชอบ รู้ชอบอย่างนี้แหละ รู้ทุกข์ สมุทัย

นิโรธ มรรค รู้สิ่งที่ทำให้ทุกข์เกิด แล้วรู้วิธีดับทุกข์นั้นด้วยวิธี
อย่างไร พระพุทธเจ้าท่านรู้แจ้งแทงตลอดอย่างนี้ เหตุฉะนั้นพวก
เราเหล่าท่านทั้งหลายที่มาั่งอยู่ พวกเราทุกคนก็ย่อมหงอยู่จึง
ได้มาเกิดเช่นนี้ แต่ตัวผู้เทศน์นี้ก็หลงเหมือนกัน จึงได้มาเกิดกับ
โลกเขา ถ้าไม่หลงแล้วคงจะไม่มาเกิดอีก อยู่ในโลกนี้กับเขา ให้
มีความทุกข์ความเดือดร้อน ให้มีเจ็บมีป่วย มีโรคภัยไข้เจ็บอย่าง
นี้ ให้มีเกิดมีตายอย่างนี้ ถ้ารู้ อันนี้ไม่รู้จึงมาเกิดกับคนอื่น มา
เกิดกับเขา มาทุกข์กับเขาอย่างนี้เอง เหตุฉะนั้นพวกเราเหล่า
ท่านทั้งหลายให้มากำหนดรู้ให้เข้าใจอย่างนี้แหละ เรียกว่าการ
ปฏิบัติอยู่ เรียกว่าการปฏิบัติ

ส่วน **สัมมาสังกัปป** นั้นเราออกมาอย่างนี้ จะให้เป็น
สัมมาสังกัปปนั้นอย่างไร ในองค์มรรคนี้ คือเนกขัมมะสังกัปป
เหมือนเราออกจากบ้านของเรา เรามาถือศีลก็ดี มาเอาศีลก็ดี
มานั่งเจริญเมตตาเสียสละจากบ้านจากช่อง ออกมาบวชก็ดี
เป็นชีก็ดี เป็นผ้าขาวก็ดี เป็นสามเณร เป็นภิกษุก็ดี เรียกว่า
เนกขัมมะ เนกขัมมะการออก ออกจากบ้านจากช่อง ออกจาก

ญาติพี่น้องวงศ์ตระกูล ออกมาเจริญภาวนา มาทำคุณงาม
ความดี มารักษาศีล อย่างนี้ก็อาศัยที่ว่าเป็นเนกขัมมะอย่างหนึ่ง
อพยาปาทะสังกัปป การที่ทำความจิตใจของตนเองไม่มีความโกรธ
ไม่พยาบาทบุคคลใดเอาไว้ ไม่มีโทษที่จะคิดอย่างนั้นอย่างนี้
อยากไปทูปไปตีคนนั้นคนนี้ อยากไปฆ่าคนนั้นคนนี้อย่างนี้
อยากไปโกรธคนนั้นคนนี้อย่างนี้ เว้นจากการที่คิดอย่างนั้น
อย่างว่า อพยาปาทะสังกัปป คือว่าเราไม่พยาบาทใคร
อวิหิงสาสังกัปป นั้นกล่าวถึงว่าอยู่ในองค์มรรคคือไม่คิดจะ
เบียดเบียนใคร ไม่คิดใคร่ เกิดขึ้นมาในดวงจิตดวงใจ ไม่คิด
อยากเบียดเบียนคนนั้นคนนี้ เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย แม้เป็น
สัตว์ตัวเล็กตัวใหญ่ มีแข่งมีชาก็ดี ไม่มีก็ดีอย่างนี้ เป็นมนุษย์
ด้วยกันก็ดี ไม่คิดอยากไปเบียดเบียนใคร เรียกว่าเป็นคนที่
เสียสละจากการเบียดเบียนคนอื่น เรียกว่าสัมมาสังกัปปใน
สามอย่างนี้ เนกขัมมะสังกัปป อพยาปาทะสังกัปป
อวิหิงสาสังกัปป ก็อยู่ในมรรค

เหตุฉะนั้น**สัมมาวาจา**นั้นอย่างไรอยู่ในองค์มรรค คือว่าเรา
เว้นจากการพูดคำโกหกปกกลม หรือพูดส่อเสียด พูดอย่างนี้ พูด
ส่อเสียดนั้นอย่างหนึ่ง การฉรุสวาท การที่เราไม่พูดคำหยาบ คำ
ชาติด่าตระกูลนั้น ไม่คิดขึ้นมาในจิตในใจ เราอยากไปพูดอย่าง
นั้นอย่างนี้ อันนี้พูดจาปราศรัยให้เป็นสาระแก่นสารอย่างนี้ นี้
แหละก็เป็น**สัมมาวาจา**

สัมมากัมมันโตนั้นอย่างไร ไม่คิดอยากฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
ทั้งหลาย ทั้งมนุษย์ก็ดี ทั้งสัตว์เดรัจฉานก็ดี ไม่คิดฆ่าสัตว์
ทั้งหลายอย่างนี้ ไม่คิดอยากจะทำลักทรัพย์ของบุคคลผู้ใด ไม่คิด
อยากประพฤติล่วงสามีภรรยาของบุคคลใดอยู่ในภายในดวงจิต
ดวงใจ ใจของบุคคลนั้นก็เป็น**สัมมากัมมันโต** การงานที่ชอบอยู่
ภายในกายของตนเอง

สัมมาอาชีโว เลี้ยงชีวิตโดยชอบนี้อย่างไร คือว่าเราเลี้ยง
ชีวิตของตนเองให้ชอบธรรม คือไม่กล่าวอำพรางก็ดี กล่าวเลียบ
เคียงนั้นก็ดี ไหนอะไรสิ่งใดไปหาอะไรได้มา ได้มาความบริสุทธิ์
หรือมีเงินมีทองมาซื้อเอาสิ่งของมาบริสุทธิ์บริบูรณ์ หรือไป

รับประทานอะไรก็ดี หาอันใดได้ก็ดี ขอให้เป็นสัมมาอาชีโว ไม่ได้
ลัก ไม่ได้เป็นโจรเป็นขโมย ลักเอาสิ่งเอาของของบุคคลใด หาได้
ด้วยความบริสุทธิ์ จึงว่าเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม เพราะเลี้ยงชีพไม่
เบียดเบียนคน อื่นนี้ก็เป็นสัมมาอาชีโว เลี้ยงชีพชอบ

สัมมาวาจา หมายความว่า ความเพียรชอบนั้นอย่างไร คือว่าความ
เพียรชอบหนึ่ง เราเพียรระวัง ไม่ให้บาปเกิดขึ้นในดวงจิตดวงใจ
ของตัวเองนี้ อย่างหนึ่ง เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้วคือเคยทำมา
ก่อน เคยคิดมาก่อนแล้วภายในดวงจิตดวงใจของตนเอง คิดจะ
ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตก็ดี คิดจะลักทรัพย์ก็ดี คิดจะล่วงกามก็ดีอย่างนี้
การที่เราคิดเป็นบาป คิดตัดรอนคนอื่นอย่างนี้ คิดจะฆ่าฟันรัน
แทงคนอื่นอย่างนี้ เราเคยคิดที่ไม่ดีอย่างนั้น เราละ เราปล่อย
เราวางได้ เราไม่คิดอย่างนั้น เว้นเสียจากการคิดอย่างนั้นนี้ อย่าง
หนึ่ง บัดนี้เรายังกุศลให้เกิดขึ้นคือว่า เรายังไม่ได้ทำความดีอัน
ใด สิ่งใดที่จะเป็นคุณงามความดี เราก็พยายามทำซึ่งคุณงาม
ความดี หรือเราไม่เคยมีศีล เราก็พยายามรักษาศีลให้ได้ เราไม่มี
การเจริญเมตตาทาวนา จิตใจไม่สงบระงับก็พยายาม นี้เรียกว่า

ยังกุศลให้เกิดขึ้น เมื่อเราเจริญเมตตาภาวนาจิตใจให้สงบเป็น
สมาธิอย่างนี้ หรือได้ขั้นสูงๆไปกว่านั้น เราก็ให้พยายามให้มัน
ตั้งอยู่หรือพะยุงยิ่งขึ้นไป เจริญยิ่งขึ้นไปในกุศล นี้เรียกว่าเป็น
ความเพียรที่อยู่ในองค์มรรค

เหตุที่สัมมาสติอย่างนี้ สัมมาสติอย่างนี้มันอย่างไร การว่า
สัมมาสติ ตั้งสติพิจารณาอยู่ในกายของตนเอง กายของตนเอง
ให้ตั้งอยู่ในกาย พิจารณาให้ทั่วสรรพางค์ร่างกายอย่างนี้ นี้
เรียกว่าสัมมาสติ มีอีกอย่างหนึ่ง ตั้งอยู่ในการเวทนามีความสุข
หรือมีความทุกข์ ที่จิตเสวยอยู่ หรือไม่ทุกข์ไม่สุขนั้น ก็ตั้งสติอยู่
ในเวทนาที่เกิดขึ้นอยู่ภายในกายของตนเองก็ดี หรือพิจารณาอยู่
ในจิตของตนเองนี้ก็ดี เรียกว่าสัมมาสติอีกอย่างหนึ่ง การที่เราตั้ง
จิตพิจารณาจิตในจิตตนเองอยู่ จิตของเราคิดอย่างไร คิดบุญ
หรือคิดบาป คิดดีหรือคิดชั่ว คิดได้หรือคิดไม่ได้ คิดความสุขหรือ
คิดความทุกข์อย่างนี้ เรามาตั้งสติพิจารณาอยู่ เรียกว่าสัมมาสติ
อันนี้พิจารณาธรรมในธรรมนั้น พิจารณายกธรรมขึ้นมาข้อใดข้อ
หนึ่งในส่วนใดส่วนหนึ่ง ทั้งสังขารภายในและภายนอก นำยกขึ้น

มาพิจารณาพิจารณาไตร่ตรองอยู่นั้นเรียกว่าพิจารณาธรรมในธรรม ทั้งความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปของธรรม ให้ทั้งความเกิดขึ้น แล้วความเสื่อมอันนี้ของธรรมนี้ เรามาพิจารณาอยู่นี้เรียกว่า สัมมาสติ

สัมมาสมาธินั้น เรามาพิจารณาแล้ว เราอบรมจิตใจ ของตนเองให้เป็นสมาธิ ในตั้งแต่ขั้นต้น ตั้งแต่ขณิกสมาธิก็ดี จิต สงบสุขชั่วครู่ชั่วคราวก็เฉียดๆ ต่อถึงไปแล้วจิตของเราสงบซัก ๒๐ นาที ๓๐ นาที มันคงกว่าเดิมนั้นลงไปเรียกว่าอุปจาระสมาธิ อุปจาระสมาธิก็เปรียบเทียบกับศิลาทับหญ้า เมื่อสงบไป ชั่วครู่ไม่นานพอสมควร บัดนี้เมื่อเราเอาศิลาออก หญ้าย่อมงอก เกิดขึ้น อันนี้เราถอนออก ถ้าเราไม่เจริญบ่อยๆมันก็ยอมไม่สงบ อย่างนั้น

สัมมาสมาธินี้กล่าวถึงว่าเป็นอัปปนาสมาธิอย่างนี้ จิตของเราสงบแน่วแน่ ยืนหยัดมั่นคงไม่ร้าวไหลไปตามสัญญาอารมณ์ ภายนอก ตั้งอยู่ในอารมณ์เดียวเป็นเอกัคตารมณ์อย่างนี้ เรียกว่าอัปปนาสมาธิ เหตุฉะนั้นจิตของเราตั้งอยู่ในอัปปนา อัปปนา

สมาธินี้ตั้งมั่นอยู่ เราจึงจะได้ตรัสกรองซึ่งวิปัสสนากรรมฐาน
ต่อไป มันเรียนปัญญาให้แจ้งชัดอย่างนี้ นี่แหละจิตของเรา
ตั้งอยู่ในอัปปนาสมาธิ การที่รู้ว่าไม่รู้ทั้งความสุขและความทุกข์
มันปล่อยวางเป็นอุเบกขาและเฝ้าคตาอยู่ตั้งมั่นอยู่อย่างนี้
เรียกว่าเป็นอัปปนาสมาธิในองค์มรรค

เหตุฉะนั้นพวกเราเหล่าท่านทั้งหลายเราามาพิจารณาดูแล้ว
ว่าพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แสดงถึงมรรค ๘ ทุกข์
สมุทัย นิโรธ มรรค อันนี้ นั่นเราามาพิจารณาให้รู้ด้วยปัญญา
ด้วยสัมมาทิฐิปัญญาเห็นชอบ เห็นชอบให้รู้ว่าทุกข์จริงที่มี
เกิดขึ้นในร่างกายนี้ จะทุกข์จริง สิ่งที่ทำให้ทุกข์เกิดนั่นคือความ
อยาก คือตัณหาที่มีความอยากไม่รู้จักจบจักสิ้นนั่น อยากเท่าไร
ก็ไม่ได้จักจบจักพอ อยากมากก็ย่อมทุกข์มาก อยากน้อยก็ย่อม
ทุกข์น้อย เราามาพิจารณาดูเรา บุคคลใดที่มีความอยากมาก
โลภมากไปเป็นโจรเป็นขโมยอย่างนี้ หรือว่ามีความคิดอยู่ มี
ความอยากมากอยู่ แม้จะอยากอะไรก็ตาม ถ้าอยากมากเกินไป

ไม่ได้ตั้งสติพิจารณาอยู่ย่อมนมีความทุกข์มาก ดิ้นรนมากเท่าไรก็
ยิ่งทุกข์มาก เหตุฉะนั้นคนมีความอยากน้อยก็ย่อมมีทุกข์น้อย

แต่ความอยากในทางที่ดีเราก็เอาให้ตั้งสติไว้ พอควรได้ก็จึง
เอา ไม่ควรได้ก็ไม่เอา อย่างนี้เหมือนเราจะทำบุญทำทานการ
กุศลหรือเราจะนั่งเจริญเมตตาภาวนาก็ดี เราต้องการความสุข
อย่างนี้ ความอยากชนิดนี้ ถึงแม้เรากำลังอยากอยู่ เราก็มุ่งหวัง
หาความสุข แต่อย่าไปดิ้นรนเกินไป ให้ค่อยทำค่อยไป ให้ค่อย
เจริญเมตตาภาวนา ให้ค่อยทำไปอย่างนี้ ถ้าบุคคลใดทำมาก
เกินไปหรือทรมาณมากเกินไปย่อมมีความทุกข์มาก หรืออยาก
มากเกินไปก็ย่อมยังไม่สงบระงับเป็นสมาธิ อย่างนี้แหละมันจะมี
ความทุกข์

ส่วนบุคคลบางคนอยากไม่ถูกหนทางอย่างนี้ อยากมาก
เกินไป โลกมากเกินไปก็ย่อมมีความทุกข์มาก เหตุฉะนั้นก็
เหมือนกับบุคคลที่ว่ามีสร้างอะไรไว้ต่างๆ สร้างโรงงานไว้หลาย
สถานที่ หลายจังหวัดอย่างนี้ จิตของเราจะไปคิดกับโรงงานนั้น
คิดกับโรงงานนี้ คิดกับการค้าขายในสิ่งนั้นสิ่งนี้ จิตก็ออกไปที่นั่น

บ้างออกไปที่นี้บ้าง จิตก็ย่อมนเบา ย่อมไม่เป็นสมาธิ จิตก็วุ่นวาย
ไปตามสัญญาอารมณ์อย่างนั้นก็ย่อมมีทุกข์มาก

เหตุฉะนั้นนะความอยากนี่แหละเป็นกระแสของตัณหา เป็น
ความอยากที่ไม่รู้จักจบจักสิ้นนั่นแหละ เราไม่รู้จักพอ ไม่รู้จัก
พอเหมาะพอสมอย่างนี้แหละ มันทำให้มีความทุกข์เกิด อันนี้
แหละเราเหล่าท่านทั้งหลายให้มาตรึกตรองดูตนเองว่า เมื่อ
ตนเองมีความอยากมากเกินไป จะอยากอะไรก็ดี ถึงแม้จะ
อยากทางฝ่ายดีหรืออยากเบียดเบียนคนอื่น อยากฆ่าคนอื่น
โกรธคนอื่นนั่นก็ดี ก็ย่อมมีทุกข์แค่ไหน มีทุกข์มากอย่างไร หรือมี
ความอยากทางราคาของที่พอใจ ของที่ชอบใจ แม้อยากมากอยู่
ภายในจิตใจก็ย่อมมีทุกข์มาก อันนี้แหละเราพิจารณาว่า
กระแสของตัณหานี้แหละเป็นเหตุให้ทุกข์เกิด

นี่เรามาพิจารณาให้เข้าใจ ให้ตั้งสติ ให้รู้จัก
พอประมาณในของสิ่งเหล่านี้ มันจึงจะไม่มี ความทุกข์ ถ้าเรามา
เรียนรู้มาดูให้เข้าใจอย่างนี้แล้ว จึงจะรู้จัก ถ้ารู้จักแล้ว เรา
รู้จัก
ทุกข์แล้ว เราก็ย่อมเบื่อหน่ายคลายความกำหนัด ย่อมตัดกระแส

ของตัณหา ที่มันมีจะทำให้ทุกข์เกิดอย่างนี้ นี่แหละพระบรม
ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงให้ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ นั้นฟัง ว่า
ร่างกายอันนี้แหละเป็นของที่ไม่เที่ยง ร่างกายอันนี้แหละเป็นของ
ที่มีทุกข์ ร่างกายอันนี้แหละเป็นของเป็นอนัตตา ถ้าหากว่า
รวบรวมปัญญา ปัญญาอัญญาโกณฑัญญะมาพิจารณา
มาว่า โอ้ ร่างกายอันนี้ตั้งแต่เกิดมาแล้วย่อมมีทุกข์ ทั้งเป็นของที่
ไม่เที่ยง ถ้าของนี้ไม่เที่ยงแล้วเกิดมาตั้งแต่เล็กๆน้อยๆโน่น มันก็
ไม่เล็กอยู่อย่างเดิม มันก็ใหญ่ขึ้นมาเรื่อยๆ อย่างนี้มาเป็นหนุ่ม
เป็นสาวมาถึงท่ามกลางคน มาถึงเต๋มาถึงแก่ มาถึงหัวขาวหัว
หงอกๆ พันหลุดพันกร่อน หนังเหี่ยวหนังแห้งหนังย่น แก้มตอบ
อย่างนี้ นี่แหละมันแสดงถึงความชราด้วย ความไม่เที่ยงก็ย่อมมี
ชรา มันเป็นธรรมดา บัดนี้ความเป็นทุกข์ในร่างกายเกิดขึ้นมา
ย่อมเป็นโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ย่ำยีวิทามาตั้งแต่ต้น ทั้งหิวทั้ง
กระหาย ทั้งมีความร้อนและความหนาว แสดงถึงความทุกข์
ทั้งกลางวันกลางคืน

เหตุฉะนั้นเมื่อร่างกายของบุคคลมีความทุกข์อยู่อย่างนี้ เราก็มาพิจารณาให้เข้าใจนี้แหละ นี่เรียกว่ามันเป็นทุกข์ มัน เป็นอนัตตานั่นคือมันบอกไม่ได้ ใช้ไม่ฟัง ไม่สมปรารถนา สม ความหวังของเราของท่านทั้งหลาย ที่สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาใน โลกนี้ที่เราปรารถนาอยู่ เราต้องการว่าอยากให้มันตั้งอยู่สมใจ หวังแล้วย่อมนั้นไม่มีความสมใจหวังนั่นเอง คือร่างกายตั้งแต่เล็ก ๆ อยู่ ก็ย่อมนั้นไม่เล็ก บอกให้เล็กอยู่อย่างเดิมมันก็ย่อมนั้นไม่เล็ก มาถึง เป็นหนุ่มเป็นสาวก็ดี อยากให้เป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ มันก็ไม่อยู่ เป็นหนุ่มเป็นสาวมันก็เดินขึ้นไปเรื่อย ๆ

มาถึงเต๋มาถึงแก่ถึงหัวขาวหัวหงอกอย่างนี้ ผมของเราดำ ๆ ว่าเป็นของเรา เราไม่อยากจะมันขาว มันก็ขึ้นขาว ดื้อดั่งไม่ฟัง เรา ถ้าเป็นของเรามันย่อมนั้นไม่ขาวอย่างนั้น นี่แหละมันลักษณะ แสดงให้เราเข้าใจ ฟันของเราก็ดี ถ้าเราถือว่าเป็นของเรา บอก ไม่ให้มันหล่น มันก็ย่อมนั้นไม่หล่น อันนี้มันดื้อดั่งขึ้นร่วงหล่นไปได้ หน้ของเราก็ดี ให้มันตั้งอยู่อย่างเดิม ไม่เหี่ยว ไม่แห้ง มันก็ขึ้น ดื้อดั่งเหี่ยวแห้งไปได้ อย่างนี้แหละ ตาก็ดี มันฝ้าฟางอย่างนี้ แต่

ก่อนมันดี บัดนี้มันฝ้าฟาง เราอยากให้มันดีเหมือนอย่างเดิม มัน
ก็ไม่ดีอยู่อย่างเดิมสมความหวังความปรารถนาของบุคคล

การที่เป็นโรคภัยไข้เจ็บปวดก็ดี ปวดสรรพวงค์ร่างกายก็ดี
อย่างนี้ แล้วไม่เจ็บปวดสรรพวงค์ร่างกายของเราอย่างนี้ ถ้าเรา
กินยาไม่หาย ฉีดยาไม่หาย นี่มันก็ปวดอยู่ ถ้าเป็นกายของเรา
มันก็ยอมไม่เจ็บไม่ปวด เราก็บอกได้ใช้ฟังว่าร่างกายของเราจะ
อย่าเจ็บอย่าปวดนะ มันก็ยอมไม่เจ็บไม่ปวดอย่างนี้ นี่แหละถ้า
เป็นของเรา อันนี้มันไม่เป็นอย่างนั้น ถ้ากินยาหรือฉีดยาไม่ถูก
แล้ว มันก็ยอมเจ็บปวด ป่วยไข้ไปเรื่อยๆ อย่างบอกไม่ให้เจ็บ มัน
ก็ขึ้นตั้งเจ็บ

เอาแล้วบัดนี้บอกไม่ให้ตาย มันก็ตั้งตาย ถ้าเป็นร่างกาย
ของเราแล้ว เราบอกไม่ให้ตาย มันยอมไม่ตาย อันนี้มันขึ้นตั้ง
ตายไปได้ เหตุฉะนั้นแหละเราก็เห็นอยู่คนตายทั้งญาติพี่น้องพ่อ
แม่ก็ดี อย่างนี้ปู่ย่าตายายของเราก็ดี เค้ลวงลับดับไปแสดงให้
เราเห็น ทุกคนก็ไม่อยากให้ลวงลับดับไปจากซึ่งกันและกัน แต่

ของเหล่านี้มันตั้งอยู่อย่างนั้นเป็นธรรมดา เหตุฉะนั้นให้เรา
พิจารณาอย่างนี้แหละ

อัญญาโกณฑัญญะรู้จักอย่างนี้แล้ว จิตใจก็ตกกระแสนธรรม
ว่า **ยัม กิณฺจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพนตํ นิโรธธมฺมุนฺติ** โธ! สิ่งใดสิ่ง
หนึ่งเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นย่อมมีความดับไปเป็นธรรมดา จิตก็ตก
กระแสนธรรมได้เป็นพระโสดาอย่างนี้ เหตุฉะนั้นพวกเราเหล่า
ท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตได้มาพิจารณาให้
ปลงปัญญาตรึกตรองใคร่ครวญให้รู้แจ้งแทงตลอด ตามสติ
กำลังของตนเองออกไปใคร่ครวญดูว่ามันจะเป็นอย่างนั้นมั้ย
ร่างกายของเรานี้ให้มาพิจารณาอย่างนี้ อันนี้แสดงถึงโทษ
ของร่างกาย แต่ร่างกายนี้มันก็เป็นคุณ ของที่มีคุณก็ย่อมมีโทษ
ของที่มีโทษก็ย่อมมีคุณเหมือนกัน บัดนี้จะแสดงถึงคุณของ
ร่างกาย

เมื่อเราได้ร่างกายเกิดขึ้นมาแล้ว ร่างกายมีคุณอย่างไร คือ
ว่าร่างกายนี้เรามีแล้วเราจะเอาไปทำบุญทำทานการกุศลเช่นมา
เวียนเทียนก็ดี มาไหว้พระก็ดี มาสวดมนต์นั้นก็ดี ทำวัตรนั่งสวด

มนต์นี้ก็ดี นั่งฟังเทศน์ฟังธรรม รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนาก็ดี
ก็อาศัยซึ่งกายนี้แหละ เราจะเอาที่ไหนมาทำ เราจะรักษาศีลก็
อาศัยกาย เราจะเจริญเมตตาภาวนาให้รู้แจ้งแทงตลอด ก็อาศัย
ซึ่งกายนั้นแหละ นี่เรียกว่ากายมีคุณ เป็นบุญเป็นกุศล เป็นของที่มี
มีคุณอย่างนี้ เรามาเรียนรู้ มาดูให้เข้าใจซึ่งร่างกาย รูปธรรม
นามธรรมนี้แหละ รู้แจ้งแทงตลอดแล้ว ปัญญาของเราก็เกิดขึ้น
อย่างนี้ ก็ถือว่ากายนี้เป็นของที่มีคุณที่หลัง แต่ในเบื้องต้นให้
แสดงถึงว่าร่างกายนี้เป็นของที่มีโทษ บัดนี้เมื่อปัญญาของเรา
รู้ร่างกายให้เข้าใจแล้ว เรียกว่ากายนี้เป็นของที่มีคุณ ถ้าไม่มี
ร่างกายอันนี้ เราจะไปรู้ที่ไหน ไปรู้รูปธรรม นามธรรมได้ที่ไหน รู้
ขั้นนี้ให้ได้ที่ไหน ก็เพราะมีร่างกายนี้แหละเราจึงจะพ้นทุกข์ได้
เหตุฉะนั้นจึงถือว่าร่างกายนี้เป็นของที่มีบุญมีคุณต่อบุคคลที่มา
พิจารณาพิจารณาก้าวล่วงทุกข์ไปอยู่ที่สุขเกษมสันต์

เหตุฉะนั้นพวกเราเหล่าท่านทั้งหลาย เมื่อบุคคลใดมาเรียนรู้
มาดูให้เข้าใจตามพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็อย่า
ไปอวดตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ รู้แจ้งแทงตลอดในธรรมคำสอน

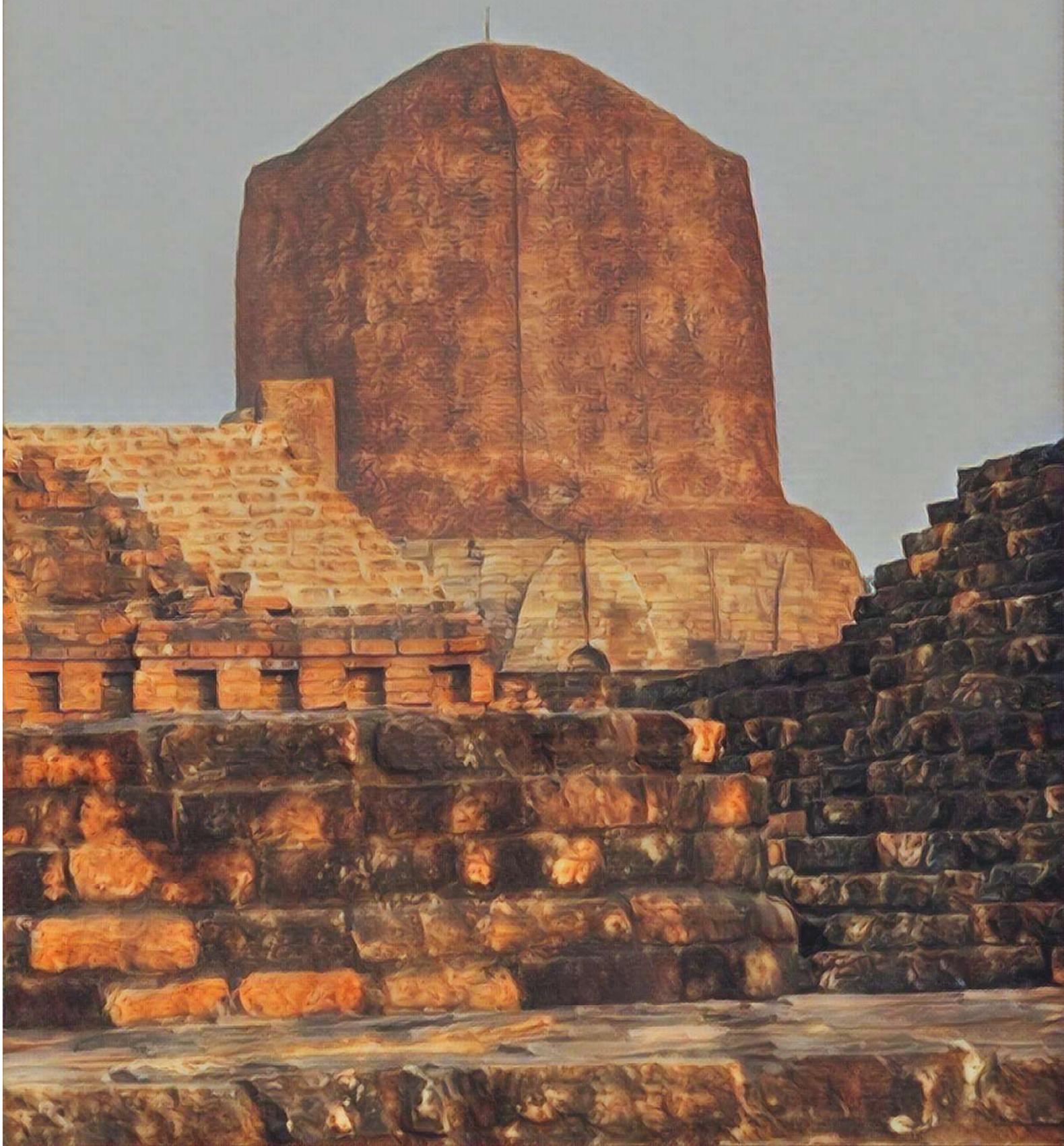
ของพระพุทธเจ้า แต่ให้มาเรียนรู้ มาดูให้เข้าใจเท่านั้น เมื่อ
บุคคลใดมาเข้าใจแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีความเบื่อหน่ายคลาย
ความกำหนัด สิ้นความกำหนัด ไม่ปรารถนาอยากมาเกิดอีกอยู่
ในโลกนี้ ว่ามาเกิดอีกย่อมมีความทุกข์อย่างนี้แหละ เหมือนพวก
เราเหล่าท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่นี้แหละ ก็ย่อมมีความทุกข์
เหมือนกัน

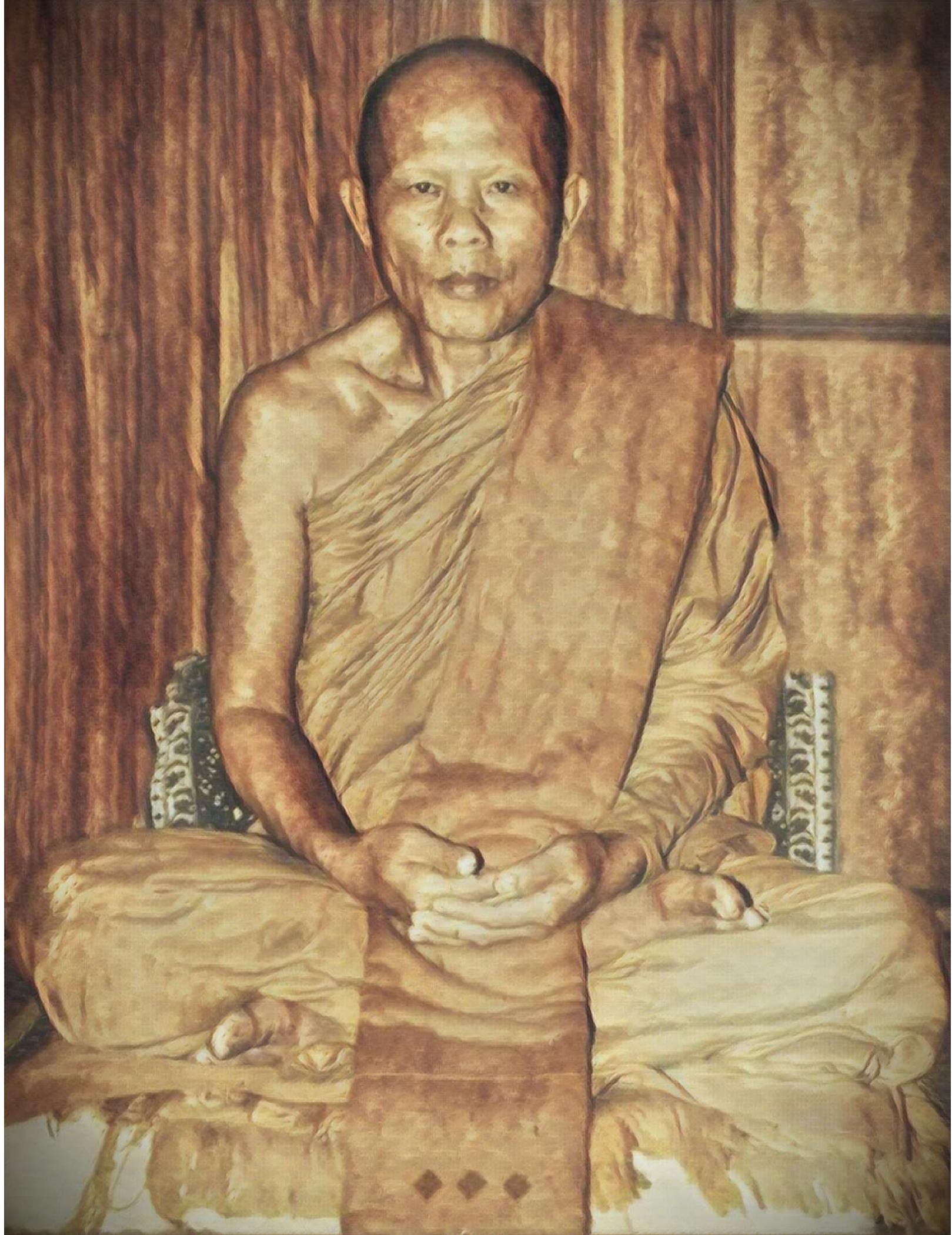
เหตุฉะนั้นการแสดงธรรมมาแต่ต้นจนจบส่วนนี้ สิ่งใดที่ควร
นำเอาไปประพฤติปฏิบัติหัดกายวาจาจิตของตนเองแล้ว ก็ให้
นำเอาไปประพฤติปฏิบัติกาย วาจา จิตของตนเองไปตาม
ทำนองคลองธรรมคำสั่งสอน ส่วนสิ่งใดแล้วควรเสียสละปล่อยวาง
เหมือนต้นหญ้า อันนั้นควรเสียสละ ควรปล่อย ควรวางเสีย อย่าง
นี้ก็ให้ควรปล่อย ควรวางไปตามสติกำลังของตนเอง ให้มาตั้งอยู่
ในสิ่งที่เราควรประพฤติปฏิบัติให้เข้าใจนั้น เมื่อเข้าใจธรรมคำ
สอนของพระพุทธเจ้าแล้วอย่างนี้ เมื่อบุคคลนั้นมารู้แจ้งแทง
ตลอดตามสติกำลังของตนเอง บุคคลนั้นจะไปอยู่ที่ใดก็ดี จะไป
ยืนอยู่ที่ใดก็ดี เดินไปที่ไหนก็ดี นั่งอยู่ที่ใดก็ดี นอนอยู่ที่ใดก็ดี

ย่อมนมีความรู้้อยู่และตั้งอยู่ ย่อมเป็นผู้มีความสุขอยู่ เพราะมา
เรียนรู้อมาดูให้เข้าใจนั่นเอง

การเทศนามาแต่ต้นจนอวสานแสดงเรื่องอัมมจักกัปปวัตตน
สูตรโดยย่อๆ พอให้เอาไปพิจารณา ก็เห็นพอสมควรแก่เวลา
ก็ขอยุติธรรมเพียงเท่านี้ เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

ที่มา: https://youtu.be/OH_3tV8ITmA

ธรรมเทศนา (ปริวัฏฐ์ทั้ง ๓)
หลวงพ่อประสิทธิ์ ปุณฺณมากโร
(วันที่ ๑๓ ก.ค. ๒๕๔๖)

วันนี้เราได้ธรรมะ ได้สวดมนต์ ได้เจริญเมตตาภาวนา และ
ตอนนี้ข้างบนฝนก็ตกก็หล่นลงมาใส่เรานะ เราก็ถือว่าเป็นฤกษ์
เป็นฤกษ์ชุ่มเย็นและก็เป็นธรรมะ เป็นธรรมะที่จะนุ่มเข้าไป
สอนใจของเรา เราจะภาวนาฟัง คือกำหนดจิต ทำความสงบฟัง
ฟังเสียงฝน มันก็เป็นเสียงที่ไม่มีอารมณ์ ไม่มีเรื่องในเสียงของ
ธรรมนั้นนะ แต่ว่ามันจะมีเสียงดัง คือเสียงที่มันสะท้อน อย่าง
มันตกใส่ของแข็ง ตกใส่หลังคานี้ เพราะว่าของแข็งมันก็สะท้อน
มันก็ดัง แต่ว่าเสียงนั้นมันไม่มีสัญญา ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับทำ
ให้เราเกิดอารมณ์กำหนดยินดีแล้วก็เป็นเสียงที่ไม่เป็นพิษเป็น
ภัย

ฉะนั้นการที่พวกเราได้มาทำบุญเข้าพรรษา ได้มาฝึกอบรม
ภาวนาเป็นกิจทางพระพุทธศาสนาของเรา หรือว่าเป็นกิจที่ควร

ทำในพระพุทธศาสนา คือการภาวนานั้นมันเป็นการนึกกำหนด
และกับปริกรรม คือปริกรรมก็คือปริการ ปริการให้จิตของเรานะ
คือว่ากำหนดจิตของเราให้มันสงบอยู่กับคำปริกรรม คำภาวนา
อย่างเนี่ย ธรรมดาจิตของเรานี้มันมีอารมณ์เป็นเครื่องนำมา
เป็นเครื่องอยู่ เป็นอาหารของจิตของคนเรานะ มันก็เป็นธรรมที่
นำชีวิตเรามาเกิดนะ แล้วที่นี้ท่านให้เปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนจาก
อารมณ์ความคิดในเรื่องโลกเรื่องอารมณ์ที่ไม่ใช่เป็นธรรม ไม่
เป็นบุญ ไม่เป็นกุศลนะ ท่านให้เรามาเปลี่ยนมานึกมาฝึกให้จิต
ของเรานั้นได้เอาอารมณ์ที่เป็นกุศลเป็นอารมณ์ที่ดีเป็นอารมณ์ที่
ร่วมเย็นสงบอย่างนี้ ก็เหมือนกับที่เราได้สัมผัสอยู่เวลานี้

อย่างที่ว่าก่อนที่เราบูชาเทียนแล้วก็เวียนเทียนรอบศาลา
พระประติมากรเรานะ ตอนนั้นเป็นการเริ่มทำบุญ เริ่มบูชา ฝนก็
ยังไม่ตกมา อากาศก็ร้อน อากาศก็ร้อนกระทบตัวของเราทุกคน
นั้นแหละ มันจะอ้าวๆร้อนๆเหนียวๆตัวเรา ก็มันก็เต็อนเราแหละที่
นี้ คืออากาศนี้มันเต็อนก่อน อย่างคนที่เกิดมาในโลกนานนี้
อย่างคนโบราณ พูดถึงคนสมัยก่อนเค้าจะมีร่างกายเป็นเครื่อง

ปฏิบัติ เป็นเครื่องวัด เป็นเครื่องสัมผัสธาตุที่มีในโลกนี้แหละ
อย่างที่ว่าถ้าอากาศมันเปลี่ยนคืออากาศมันแปรปรวน ฝนจะตก
อย่างนี้ บางคนก็จะมีโลกบางอย่างประจำตัว บางคนก็จะมี
อาการเตือนในร่างกายแหละที่นี้ มันจะร้อน มันจะอ้าว มันจะมี
อาการที่ไม่ปกติ เขาก็รู้แล้วว่า ร่างกายก็เป็นกรรมอุตุฯบอกว่าฝน
จะตก บางคนก็จะมีอาการเพื่อย บางคนก็จะมีโรคผิวหนังเป็น
ผื่นคัน เป็นผิวย้อน อันนั้นมันเป็นเครื่องบอกนั่นนะ เป็นเครื่อง
บอกซึ่งธาตุที่มีอยู่กับโลกกับตัวเรานั้นนะ มันจะบอก แต่ถ้าคน
ไม่สังเกตที่นี้ ไม่สังเกตร่างกายนี้ ไม่กำหนดร่างกายของเราที่นี้ มัน
ก็ไม่รู้ มันไม่รู้ มันรู้แต่ว่าไม่ดี ไม่สบายแค่นั้นแหละ และไม่รู้
สาเหตุที่มันเป็นเพราะอะไร ไม่เหมือนคนโบราณ คนสมัยก่อนมีจิต
รับรู้ มีจิตสังเกตสิ่งต่างๆที่มันมีการแปรปรวนเปลี่ยนแปลงหรือ
ว่าผลกระทบต่างๆนี้ก็มีจิตรับรู้ มีร่างกายเป็นเครื่องสัมผัส แล้วก็มี
จิตสังเกตว่าอะไรที่มันเกิดขึ้น แล้วมันเปลี่ยนไป แล้วมันดับไป
อย่างนี้ รู้ ความรู้อันนี้ก็เลยเป็นธรรมที่นี้ มันเป็นธรรมที่ให้เราทำ
ปฏิบัติทำจิตทำร่างกายของเรานั้นนะ ให้รู้จักทำ

อย่างที่ว่าเรื่องทำอะไรทำนาก็เหมือนกัน ก็ให้รู้จักทำ คือทำ
การปฏิบัติจิตปฏิบัติกายนั้นแหละ คือขณะที่เราต้องทำเป็นหลัก
อย่างนี้ เราก็ต้องมีจิตทำจิตสังเกตคือสังเกตทุกอย่าง สิ่งที่มี
มันแสดงอยู่กับตัวเรา กับสิ่งภายนอกใกล้ตัวเราอย่างนี้ เราจะได้
ทำ จะได้ความรู้ ตัวอย่างฝนตกหรือว่าอากาศมันเปลี่ยนแปลง
อย่างนี้ มันก็จะเป็นเครื่องสะท้อนมาถึงร่างกายของเรา หรือบาง
ทีนี่ก็จะเป็นการเตือนการสอนธรรมให้จิตเราได้กำหนด ได้น้อม
นึก ได้น้อมนึกไปเป็นธรรม เป็นธรรมนั่นคือเอาไปทำเป็นการ
สอนใจ คือสอนใจให้เราได้ความรู้ คือได้สติปัญญาขึ้นมาทางใจ
เรา ให้เราได้ไปสอนใจ สอนอารมณ์ที่มันเป็นกิเลสอยู่ในใจ คือ
อารมณ์ที่มันมีอยู่ในใจของเรานั้น มันไม่ใช่มีแต่สิ่งที่เป็นของรู้
ของดี แต่สิ่งที่ไม่ดีทีนี่ก็คือกิเลส ก็คือความไม่รู้มันแหละคือ
กิเลส ไม่ใช่อื่นทีนี่

เหตุมันเราต้องมาทำความดีทำบุญนี่ก็ทำความรู้ มาภาวนา
นี่ก็มาบำเพ็ญความรู้ให้เกิดขึ้น แต่ความรู้มันมีอยู่แต่มันมีน้อย
มันไม่พอที่จะไปรู้ไปถึงจิตหละทีนี่ มันมีชั้นมีสิ่งปกป้องปิดบังจิต

อีกทีหนึ่ง มันรู้แต่ว่ามันรู้ไปไม่ถึงที่นี้ เหมือนแสงไฟอย่างนี้ แสงไฟมันดวงน้อย มันส่องไปไม่ได้ไกล ไปไม่ถึงที่ที่เราต้องการ มันไม่ใช่ไม่มีหละที่นี้ แล้วเราจะทำอย่างไรให้กระแสหรือให้ พลังที่เราจะสั่งสม อย่างที่ว่าเทียนนี้เราทำอย่างไรมันจะทำให้เล่มใหญ่ได้ เราใช้มันใหญ่ ดวงมันจะได้กว้างไกล นั่นคือการที่เราจะต้องทำ จะต้องบำเพ็ญกุศลเข้าไปช่วย ไปช่วยกิจของเราเนี่ย ท่านบอกว่ามันไม่พอ แต่มันไม่ใช่ไม่รู้แต่มันรู้ไม่พอ ความไม่พอ เราก็จะต้องรอ จะต้องหลง หรือมันเห็นไม่ชัด มันก็หลง คือเรา มาฝึกมาปฏิบัติอย่างนี้ ความดี บุญกุศล ความรู้ สติปัญญา อย่างนี้ มันเป็นทรัพย์ภายใน มันเป็นเครื่องที่จะนำความสว่าง ความผ่องใสเข้าไปให้ใจเรา หรือว่าธรรมที่เราได้อยู่ได้กระทบ อย่างน้ำอย่างนี้ ถ้าน้ำนี้มันก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง หรือว่า ยิ่งน้ำฝนนี้ก็ถือว่าเป็นน้ำที่สะอาดที่ไปกรองจากอากาศและก็มี อากาศเย็นอากาศบริสุทธิ์ปรับให้เป็นก้อนลงมา แล้วที่นี้โดนลม ไล่รอบกวน มันก็ตกลงมานะ ตกลงมาเป็นฝนนะ ฉะนั้นมันเป็นน้ำ ที่ไม่ใช่น้ำธรรมดาอยู่กับพื้นดินที่นี้ มันเป็นน้ำที่ไปปฏิบัติอยู่บน

อากาศ ก็น้ำดินเนี่ยแหละมันระเหยขึ้นไป มันลอยขึ้นไป เพราะมันอยู่ในดินมันอยู่ไม่ได้ ถูกความอบอ้าว ถูกแสงพระอาทิตย์แผดเผา มันก็ต้องลอยขึ้นไป ถ้าลอยขึ้นไปมันก็อยู่ข้างบนไม่ได้ อีกแหละที่นี้ เพราะมันไม่มีที่รองรับ มันก็เป็นธรรมชาติของมัน คือมันทำกิจทำกรรมทำฐานะที่มันทำอยู่นั่นนะ อย่างที่เราได้ยินได้เห็นมันตกอย่างนี้ ที่มันนานๆมันก็ตกค่อยตกแรงตกน้อยตกมาก มันจะเป็นอย่างนี้ มันก็อยู่ที่การปฏิบัติแหละที่นี้ การปฏิบัติของส่วนประกอบที่จะทำให้มีแรง คือการที่ขับไล่ การที่ไปปรับให้มันรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนอย่างนั้น มันก็จะเป็นธรรมอันหนึ่ง แล้วตัวธาตุน้ำก็เป็นธรรมอันหนึ่ง คือเป็นธรรมที่...ธาตุที่ละเอียดละเอียดแล้วก็มีธาตุเย็นอยู่ในน้ำ อย่างนี้แหละ แล้วก็สะอาดเป็นธรรมชาติ นอกจากเราจะเอาสีเอาสิ่งสกปรกหรือมันไม่เข้าไปดองอยู่ที่ไหน มันก็จะเปลี่ยนเป็นสีเป็นกลิ่นไป แต่ถ้าเป็นธาตุของน้ำไม่มีเจือปนก็สะอาดบริสุทธิ์

เหตุที่จิตใจของคนเรานี้มันไม่มีรูป มันไม่มีเครื่องที่เราจะเอามาดูเหมือนร่างกายที่นี้ ท่านก็มีแต่สอนเปรียบเทียบให้เรา

เห็น อย่างให้เทียบให้เห็นเป็นน้ำอย่างนี้ อย่างที่เราพูดกันว่า คน
มีน้ำใจ คนมีน้ำใจ คนเปี่ยมด้วยเมตตา มันก็หมายถึงน้ำเนี่ย
แหละคือน้ำที่สะอาดที่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ ที่ถูกกลั่นกรองไปจาก
ไต ปาก อวัยวะต่างๆแล้วแหละ ที่นี้มันก็ไปเก็บเป็นน้ำดี น้ำ
บริสุทธิ์ น้ำสะอาด ว่าเป็นการรักษาร่างกายของคนเราแหละที่นี้
มันเป็นอย่างนี้เรื่องของน้ำของธาตุที่มันมาเป็นธรรม มาเป็นคุณ
ที่นี้ เหตุอันถ่าน้ำในร่างกายในที่ไหนกลั่นกรองหรือปรับให้เป็น
น้ำสะอาดได้ดีให้มันเย็นสนิทอย่างนี้ เดียวฝนมันก็ออกมาที่นี้
มันก็จะเย็นจะชุ่มชื้น ไม่แห้งแล้ง อย่างที่เขาว่ามีน้ำใจ ไม่แล้ง
น้ำใจ และก็มีจิตเมตตา มีความสงบรวมเย็น ไม่แห้งแล้ง

มันก็มาจากการปฏิบัติทั้งนั้นแหละที่นี้ คือร่างกายเนี่ยแหละ
เป็นตัวปฏิบัติ ปฏิบัติให้ร่างกายก็เป็นตัวกรรมนะที่นี้ แต่เราแต่ง
เอาไม่ได้ มันเป็นธรรมเป็นส่วนกุศล เป็นการปรุงแต่งมาให้เรา
เราเป็นแต่เพียงเป็นผู้แก้ไขที่มันไม่ดี ไม่เป็น ติดขัดอะไรอย่างนี้
นี่เราก็กแก้ไขคือช่วย คือช่วยส่วนที่เราจะตัดแปลงไปแหละที่นี้
อย่างเราปฏิบัตินี้ก็เหมือนกัน เราแก้ไขตัดแปลงทำจากรูปที่

ได้มาเต็มแน่นแหละ ให้มันกลายเป็น ให้มันเปลี่ยนเป็นของที่ดีที่
ควรอย่างนี้ อย่างที่เราเอารูปคนนะ เอารูปคนเอามาแปลงเป็น
พระ เอามาบวชนุ่งเหลืองห่มเหลือง โกงผมโกนคิ้ว แล้วก็
ฝึกสอน ฝึกสอนให้อยู่ในหลักศีล หลักธรรม หลักกฐินค์ ข้อวัตร
ปฏิบัติ มันก็เอามาจากคนจากร่างกายเนี่ยแหละ จากชาวบ้าน
ธรรมดา เอามาฝึกมาตัด มาแต่ง แต่งให้มันเป็น นี่แหละแล้ว
ส่วนที่แต่งก็คือกุศลที่จะแต่งให้ เราไม่มีวิธีอื่นที่จะแต่งได้ คือ
กุศลเป็นผู้แต่ง ท่านจึงให้ชื่อกุศลว่า กุศล...**กุศล** **ธัมมา** กุศล
คือกายที่จิตที่มีความฉลาด คือเป็นช่าง เรียกว่าจิตของเจ้าของ
ร่างนั้นเป็นช่าง เป็นช่างที่จะมาตัดแปลงมาแต่งรูปบ้านของ
ตัวเองร่างกายตัวเองนะ ให้มันเป็น อย่างที่เราที่ว่าเอาคนมาบวช
เป็นพระ ลูกหลานเรามาบวชให้เห็นกับตานี้ ก็ไม่ก็วันก็เป็นเป็น
สมรवासเป็นโยมอย่างนี้ มาบวช วันสองวันก็เห็นเป็นพระขึ้นมา
มันก็เปลี่ยนทุกอย่างแหละที่นี้ เป็นสีผ้าสีผมปลงออกอะไรต่างๆนี้
แต่สิ่งที่เราต้องทำก็คือปฏิบัติ ก็คือบำเพ็ญกุศลคือเจริญกุศล ถ้า

เราไปอยู่แค่นั้นมันก็ไม่เป็นหละทีนี้ มันก็ปลอมอยู่นั่นนะ เพราะ
เราไม่เป็นกุศล ไม่ทำกุศลไปสร้างไปตัดไปแปลงหละทีนี้

เหตุนี้การที่เราหรือพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชในพุทธศาสนานี้
มันไม่ได้มีจุดอื่น ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอื่น นอกจากมาปฏิบัติมา
ตัดมาฝึกอบรมตัวเองอย่างนั้นนะ ถ้าเราคิดไปเรื่องอื่น เราคิดว่า
บวชหาความสุขสบาย ไม่ต้องมีสิ่งบังคับภายนอกอย่างนี้ คือเรา
ว่าไม่ได้ลำบากเรื่องชีวิตเรื่องปัจจัยใช้สอย มันก็ไม่ถูก
จุดมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าหละทีนี้ คือจุดมุ่งหมายของ
พระพุทธเจ้าจริงๆนี้ ท่านบวชเพื่อมาปฏิบัติมาตัดมาแต่งกาย
แต่งจิตอะไรนี้ ให้เป็นของบริสุทธิ์ เป็นของสะอาดปราศจากเชื้อ
โรค สิ่งสกปรกมัวหมอง มันเป็นอย่างนั้น มันไม่ใช่ที่จะเป็นไป
อย่างที่เราเห็นเราคิดไป มันไม่เป็นอย่างนั้น เหตุนี้ใจท่านตื่น
เมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ตื่นที่นี้ ไม่ได้หลับ ไม่ได้ประมาท ไม่ได้เอา
วันเวลาเอาร่างกายไปเสียหายในทางอื่น คือจิตมุ่งมั่นที่จะเจริญ
กุศลให้ตน สร้างตนฝึกหัดตัดแปลงขัดเกลาร่างกายจิตใจของตน
อย่างเดียว

แต่ถ้าเราเป็นฆราวาสนี่เราไม่มีเวลาพอ เพราะเราต้องไป
ประกอบอาชีพทำมาหากิน แล้วก็ยิ่งเป็นพวกชาวนานี้ ก็งานไม่
มีว่าง แล้วเป็นงานลำบากตรากตรำมาก ต้องใช้แรงมาก ต้องสู้
แดดสู้ฝน เวลาเราจะไปปฏิบัติมันก็หมดไป เหตุุนั้นเวลาที่ได้มา
บวชเนี่ย มันเป็นเวลาเต็มทั้งหมดที่ให้เราสร้างกุศลปฏิบัติตนได้
อย่างเดียว คือไม่ได้มีฝ่ายบาปฝ่ายชั่วเลย คือสร้างแต่ความดี
ตลอด นับวันเวลาเรียงลำดับลงที่นี้ ถ้าเราไม่ทำอย่างนั้นมัน
ไม่ได้หละ ความที่ไม่รู้ไม่เป็นช่าง ไม่รู้จักกิจการงานที่เราต้องทำ
อะไรเนี่ย ไม่ได้ เราก็อยู่อย่างนั้นที่นี้ นิสังยจิตใจเราเคยเป็น
อย่างไร อย่างเคยเป็นฆราวาสนี่ก็ไม่เปลี่ยนแปลง ก็จะเป็นอย่างเดิม
หละที่นี้ จะมีความโลภความโกรธความหลง จะมีนิสังยจิตใจที่ไม่
เรียบร้อยไม่สำรวมก็เป็นไปตามที่นี้ เพราะว่าอำนาจของบาป
ของอกุศลของกิเลสนะแหละมันดัดแปลงไป ทางกิริยามารยาท
ของร่างกาย คำพูดอะไรต่างๆมันก็แสดงหมดหละ หัวเราะบ้าง
เล่นบ้าง อะไรบ้าง อันนั้นมันก็ไม่ใช้ธรรมหรอกนะ กิเลสมัน
บังคับหรือว่ามันทำให้เราหลง ทำให้เราเพลิดน เราต้องรู้จักตรงนี้

รู้จักว่าการปฏิบัติคือว่าเป็นการฝึกช่าง ฝึกกายฝึกจิตนั้นแหละ
ไม่ว่าจะชาวบ้านหรือพระก็เหมือนกัน

เหตุนี้ในธรรมจักรที่เรากล่าวคำบูชาธูปเทียนไป
ก่อน ซึ่งเป็นคำที่ท่านเขียนมาเพื่อความเคารพบูชาคุณพระพุท
พระธรรม พระสงฆ์ คุณพระรัตนตรัยในพระพุทธศาสนานั้น แต่
ส่วนพระสูตรที่ธรรมจักรที่เราสวด อันนั้นเป็นเรื่องธรรมะ เราเห็น
ตัวหนังสือเราอ่านออกเราท่องได้สวดได้ แต่ความหมายที่จะไป
สอนใจเราอีกทีนี่ ต้องเอากลับมา ต้องเอากลับ ต้องเอามา
แปล เหตุนี้ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดนี้ มันเป็นเรื่อง
ปรับ มันเป็นเรื่องแก้ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะหลงไปไกล ไม่ใช่เป็น
เรื่องที่จะให้เราผูกพันหรือทำให้เรายุ่งยากอะไรนะ เป็นเรื่องแก้
ทั้งหมด จึงเอากลับมา เหตุนี้ในธรรมจักรก็มีความหมายเป็น
ธรรมะทั้งหมดที่คัดออกมาแล้วเป็นสิ่งเครื่องแก้ แก้กรรมแก้
กิเลสทั้งหมดนะ ฉะนั้นเราไม่ได้เรียนบาลี ไม่ได้แปลบาลีไว
ยกรณ์ เราไม่รู้คำแปลหมดแต่เราก็ได้ตัวอรรถตัวบาลีสวดท่อง

จำเป็นกุศล เป็นมงคลก็คือการที่ท่านสอนให้เราเป็นช่าง คือทำ
กุศลให้เกิด บำเพ็ญกุศลให้แก่กล้า

อย่างในที่ว่า จิตใน**ปรีวัฏฏ์ ๑๒** ในอริยสัจนั้น มีอย่างละ ๓
ละ ๓ คือ**ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มัคคสัจ** ท่านเรียก
ปรีวัฏฏ์มี ๑๒ คือ ๑๒ นี้ท่านแบ่งออกเป็นอย่าง ๓... ๓ × ๔ ๑๒
ปรีวัฏฏ์คือการที่เราจะต้องทำให้เป็นวัตร เป็นกิจวัตร ต้องปฏิบัติ
เป็นนิจ จะต้องเอาจิตจดจ่อ ไม่ใช่ว่าปล่อยละเหิงหละที่นี้ ใน
ธรรมนั้นถึงจะเป็นไปใจถึงจะหมุนเป็นจักร ธรรมจักรคือจักรคือ
ธรรมที่จะหมุนออกไปจากกิเลสที่นี้ และหมุนไปตามธรรม ตาม
กุศลธรรม ไม่ได้ไปทางฝ่ายบาปฝ่ายอกุศลฝ่ายไม่รู้อะ เรียกว่า
ไปในฝ่ายกุศล

ในปรีวัฏฏ์ที่ ๓ นั้นท่านก็บอกว่า กิจอันหนึ่ง เรียกว่า**กิจจ
ญาณ** กิจจญาณนี้ก็คือกิจก็คือร่างกายก็คือกิจของเรานั้นแหละ
ให้มีความรู้ยานพาหนะเป็นเครื่องนำไป มีรถอย่างนี้ที่นี้ ให้มี
กิจจญาณ กิจจญาณคืออะไร กิจจญาณคือมรรคข้อปฏิบัติหละ
ที่นี้ อย่างที่ว่าเราปฏิบัติศีล อย่างศีลของโยม ศีลของพระเนี่ย

เป็นกิจจญาณที่เราเริ่ม นอกนั้นก็เป็นผู้ที่สมาธิอย่างนี้ก็เป็นกิจ
เป็นกุศลทั้งหมดแหละนี้ แล้วก็พวกปัญญาที่เป็นเครื่อง เป็นพลัง
ของญาณของจิตที่ทำให้เราหมั่นให้เราเข้าไปในกายในจิตของเรา
ติดตามกันตลอดนะ ที่เรามีสติมีชีวิตอยู่นะ นี้ก็เรียกว่ากิจ
ญาณ

แล้วนอกนั้นก็ยังมี**สัจจะญาณ**อีก สัจจะญาณคือจะต้องมี
สัจจะความจริง เมื่อทำกิจทุกอย่างจะต้องเป็นไปด้วยความสัจจะ
จะต้องประกอบด้วยความสัจจะที่ตั้งลงที่ใจว่าเราจะทำอะไร เรา
จะเดินจงกรม เราจะท่องสวดมนต์ เราจะท่องให้ได้เท่านี้ นั่น
เรียกว่าเป็นสิ่งที่เราจะต้องมีสัจจะญาณ ก็ชาวบ้านจะทำกิจการ
งานอาชีพก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีหลักอย่างนี้ ไม่เจริญ ทำไปก็ทำได้
แต่มันไม่เจริญไม่ยั่งยืน เพราะมันขาดหลักธรรม หลักธรรมที่ว่า
กิจจญาณอย่างนี้ ที่ทำไปอยู่แต่ไม่รู้ว่าเรื่องที่เราทำ หรือเราจะ
ทำอะไรอย่างนี้ ขนาดไหนเราไม่รู้ เราจะทำอย่างเดียว มันไม่
มีหลักธรรม หลักธรรมจักร ไม่มีปรัวัฏฏ์เข้าไปเป็นเครื่องแบบ
เครื่องแปลนไม่ได้แหละที่นี้ ก็ไม่ได้ ไม่ว่าจะป็นงานทางโลกหรือ

งานทางศาสนาเหมือนกัน อย่างเราคิดอยากทำเราก็ทำ เราชี้
เกียดเราเบื่อเรามีอะไรติดขัด เราก็ทิ้ง บางที่เราคิดมาใหม่เราก็
ทำไป อันนี้ขาดที่นี้ มันไม่ไปตามธรรมเนียมจักรของพระพุทธเจ้าแล้ว
หละที่นี้ มันไม่หมุนที่นี้ มันติดขัดแล้ว แล้วมันก็หมุนไปทางผิด
ทางบาปทางฝ่ายอกุศลนะ มันไม่หมุนไปทางกุศล จึงว่าสัจ
ญาณ สิ่งต่างๆที่คนทำกิจการทำความดี สร้างสรรค์ชีวิตทุก
อย่าง ทำจิตใจให้เป็นความสงบร่มเย็นได้ก็อาศัยสัจญาณ มี
สัจจะว่าจะทำอะไร ทำเท่าไร กำหนดเวลาจะให้ได้ให้ถึงให้เสร็จ
มันต้องมีพร้อมหมดที่นี้ ถ้าไม่มีอย่างนี้ทำไปได้ แต่มันไม่เป็น
ผลดี ถึงออกรูปร่างมามันก็ไม่ดี เพราะมันขาดกุศล ขาดช่วง
ขาดธรรมตัวนี้

เหตุนี้เราสอน...ตัวเรานี้ก็ไม่ใช่วิเศษ แต่เราสอนเสมอๆว่า
คนที่ไม่รู้ไม่เป็นก็มีมากก็อยากจะฝึกจะสอนให้เป็นแต่เราก็สอน
การทำ วิธีทำให้เป็นด้วยว่าจะทำในสิ่งที่มันถูกมันดีเนี่ย เรา
เมตตาส่งสารที่สุด เราอยากจะช่วยจะสอน เราก็บอกตรงว่าเนี่ย
เราจะทำอะไรเราก็ถือหลักจิต เอาหลักจิตเป็นเครื่องกำหนด

ไม่ใช่ที่เราคิดจะทำก็ทำไปด้วยว่าวัตถุมันมี ไม่มีมาตรฐาน ไม่มี
การวางแผนวางแบบอย่างนี้ ไม่มีตัวอย่างมาก่อนนี้ เราจะต้อง
มีพร้อม การปฏิบัตินี้ อย่างพระพุทธเจ้า พระอริยเจ้าเป็น
ตัวอย่างที่เป็นมาทางพระพุทธศาสนาเรานั้นนะ ต้องถือเอา ต้อง
ดู เหตุนั้นเราต้องเอาตามแบบท่าน อย่างเราจะทำอะไรก็
เหมือนกันแหละที่นี้ เราคิดอารมณ์หรือจิตที่ลงถูกขลังแรก ต้อง
คิดว่าจะทำให้ดี จะทำอะไรทุกอย่างที่จะเป็นกิจการงานนี้จะคิด
ว่าต้องทำให้ดี มันจะดีได้ขนาดไหน ถ้ามันไม่ดีเราก็แก้ไข แล้ว
เราก็เปลี่ยนที่เปลี่ยนทิศเปลี่ยนทางให้มันเป็นดีได้ คือมันแก้ไข
ได้ มันทำให้ดีได้ มันไม่เหลือวิสัย จะทำอะไรก็เหมือนกัน เหตุนั้น
ครูบาอาจารย์พระกรรมฐานพระธุดงค์ ท่านไม่เห็นแบบอะไร
เพราะท่านเห็นว่าผู้ที่ท่านเป็นแบบนั้นท่านไม่ใช่คนธรรมดาแล้ว
ท่านทำไว้นะ เราไปสังเกตดู ดูทุกอย่างในตัวท่านในที่อยู่ในอะไร
ดูในกิริยามารยาทที่มีในร่างกายนั้นต้องดูว่าเป็นเพราะอะไร ก็
จิตฝึกจิตเป็นแหละที่นี้ เพราะว่ามีกิจจญาณ และก็มีสังขจญาณ
ด้วย

แล้วปริวัฏฏ์ที่ ๓ ก็คือ กตญาณ จะต้องรู้จักกำหนดตัว

กำหนดร่างกายเราด้วยว่าเราจะให้ได้ประมาณหรือให้พอดีกับ
แรงกับกำลังที่เรามีอยู่ หรือว่าเรามีตาเป็นผู้ที่พาให้ดูงานดูความ
ดีความถูกต้องของจิตที่เราทำขึ้นนั่นนะ คือว่าเป็นผู้ที่ตรวจงาน
ตรวจผลงานนะคือตา เหตุนี้จึงว่า กตญาณคือวัดด้วยตาว่ามัน
ถูกมันเป็นมั๊ย ตาเรามี ตาเราไม่บอด เราดูได้ คนเราก็มี
เหมือนกันหมดอะที่นี้ ไม่มีว่าใครบกพร่อง จะมีบ้างก็...คือ
สติปัญญาซึ่งเป็นกระแสตาในที่จะมาดู ถ้าคนตาดี มีช่างในจิต
เค้าก็ไม่ต้องไปถามหละที่นี้ ตาเค้าทะลุไปเห็นแล้ว

เหตุนี้ปริวัฏฏ์ทั้ง ๓ เนี่ยแหละมันเป็นสิ่งประกอบใน

ธรรมจักร พระพุทธเจ้าท่านก็เทศน์อบรมนิสัยของปัญจวัคคีย์ทั้ง
๔ องค์ที่ไม่ได้บรรลุธรรม ส่วนพระอัญญาโกณฑัญญะนั้นท่านมี
บารมีพอ บารมีถึงท่านรู้ได้ที่นี้ รู้ได้ก็คืออะไร คือเรื่องที่เราได้เห็น
ได้ยินอยู่เนี่ยแหละ คือมันเกิดมันดับให้เห็นนี้ ก็เหมือนอย่างฝน
นี้ มันเกิดตกมาเวลามันจะหยุด มันก็ดับนิ่ง นั่นท่านรู้ แต่ไม่ได้รู้
ตามสัญญาที่ฟังจากเสียงภายนอก รู้จัก รู้ทางใจท่าน ไม่ใช่รู้

ตามสัญญา ท่านได้รู้ รับรองได้รู้ ตามพระองค์ได้ถึงพระองค์ แต่
ส่วนที่พระองค์นี้ท่านก็มีสติปัญญามากแต่ยังต้องมาทำกิจ
จะต้องมารอเวลาอยู่ อย่างที่ว่าจะต้องมาบำเพ็ญพวกกิจจรรยา
สัจจญาณ กตญาณอย่างนี้ คือญาณทั้ง ๓ นี้มันเป็นตัวที่จะเป็น
พลังเข้าไปเสริมสร้างสติปัญญาเหล่านี้ คือการทำของร่างกายก็
จะต้องเอามาทำกุศล เอามาบำเพ็ญมาภาวนามารักษาศีลให้
เต็มทีเหล่านี้เพื่อจะให้มันเกิดผลขึ้นมาทางจิต แล้วก็สัจจญาณ
ก็เหมือนกัน คือมันไม่มีความสัจความจริงกับตัวเองเนี่ย บางที
มันก็หลอกตัวเองบ้าง บางทีมันก็ว่าเลื่อนนั้นเคลื่อนนี้ เรียกว่า
กิเลสคือมันเลท (late) เราต้องเข้าใจคือมันเลทเรื่องความจริงนั้น
แหละ มันไม่เอา เราจะรู้เลยว่าถ้าไม่เอาไหนเราก็รู้ ไม่ต้องไป
ถามหละ ตัวเราก็รู้มันไม่เอาไหน สิ่งมันไม่เอาเพราะอะไร มัน
กลัวทุกข์ ไปเห็นความลำบากเท่านั้นแหละก็ทิ้ง ทิ้งเหล่านี้มันก็
ไม่ได้ เพราะธรรมของพระพุทธเจ้าคือทุกข์ ผู้ที่ได้ธรรมคือได้ทุกข์
มันไม่ใช่เหมือนว่าโยมเค้าคิดว่าเค้าปรารถนาความสุข ไม่อยาก
กระทบอะไร แต่ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่เป็นอย่างนั้น คือทุกข์

ท่านได้ทุกข์ แต่ถ้าคนยังกิเลสยังพาให้หลงไปก็ มันก็ไม่ใช่
มันก็จะเอาความสุขแหละ มันไม่ได้

อย่างนั้นถ้าเราเข้าใจถูกต้องอย่างนี้ เราก็จะได้เห็นกุศล เห็น
ธรรม เห็นสิ่งที่มีในตัวเราทุกคนนั้นแหละ แต่ว่ามันไม่รับที่นี้ ใจ
มันไม่รับ...ไม่รับเอาธรรม มันทิ้ง พอมันทิ้งมันก็เลทเราไปเรื่อย
วันนี้เดือนนี้ปีหน้าชาติหน้า มันก็เอาอีกอย่างเก่าเพราะมันได้ใจ
มันเคยแล้ว เราก็ฝึกไม่ได้ ชับไม่ได้เหมือนช้างม้าที่ฝึกไม่ได้ จะ
เอาไปอะไร ที่สุดก็คือเขาเอาไปฆ่ากินเนื้อ คือไม่มีคุณค่าทั้ง
ร่างกายและชีวิต เหตุนั้นเราต้องรู้ว่าธรรมพระพุทธเจ้านี้ก็เป็น
เรื่องของเราที่มีการทำกันอยู่ แต่เราจะต้องมาเพิ่มมาเร่งมารู้จัก
แก้ไข ก็คือเรื่องของใจนั้นแหละ แล้วเราก็ต้องดูต้องตรวจผลของ
เราด้วย อย่างพระสงฆ์สามเณรก็เหมือนกัน ไม่ใช่ว่า เออ อย่าง
ที่ว่าเราเอาคนมาแต่งเป็นพระเป็นเณรแหละที่นี้ แล้วสิ่งที่เราจะ
ตั้งใจเราอีกอะ เราจะต้อง...เราจะต้องปรารถนาจะต้องมีความ
มุ่งหมายตรงนั้น สิ่งใดที่เราเข้ามาใหม่เราไม่เป็นไม่รู้อะไร อย่าง
นี้แหละที่นี้ เหมือนเราเกิดใหม่ เกิดแค่ไม่กี่วันก็เดือน แต่สมัยนี้

เค้าก็มักจะเอาความสุขก่อน คือไม่ต้องทำ คือเอาความสุขที่ว่า
ไม่ต้องทำแหละที่นี้ ก็สบายเลย มันไม่ได้ที่นี้ พอเกิดมาก็เกิดมา
ทำมาสร้างเท่านั้นแหละ ทำก็ทำให้เราเกิดอยู่แล้ว ถ้าฉันเราก็
ต้องทำเพื่อทำนั้นจะได้สมบูรณ์ ทำนั้นจะได้มีผลมาก มีอานิสงส์
มาก เราจะให้มันเกิดเองเป็นเองไปนั่งคิดนอนคอยไม่ได้ที่นี้ มัน
เป็นเพราะทำ

เหตุนี้จึงว่าเรื่องช่างเรื่องกุศลเรื่องช่างไตรลักษณ์ช่างจิต
ของเราทุกคนนะ เป็นบารมี เป็นพวกปฏิบัติพวกปฏิบัติแหละที่นี้ที่
จะทำให้เป็น แต่ว่าเป็นมาเป็นน้อยนี้มันก็อยู่ที่พลังแหละที่นี้ อยู่ที่
แรงบุญ อยู่ที่ความเป็นช่าง อยู่ที่ธรรมจักร อย่างเครื่องจักรมัน
จะแรงนี้ก็เพราะว่าเครื่องมันตั้งมันสมบูรณ์ ถ้าเครื่องมัน
หละหลวมมันเสื่อมโทรมมันก็ไม่มีแรงเหมือนกัน เราก็จะรู้จัก
เหมือนกัน จะต้องมาอยู่ในความตั้งความแข็งแรง ความเคร่งนี้
อย่างพระนี่ก็ถือเคร่ง ปฏิบัติเคร่งอย่างที่เขารู้ว่า มันถึงจะมีกำลัง
ที่นี้ มีความแข็งแรงขึ้น ถ้ามันหย่อนยานมันก็เอาแหละที่นี้ มันไม่
มีแรงแหละนี้ มันไม่หมุนไม่ไปแล้ว ก็เลสมันมัดเอาไว้แหละที่นี้ มัน

ก็เลท ถ้ามันเลทเราไปนานๆนี่ยิ่งหลายเดือนหลายปีไป เวลาที่มันเสียไปมากมันไม่ผลอะไรกับจิตใจเราเลย เพราะว่ามันไม่ได้ นั่น คือกิเลสมัน...เราไม่มีส่วนได้ เรามีแต่เสีย ถ้ากุศลหรือว่าธรรมเนีย เราเป็นส่วนได้ ถึงเวลาน้อยเราก็ได้มาก อย่างที่คนทำงาน คนที่มีช่างมีกำลังก็จะได้มากกว่ากัน คนทำนาก็จะได้ผลมากกว่ากันเพราะว่ากำลังหรือความเพียร ความอุตสาหะมาก ทุกอย่างเลือกสรรสิ่งที่ดีมาผูกมาสร้างมาทำนะ มันจะได้มีผลมากที่นี้ ต่างกันตรงนี้

เหตุนั้นเราเป็นผู้ที่ปฏิบัติ คือปฏิบัติตามหลักตามมรรคตามทางของพระพุทธเจ้านะ ที่ว่าธรรมจักรนะ ไม่ใช่เราจะมาคิดมาค้นเองได้ เพราะพระพุทธเจ้าท่านตัดเส้นทาง ท่านรักษาเส้นทางไว้ให้พุทธบริษัทอย่างพระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาเนี่ยนะ ได้ดูเส้นทางดูรอยก้าวว่าท่านก้าวไปอย่างไรที่ท่านไปนี้ เหตุนั้นการไปของจิต การไปของญาณ เราไม่รู้ เพราะว่าความลึกลับความละเอียดละเอียดที่นี้ คนเราที่ยังโง่เขลา ยังตามืดก็ไม่เห็นละเอียดที่นี้ เพราะว่ามันไม่ใช่เป็นเส้นทางอย่าง

ถนนนี้ มันเป็นทางจิต ทางความรู้ท่าน ท่านวางไว้ความรู้ตรงนี้
ถ้าเรายกจิตของเราขึ้นไปสู่เส้นทางแหละที่นี้มันถึงจะรู้ ท่านจึง
เปรียบว่าเรายังอ่อน บารมีเรายังต่ำยังช้า เราก็ต้องสำนึกตัว ได้
แต่ต้องสงสารตัวเอง สิ่งที่เราจะทำนะ ควรจะแก้ไขควรจะเพิ่ม
อะไรให้มันมีขึ้นมาอย่างนี้นะ อย่างที่ว่าพวกโยมทำบุญก็รู้ว่าสิ่ง
ที่เราบกพร่องอะไร เรายังขาดปัจจัยสิ่งเครื่องไทยทานอะไร เราก็
ทำลงไปให้มันมีขึ้น อย่างที่ว่าปฏิบัติก็เหมือนกัน เราก็รู้ว่าข้อสิ่ง
ไหนที่มันหย่อนมันอ่อน เราก็เพิ่มเข้าไป เราก็จะได้มีพลังกุศล
และจิตของเราก็จะได้เป็นช่างขึ้น มีความฉลาดแหลมคมรอบรู้
รอบรู้ในการที่จะสร้างเครื่องอยู่ของตัวเอง หรือการรักษาสถานที่
ของตัวเอง อย่างรักษาร่างกายอย่างนี้ ที่เรามาถือศีลรับศีลเราก็
รักษาร่างกายเราอย่างเดียวนั้นแหละ ไม่ได้ไปเพื่ออย่างอื่น
อย่างศีลพระก็เหมือนกันคือรักษาร่างกาย ให้มันปราศจากโลก
ปราศจากบาปกรรมเวร ความพิกลพิการต่างๆที่มันจะเป็นผลมา
จากความผิดศีลหรือเป็นบาปนั้น ก็มารักษาตัวร่างกายของเรา
ตัวบ้านของเรา รักษาให้มันปลอดจากบาปจากสิ่งไม่ดีโรคภัยไข้

เจ็บหละทีนี้ นอกนั้นความรู้ต่างๆ เรายังรักษาจิตของเราหละทีนี้ ไม่ให้โลก อารมณ์ คือกิเลสต่างๆที่มันจะมาพักเชื้อจะมาเรื้อรัง ในจิต จะต้องมียกปัญญาปกติรักษาหละทีนี้ เราถึงจะไม่มีโรคมีภัยมาเกิดมากวนเราทีนี้ ถ้าเราไม่รักษา โลกคือกิเลสนี้มันก็ลงโทษ มันก็กวนเราหละทีนี้ มันก็เห็นอยู่ทีนี้ มันไม่ดี

เหตุนี้การฝึกการทำทุกอย่างนี้ มันเป็นหลักธรรมหลักที่พระพุทธเจ้าท่านได้สอนในหลักธรรมจักรทั้งหมดหละทีนี้ สอนไว้ ไม่ใช่เฉพาะปัญญาจวัคคีย์ พุทธบริษัททั้ง ๔ ก็เรียกว่าจะต้องถือเอาหลักทั้งหมดหละทีนี้ ให้ถูกมรรคถูกทางหละทีนี้ ถ้าเราปฏิบัติทางนั้น เราก็เป็นผู้ที่มีบารมี มีสติปัญญา มีความดีที่มากแก้ไขร่างกายจิตใจเราหละทีนี้ ก็ว่าเปลี่ยนไปจากที่ว่าสิ่งที่เราไม่เคยมีเคยเป็น ไม่เคยรู้เคยเห็น สิ่งที่เราทำไม่ได้ไม่เป็นมันก็มีขึ้น ถ้าอย่างนั้นมันไม่เป็น ถ้าเราไม่แก้ไขมันนะ ไม่ฝึกมัน อย่างที่ว่ามันมีอยู่กับที่กับตัวเรา มันก็ไม่เป็นเพราะเราไม่ได้ดูด้วยตาด้วยปัญญาของเรา นะ อย่างที่ว่ามันไม่มีพวกกตัญญาณอย่างนี้ คือไม่มีการดูการกำหนด ถึงมันติดตัวอยู่ใกล้ตัวเราก็ไม่เห็น เพราะว่า

มันบังอยู่ มันบังความคิดความรู้เรานิดเดียวมันไม่เห็นแล้ว เหตุ
นั้นเราต้องมีกุศลกรรม มีธรรมเครื่องช่วยสร้างบารมี สร้างความ
ดีจากการบำเพ็ญภาวนาของเราแหละที่นี้ให้มันเป็นขึ้นมาได้ แล้ว
การทำนาของเรามันก็เป็นหน้าที่หรือว่าเป็นสถานที่ที่เราจะต้อง
ทำให้ได้มีข้าวมีของที่เราต้องการ ซึ่งเป็นกิจที่เราควรทำ ถ้าเรา
ไม่ทำเราไม่มี ก็เหมือนคนไม่มีข้าวกินอย่างนี้ ร่างกายชีวิตมันก็
จะไม่มีกำลังไม่มีสิ่งที่มาหล่อเลี้ยงแหละที่นี้ เหตุนี้การที่เราทำก็
มันเป็นกุศลฝ่ายร่างกาย มันเป็นกุศลส่วนที่ไปเป็นภายในเป็น
สติปัญญาที่จะไปเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงใจเราที่นี้ ทั้งสองอย่างนี้
เรียกว่าเป็นนา เป็นนาใจนากายของเรา เป็นนาละ เป็นที่พึ่งของ
เราทุกคน จะต้องมีการทำ มีการปฏิบัติกัน จะต้องมีความดีมี
มรดกแหละที่นี้ เราถึงจะเป็นคนมีพออยู่พอกิน ถ้าพูดถึงตาม
ภาษาเราก็ไม่ยากไม่จนแหละที่นี้ เหตุนี้ถ้าเราปฏิบัติเราก็ไม่ยาก
ไม่จน เพราะมีศีลมีความดี แต่มีศีลไม่มีทรัพย์ มันก็ดีกว่าทรัพย์
อีกอะท่านว่า เพราะมีศีลปะ ไม่มีเงินลงทุน แต่ศีลปะเค้าอย่าง
เดียวเค้าก็แลกเป็นเงินเป็นทรัพย์ได้แหละที่นี้ คนก็ต้องให้เขาต้อง

จ้างเขาอะไรอย่างนี้แหละ เหตุนี้จึงมีค่ากว่าเงินอีกอะ ศิลปะ
ศีลธรรม มีค่ากว่าเงินที่เราแลกเปลี่ยกัน

นี่เรียกว่า เราฝึกฝน เราเข้าฤดูฝน เราสละออกมาจากบ้าน
จากสถานที่ที่เรามีกิจการลำบากอย่างนี้แหละ บางทีเราก็
ต้องทำบาปมากกว่าอย่างนี้ อย่างที่พระมาบวชก็เท่ากับว่าการ
มาบวชก็เป็นอุบายการออกจากบ้าน คือเป็นการที่เปลี่ยนเพศ
เปลี่ยนอุบายออกจากบ้าน คือออกจากที่เป็นบาปนั่นเอง เมื่อ
เรามาถึงที่เป็นบุญที่สร้างบารมีสร้างสติปัญญาให้เป็นช่างขึ้นมา
มันเป็นสถานที่เป็นโอกาสและเป็นเวลาที่ได้เต็ม เราจะต้องเริ่ม
ต้องสำนึกมาเตือนมาสอนเรา ถ้าเราไม่นึกอย่างนั้นนะ เราก็
เพลินก็หลง คล้ายๆว่ามันไม่มีสิ่งกระตุ้นแล้วที่นี้ ถ้าว่าเป็นพระที่
ไม่ปฏิบัติทั่วไป ที่เราเห็นที่เราตำหนิกันก็จะเป็นอย่างนั้นนะที่นี้
เค้าก็ว่า เอ๊ะ ทำไมเป็นพระ ทำไมไปทำไมไม่ดี ทำไมต้องมีเรื่องผิด
กฎหมายบ้านเมือง แน่ะ มันไม่สำนึกตัว แล้วสิ่งอื่นที่ไม่ดีก็
เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัติไม่ดี จิตเราไม่ดีอะไรไม่ดีก็เหมือนกันคือ
ความผิดของเราเองอะ ไม่ใช่ใครไปทำให้เรา เราต้องหาค้นดูที่

มันผิด จุดที่มันผิดในจิตเราให้ได้ ถ้าเราไม่ค้นไม่หาไม่รู้จักแก้
ตรงความผิด แล้วมันก็ไม่ดีทีนี้ มันก็จะต้องบังคับจิตใจของ
เราให้มันเป็นความไม่ดีไปตามอยู่

นี่เรียกว่าธรรมที่มันมี มีอยู่กับโลกกับตัวอย่างฟ้าฝนที่มันทำ
อยู่กับกาลเวลา แล้วความเป็นของฝนมันก็เป็นของดีทีนี้ เป็น
ของเย็นของบริสุทธิ์ ของสะอาด ปราศจากพวกสิ่งสกปรกหละที่
นี้ ถึงจิตใจคนถ้ามาฝึกฝนมาซักฟอกมาปฏิบัติ ปรับให้มัน
สะอาดให้มันเย็น มันก็เป็นไปหละทีนี้ แต่ถ้าไม่ปรับไม่ทำไม่นั่นก็
ไม่เป็นหละทีนี้ มันก็เป็นน้ำเน่าน้ำสกปรกคือตามหนองตาม
พื้นดินอย่างนี้ นี่เรียกว่าเป็นคำเตือนใจเมื่อเราได้เตรียม
เข้าพรรษาหน้าฝน เราน้อมนำไปเป็นธรรมะปฏิบัติไปพิจารณา
เพื่อเป็นนาบุญนาธรรมของเราทุกคนที่ตั้งใจปฏิบัติกันอยู่ตลอด
ก็จะเป็นผู้มีความสงบร่มเย็นอุดมสมบูรณ์อยู่ในพระพุทธศาสนา
สติปัญญาความรู้ต่างๆก็จะเกิดมาในจิตของเราทุกคน ก็จะเป็น
ผู้มีความสว่างไสวมีความเฉลียวฉลาดแหลมคมไปข้างหน้า ก็

จะเป็นผู้ได้เห็นหนทางพ้นทุกข์ตามพระพุทธเจ้าอย่างนี้ นี่เป็น
ธรรมเตือนใจ ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

ที่มา: <https://youtu.be/q1cwQvHJq8I>

บทสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัมเม สุตังฯ เอกัง สะมะยัง ภาคะวา, พาราณะสียัง วิหะระติ, อิติปะ
ตะเน มิคะทาเยฯ

อันข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้, สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จประทับอยู่ที่ ป่าอิสิป
ตมมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี,

ตัตระ โข ภาคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขุ อามันเตสีฯ

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเตือน พระภิกษุปัญจวัคคีย์ ว่า

เทวเม ภิกขะเว อันตา ปัพพะชิตะนะ นะ เสวิตัพพา,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่สุดสองอย่างนี้ อันบรรพชิตไม่ควรเสพ

โย จายัง กามะสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค,

หนึ่งคือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยกาม ในกามทั้งหลายนี้ได้

หีนะ คัมโม ไปฤชชะนิโก อะนะริโย อะนัตถะสัจญหิตะ

เป็นธรรมอันเลว เป็นเหตุให้ตั้งบ้านเรือน เป็นของคนมีกิเลสหนา ไม่ใช่ไปจากข้าศึกคือกิเลส
ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ นี้อย่างหนึ่ง.

โย จายัง อัตตะกิลละมะถานุโยโค, ทุกโข อะนะริโย อะนัตตะสัจญฺหิตฺตํ

สองคือ การทรมานตนด้วยความลำบาก ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบ ไม่พ้นจากข้าศึกคือกิเลส ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ นี่อีกอย่างหนึ่ง

เอเต เต ภิกขเว อุมฺโห อันทเต อะนุปะคัมมะ, มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทฺธา,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติ ซึ่งเป็นทางสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุดสองอย่างนั้น ที่ตถาคตตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง

จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อูปะสะมาเยะ อะภิญญาเยะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติฯ

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้ดี เพื่อความดับ

กะตะมา จะ สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทฺธา,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติซึ่งเป็นทางสายกลาง นั้นเป็นไฉน ที่ตถาคตตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง

จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสะมาเยะ อะภิญญาเยะ สัมโพธายะ นิ
พพานายะ สังวัตตะติฯ

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้ดี
เพื่อความดับ

อะยะเมวะ อะวิโย อัญจันคิโก มัคโค. เสยยะถิทังฯ

ทางมีองค์ ๘ เครื่องไปจากห้าคือ คือกิเลสนี้เอง. ได้แก่กรรมเหล่านี้ กล่าวคือ

สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปไป, สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว,
สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิฯ

ปัญญาอันเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ การเลี้ยงชีวิตชอบ ความเพียร
ชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ

อะยัง โข ส่า ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้แล ข้อปฏิบัติซึ่งเป็นทางสายกลาง ที่ตถาคตตรัสรู้แล้วด้วยปัญญา
อันยิ่ง

จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสะมาเยะ อะภิญญาเยะ สัมโพธายะ นิ
พพานายะ สังวัตตะติฯ

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้ดี
เพื่อความดับ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขัง อะริยะสัจจังฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่แลความเป็นจริง แห่งอริยสัจ คือ ทุกข์

ชาติปิ ทุกขา ชะราปิ ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง,

ความเกิดก็เป็นทุกข์ ความแก่ก็เป็นทุกข์ ความตายก็เป็นทุกข์

โสกะปริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา,

ความโศก ความรำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจก็เป็นทุกข์

อัปปิเยหิ สัมปโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข ยัมปิฉัง นะ ละภะติ

ตัมปิ ทุกขัง

ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจเป็นทุกข์ มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์

สังขิตเตนะ ปัญญาอุปาทานักขันธา ทุกขาฯ

โดยย่อแล้ว อุปาทานในขั้นที่ ๕ เป็นเหตุแห่งทุกข์

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจังฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็นี้แล เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดอย่างแท้จริง

ยายัง ตัณหา ไปโนพะวะวิกา นันทีราคะสะหะคะตา ตัตตระ ตัตตราภินันทีนึฯ

คือ ความทะยานอยากนี้ใด ทำให้มีภพ มีการเกิดอีก เป็นไปตามความกำหนด ด้วยอำนาจ
ความเพ็ดเพลินยิ่งในอารมณ์นั้นๆ

เสยยะถึทังฯ

ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ

กามตัณหา ภาวะตัณหา วิภาวะตัณหาฯ

ความทะยานอยากในอารมณ์ที่ใคร่ ความทะยานอยากในความมีความเป็น ความทะยาน
อยากในความไม่มีไม่เป็น

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรโธ อะริยสัจจัง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็นี้แล เป็นความดับทุกข์อย่างแท้จริง

โย ตัสสาเยวะ ตัณหาเย อะเสสะวิราคะนิโรโธ จาโค ปะฏินิสสัคโค มุตติ
อะนาละโยฯ

คือ ความดับโดยสิ้นกำหนดความอยาก โดยไม่เหลือแห่งตัณหาขึ้นเทียวอันใด ความสละ
แห่งตัณหา ความวางตัณหา ความปล่อยตัณหา ความไม่พัวพันแห่งตัณหา

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัญฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็นี้แล เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ อย่างแท้จริง

อะยะเมวะ อะริโย อัญญิงคิโก มัคโคฯ เสยยะถิทังฯ

คือทางมีองค์ ๘ เครื่องไปจากห้าคือกิเลสนี้เอง, ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ

สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปป, สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว,
สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิฯ

ปัญญาอันเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ ความเลี้ยงชีวิตชอบ ความเพียร
ชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ

อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธีมเมสุ,
จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโล
โก อุทะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือทุกข์เป็นอย่างนี้ ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญเอยยันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ รัมเมสุ, จักขุง อุตะปาติ ญาณัง อุตะปาติ ปัญญา อุตะ
ปาติ วิชชา อุตะปาติ อาโลโก อุตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ รัมเมสุ, จักขุง อุตะปาติ ญาณัง อุตะปาติ ปัญญา อุตะ
ปาติ วิชชา อุตะปาติ อาโลโก อุตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือทุกข์นั้นแล เราได้กำหนดรู้แล้ว ดังนี้

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ
รัมเมสุ, จักขุง อุตะปาติ ญาณัง อุตะปาติ ปัญญา อุตะปาติ วิชชา อุตะ
ปาติ อาโลโก อุตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นอย่างนี้ ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุททะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ เม ภิกขะเว,
ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุตตะปาติ ญานัง อุตตะปาติ ปัญญา
อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อालोโก อุตตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรละเสีย ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุททะโย อะริยะสัจจัง ปะหีนันติ เม ภิกขะเว, ปุพ
เพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุตตะปาติ ญานัง อุตตะปาติ ปัญญา อ
ุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อาลอโก อุตตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เราละได้แล้ว ดังนี้

อิทัง ทุกขะนิโรธो อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเม
สุ, จักขุง อุตตะปาติ ญานัง อุตตะปาติ ปัญญา อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ
อालอโก อุตตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขณะนิโรธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกาทัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุ
ทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขณะนิโรธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะ
ปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราทำให้แจ้งได้แล้ว ดังนี้

อิทัง ทุกขณะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะ
ปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขณะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาเวตัพพันติ
เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุตะปาติ ญาณัง อุตะ
ปาติ ปัญญา อุตะปาติ วิชชา อุตะปาติ อาโลโก อุตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้เจริญขึ้น
ดังนี้

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขณะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาวิตันติ เม
ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุตะปาติ ญาณัง อุตะปาติ
ปัญญา อุตะปาติ วิชชา อุตะปาติ อาโลโก อุตะปาติฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิดขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชชาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
อริยสัจคือข้อปฏิบัติที่ทำให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เราได้เจริญแล้ว ดังนี้

ยาระกัวัณฺจะ เม ภิกขะเว อิมesu จะตุสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัณฺณัง
ทะวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ สุวิสุทธัง อะโหสิฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ปัญญาอันรู้เห็นตามความเป็นจริงแล้วอย่างไร ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของ
เรา ซึ่งมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ ยังไม่หมดจดเพียงใดแล้ว

เนวระ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัหมะเก, สัสสะ
มะณะพราหมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย, อะนุตตะรัง สัมมา
สัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจฉัญญาสิง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่ยืนยันตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะ ซึ่งปัญญาเครื่องตรัสรู้
ชอบ ไม่มีความตรัสรู้อื่นจะยิ่งกว่าในโลก เป็นไปด้วยเทพยดา มาร พรหม ในหมู่สัตว์ ทั้ง
สมณพราหมณ์ เทพยดา และมนุษย์

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิมेषุ จะตฺตฺสฺ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัฏฏัง ทะ
วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทฺธัง อะโหสิฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อใดแล ปัญญาอันรู้เห็นตามความเป็นจริงแล้วอย่างไร ในอริยสัจ ๔
เหล่านี้ของเรา ซึ่งมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ หมดจตติแล้ว

อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัหมะเก, สัสสะ
มะณะพราหมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย, อะนุตตะรัง สัมมา
สัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจฉัญญาสิงฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อนั้นเราได้ยืนยันตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะ ซึ่งปัญญาเครื่องตรัส
รู้ชอบ ไม่มีความตรัสรู้อื่นยิ่งกว่าในโลก เป็นไปด้วยเทพยดา มาร พรหม ในหมู่สัตว์ ทั้งสมณ
พราหมณ์ เทพยดา และมนุษย์

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุตตะปาติ, อะกุปปา เม วิมุตติ, อะยะมันติ
มา ชาติ, นัตถิทานิ ปุณฺโพนะโวติ,

ก็แล ปัญญาอันรู้เห็นได้เกิดขึ้นแล้วแก่เราว่า ความพ้นพิเศษของเขาไม่กลับกำเริบ ชาตินี้เป็น
ที่สุดแล้ว บัดนี้ไม่มีภพอีก

อิทมะโวจะ ภาคะวาฯ

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสธรรมปริยายอันนี้แล้ว

อัสสะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขุ ภาคะวะโต ภาสิตัง อะภินันทุงฯ

พระภิกษุปัญจวัคคีย์ก็มีใจยินดี เพลินภานิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า

อิหมฺสมิญจะ ปะนะ เวยยากะระณฺสมิง ภาณฺญะมานะ,

ก็แลเมื่อเวยยากาภรณ์นี้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่,

อายฺสมะโต โภณทัณฺญญฺสสะ วิระชัง วีตะมะลฺลํ อัมมะจักขุง อุตตะปาติ,

จักขุในธรรมอันปราศจากอสุติ ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแล้ว แก่พระผู้มีอายุโภณทัณฺญะว่า

ยังภิกฺขุจิ สมะมุทะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ.

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีอันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งปวงนั้น มีอันดับไปเป็นธรรมดา (ดังนี้แล)

ประวัติเต จะ ภาคะวะตา ฐัมมะจักเก, ภูมมา เทวา สัททะมะนุสสาเวสูง,
เมื่อธรรมจักรอันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว เหล่าภูมเทพยดา ก็ยังเสียงให้บันลือ
เอตัมภาคะวะตา พาราณะสียัง อิติปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ฐัมมะ
จักกัง ประวัติตั้ง,

ว่านั่นจักร คือธรรม ไม่มีจักรอื่นสู้ได้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว ที่ป่าอิสิปตน
มฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี,

อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พราหมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ
วา พรหมุณา วา เกนะจิ วา โลกัสสมินติฯ

อันสมณพราหมณ์ เทพยดา มาร พรหม และใครๆในโลก ยังให้เป็นไปไม่ได้ ดังนี้

ภูมมานัง เทวานัง สัททัง สุตวา, จาตุम्मะหาราชิกา เทวา สัททะมะนุสสา
เวสูงฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นจาตุมหาราช ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าภูมเทพยดาแล้ว ก็ยังเสียงให้
บันลือ

จาตุम्मะหาราชิกานัง เทวานัง สัททัง สุตวา, ตาวะติงสา เทวา สัททะมะ
นุสสาเวสูงฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นดาวดึงส์ ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นจตุมหาราชแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือ

ดาวะติงสานัง เทวานัง สัททัง สุตวา, ยามา เทวา สัททมะนุสสาเวสุฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นยามาได้ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้นดาวติงส์แล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตวา, ตุสิตา เทวา สัททมะนุสสาเวสุฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นดุสิตได้ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้นยามาแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

ตุสิตานัง เทวานัง สัททัง สุตวา, นิมมานะระตี เทวา สัททมะนุสสาเวสุฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นนิมมานะระตีได้ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้นดุสิตแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตวา, ประระนิมมิตะวะสะวัตตี เทวา สัท
ทมะนุสสาเวสุฯ

เทพเจ้าเหล่าชั้นประระนิมมิตะวะสะวัตตี ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นนิมมานะระตีแล้ว ก็ยังเสียงให้
บันลือลั่น

ประระนิมมิตะวะสะวัตตีนัง เทวานัง สัททัง สุตวา, พรหมะกายิกา เทวา
สัททมะนุสสาเวสุฯ

เทพเจ้าเหล่าที่เกิดในหมู่พรหม ได้ฟังเสียงของเทพเจ้าเหล่าชั้นประระนิมมิตะวะสะวัตตีแล้ว ก็ยังเสียง
ให้บันลือลั่น

เอตัมภะคะวะตา พาราณะสียัง อิติปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง อัมมะ
จักกัง ปะวัตติตัง,

ว่านั่นจักรคือธรรม ไม่มีจักรอื่นสู้ได้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว ที่ป่าอิสิปตน
มฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี

อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พราหมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ
วา พรหมุณา วา เกนะจิ วา โลกัสสัมมิตีฯ

อันสมณพราหมณ์ เทพยดา มาร พรหม และใครๆในโลก ยังให้เป็นไปไม่ได้ ดังนี้

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ เตนะ มุหุตเตนะ, ยาวะ พรหมะโลกา สัทโท อัพภูค
คัจฉีฯ

โดยขณะหนึ่งครู่หนึ่งนั้น เสี่ยงขึ้นไปถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้

อะยัญจะ ทะสะสะหัสสี โลกะธาตุ, สังกัมปิ สัมปะกัมปิ สัมปะเวธิฯ

ทั้งหมื่นโลกธาตุ ได้หวั่นไหว สะเทือนสะท้านลั่นไป

อัปปะมาเณ จะ โอฟาโร โอภาโส โลกเ ปาตุระโหสิฯ

ทั้งแสงสว่างอันยิ่งไม่มีประมาณ ได้ปรากฏแล้วในโลก

อะตีกัมเมวะ เทวานัง เทวานุภาวังฯ

ล่องเทวานุภาพของเทพยดาทั้งหลายเสียหมด

อะถะโข ภาคะวา อุกาหนัง อุกาเนสสิ, อัญญาสิ วัตตะ โภ โกณฑัญญโณ,
อัญญาสิ วัตตะ โภ โกณฑัญญติฯ

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงเปล่งอุทานว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ ผู้เจริญ
โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ ผู้เจริญ

อิติหิทัง อายัสมะโต โกณฑัญญัสสะ, อัญญาโกณฑัญญโตนวระ นามัง
อะโหสีติฯ

เพราะเหตุนั้น นามว่า อัญญาโกณฑัญญะนี้ นั้นเทียว ได้มีแล้วแก่พระผู้มีอายุ โกณฑัญญะ
ด้วยประการฉะนี้แล

